

Управління екології та природних ресурсів Черкаської обласної державної адміністрації

18000, м. Черкаси, вул. Вернигори, 17, тел.: (0472) 63-36-55, e-mail: 38715482@ck.gov.ua

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
проекту Регіонального плану управління відходами в Черкаській області до 2034 року

м. Черкаси 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування	5
РОЗДІЛ 2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогностичні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено	9
РОЗДІЛ 3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу	55
РОЗДІЛ 4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом	64
РОЗДІЛ 5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	70
РОЗДІЛ 6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	83
РОЗДІЛ 7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування	102
РОЗДІЛ 8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення	104

РОЗДІЛ 9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	111
РОЗДІЛ 10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	121
Список використаних джерел	121

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку раїн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

СЕО – це систематична та комплексна процедура оцінки наслідків політик, планів або програм та їх альтернатив з метою недопущення негативних екологічних наслідків реалізації цих рішень та гарантування дотримання принципів сталого розвитку.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпечності життєдіяльності людей та охорони їх здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування. Це системний інструмент оцінки, який підтримує та інформує про процес прийняття рішень.

СЕО включає визначення, опис та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Закон України „Про стратегічну екологічну оцінку“ (далі – Закон) ухвалений Верховною Радою України 20 березня 2018 року.

Закон встановлює в Україні механізм СЕО, який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що всі важливі документи, зокрема, державні програми, повинні, у першу чергу, проходити стратегічну екологічну

оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля.

Засади екологічної політики України визначені Законом України „Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року“ (ухвалено Верховною Радою України 28 лютого 2019 року). В цьому законі СЕО згадується в основних засадах державної екологічної політики, інструментах реалізації державної екологічної політики та показниках оцінки реалізації державної екологічної політики.

У 2012 році наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 17.12.2012 № 659 затверджено „Базовий план адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)“.

Відповідно до статті 49 Закону України „Про управління відходами“ проекти регіональних планів управління відходами підлягають стратегічній екологічній оцінці.

Проект Регіонального плану управління відходами в Черкаській області до 2034 року є документом державного планування, метою якого є створення ефективної системи управління всіма категоріями відходів на території Черкаської області та впровадження європейських принципів поводження з відходами.

Реалізація завдань і заходів Регіонального плану управління відходами в Черкаській області до 2034 року сприятиме ефективній інтеграції положень директив Європейського Союзу для переходу до мінімізації забруднення, передбачатиме розбудову інфраструктури управління відходами, що позитивно впливатиме на стан довкілля області.

РОЗДІЛ 1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

Регіональний план управління відходами в Черкаській області до 2034 року (далі – Регіональний план) є стратегічним документом, розроблення якого обумовлене необхідністю створення та забезпечення ефективного функціонування системи управління відходами в Черкаській області на інноваційних засадах, впровадження стратегічного планування, що передбачатиме виконання ряду заходів, спрямованих на реформування та удосконалення системи управління відходами в області, вибір оптимальної системи поводження з відходами та практичні заходи, що необхідні для її впровадження.

Регіональний план розроблений на виконання Закону України „Про управління відходами“, вимог Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року (далі – Національна стратегія), схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р, Національного плану управління відходами до 2033 року (далі – Національний план), схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024

№ 1353-р, Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 667, наказів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 22.01.2024 № 81 „Про затвердження Вимог до розділів проєкту регіонального плану управління відходами“ та від 16.04.2024 № 403 „Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами“, показників державної екологічної політики України, затверджених Законом України „Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року“, а також місцевих особливостей та європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях:

Рамкової Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року „Про відходи та скасування деяких директив“;

Директиви Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року „Про захоронення відходів“;

Директиви № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006 року „Про управління відходами видобувних підприємств, та якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС“;

Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу на стан довкілля окремих проєктів та програм;

Директиви 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20 грудня 1994 року „Про упаковку та відходи упаковки“;

Директиви 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 року „Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)“;

Директиви 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради від 6 вересня 2006 року „Про батареї і акумулятори та відпрацьовані батареї і акумулятори“.

Метою Регіонального плану є забезпечення сталого управління відходами в області, впровадження стратегічного планування з урахуванням принципів співробітництва, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами в області, впровадження сучасних методів та технологій з управління відходами під час здійснення операцій з управління відходами, планування системи управління відходами в області за принципом кластерного підходу, впровадження заходів із зменшення обсягів утворення відходів, сприяння підготовці відходів до повторного їх використання, рециклінгу та відновлення, а також здійснення заходів у сфері управління відходами із забезпеченням мінімізації навантаження на довкілля, здоров'я населення та якості життя.

Реалізація Регіонального плану сприятиме досягненню мети Національної стратегії та Національного плану, що полягає у створенні умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу до управління відходами на державному та регіональному рівні, зменшення

обсягів утворення відходів, збільшення обсягу їх переробки та повторного використання.

Регіональний план містить наступні розділи:

- вступна частина;
- характеристика регіону;
- аналіз поточного стану системи управління відходами в регіоні;
- планування системи управління відходами в регіоні;
- моніторинг та оцінка ефективності виконання Регіонального плану;
- інформація про стратегічну екологічну оцінку;
- інформаційні джерела;
- додатки.

Розробка документу здійснювалась з урахуванням принципів ієрархії управління відходами, переходу до економіки замкненого циклу, наближеності, спільної відповідальності, розширеної відповідальності виробника, самодостатності, а також законодавчих, економічних та соціальних факторів.

Основними завданнями Регіонального плану є:

- ✓ створення та впровадження сучасної комплексної системи управління відходами у Черкаській області з врахуванням економічних та ресурсних можливостей області, територіальних громад і суб'єктів господарювання у сфері управління відходами, що дозволить зменшити забруднення навколишнього природного середовища, а також покращити санітарно-епідеміологічний стан регіону;
- ✓ залучення інвестицій у розбудову регіону у сфері управління відходами;
- ✓ напрацювання регіонального плану дій із завданнями та заходами щодо створення та розвитку інституційної структури регіональної системи управління відходами;
- ✓ визначення пріоритетних напрямів діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розбудові інфраструктури оброблення відходів;
- ✓ вдосконалення і підтримання функціонування існуючої системи управління відходами в регіоні;
- ✓ впровадження найкращих доступних технологій з оброблення відходів;
- ✓ забезпечення екологічної безпеки при захороненні відходів на території області;
- ✓ підвищення якості надання адміністративних послуг з управління відходами;
- ✓ сприяння впровадженню проєктів з використанням безвідходних та екологічно безпечних технологій;
- ✓ підвищення ефективності цільового використання коштів державного та місцевих бюджетів щодо реалізації заходів у сфері управління відходами;
- ✓ сприяння створенню регіональної системи моніторингу, інформаційного забезпечення сфери управління відходами;

- ✓ здійснення контролю за дотриманням законодавства у сфері управління відходами;
- ✓ вжиття заходів з підвищення обізнаності населення щодо управління відходами.

Регіональним планом передбачено реалізацію заходів із:

- створення нових об'єктів інфраструктури з управління відходами (регіональні полігони побутових відходів, об'єкти оброблення (перероблення) побутових відходів, сміттєперевантажувальні станції, сміттєсортувальні лінії, пункти роздільного збирання побутових відходів, за потреби, інші об'єкти оброблення відходів для окремих видів відходів);
- вдосконалення системи збирання, перевезення, сортування, зберігання, рециклінгу, оброблення (відновлення, видалення) відходів;
- впровадження інших заходів щодо удосконалення системи управління відходами, за результатами аналізу поточної ситуації та визначених пріоритетів (закриття, реконструкція, технічне облаштування або переоснащення існуючих полігонів та сміттєзвалищ побутових відходів).

Регіональний план узгоджується із наступними документами національного та регіонального рівнів:

- Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р);
- Національним планом управління відходами до 2033 року (схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р);
- Державною стратегією регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 зі змінами);
- Стратегію розвитку Черкаської області на період 2021 – 2027 роки (затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII);
- Обласною програмою охорони навколишнього природного середовища на 2021 – 2027 роки (затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 19.02.2021 № 5-23/VIII, зі змінами);
- Програмою економічного і соціального розвитку Черкаської області на 2025 рік (затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 24.01.2025 № 27-16/VIII).

Крім того, РПУВ узгоджується із наступними законами та нормативно-правовими актами України:

- Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища“;
- Закон України „Про основи містобудування“;
- Закон України „Про основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року“;
- Закон України „Про управління відходами“;
- Закон України „Про водовідведення та очищення стічних вод“;
- Закон України „Про екологічну мережу України“;
- Закон України „Про охорону земель“;

- Закон України „Про природно-заповідний фонд України“;
 - Закон України „Про рослинний світ“;
 - Закон України „Про землеустрій“;
 - Закон України „Про охорону земель“;
 - Закон України „Про систему громадського здоров’я“;
 - Водний кодекс України;
 - Земельний кодекс України;
 - Методика роздільного збирання побутових відходів (затверджена наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 № 1130);
 - Правила розроблення робочих проєктів землеустрою (затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 86);
 - Порядок видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 № 1045);
 - Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України (затверджені наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105);
 - Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів (затверджені наказом Міністерства охорони здоров’я України від 19.06.1996 № 173);
 - Державні будівельні норми ДБН Б.2.2-12:2019 „Планування і забудова територій“ (затверджені наказом Мінрегіону України від 26.04.2019 № 104).
- Регіональний план охоплює всю територію Черкаської області і розроблений на період 10 років (2025 – 2034 роки).

РОЗДІЛ 2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров’я населення, та прогностичні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено

Черкаська область, яка утворена 7 січня 1954 року, розташована в центральній лісостеповій частині України в середній течії річок Дніпра та Південного Бугу, межує на півночі з Київською (протяжність 340 км), на сході – з Полтавською (212 км), на півдні – з Кіровоградською (388 км) і на заході – з Вінницькою (124 км) областями.

Площа області становить 20,9 тис. км², що складає 3,46% території держави (18 місце в Україні).

Адміністративним центром області є місто Черкаси, яке розташоване на правому березі Дніпра.

Черкаська область поділяється на 4 райони (66 територіальних громад, до яких входять 854 населених пункти).

Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 від № 807-IX „Про утворення та ліквідацію районів“ в області утворено Черкаський, Золотоніський, Звенигородський та Уманський райони.

Адміністративно-територіальний устрій базового та районного рівнів Черкаської області

Кількість територіальних громад **66**

міських **16**
селищних **10**
сільських **40**

У склад області входить: 16 міст (Черкаси, Ватутіне, Золотоноша, Канів, Сміла, Умань, Городище, Жашків, Звенигородка, Кам'янка, Корсунь-Шевченківський, Монастирище, Тальне, Христинівка, Чигирин, Шпола), 14 селищ (Бабанка, Буки, Верхнячка, Вільшана, Драбів, Єрки, Ірдинь, Катеринопіль, Лисянка, Маньківка, Стеблів, Цвіткове, Цибулів, Чорнобай), 824 сільських населених пунктів.

Відповідно до постанови Верховної Ради України від 19.09.2024 № 3984-IX „Про перейменування окремих населених пунктів та районів“ у Черкаській області перейменовано окремі населені пункти, зокрема:

- місто Ватутіне Звенигородського району на місто Багачеве;
- село Гудзівка Звенигородського району на село Гудзівка;
- селище Катеринопіль Звенигородського району на селище Калинопіль;
- село Кантакузівка Золотоніського району на село Мировичі;
- село Новомиколаївка Золотоніського району на село Осавульське;
- село Перше Травня Золотоніського району на село Компанійське;
- село Першотравневе Золотоніського району на село Новий Коврай;
- село Іванівка Черкаського району на село Яничі;
- село Первомайське Черкаського району на село Соснове;
- село Червона Слобода Черкаського району на село Слобода.

Враховуючи наведене:

Ватутінську міську раду перейменовано на Багачевську (рішення Ватутінської міської ради від 17.10.2024 № 59-2/VIII);

Катеринопільську селищну раду перейменовано на Калинопільську (рішення Катеринопільської селищної ради від 17.10.2024 № 45-3/VIII);

Червонослобідську сільську раду перейменовано на Слобідську (рішення Червонослобідської сільської ради від 30.10.2024 № 47-01/VIII).

Кліматичні умови.

Клімат Черкаської області помірно континентальний, порівняно теплий, із нестійким вологозабезпеченням. Зима малосніжна і м'яка, літо тепле і помірно вологе. Середня річна температура повітря по області становить 7,7 – 8,2°C (середня температура найхолоднішого місяця січня -5,5 – -6,0 °C, середня температура найтеплішого місяця липня +19,0 – +20,3°C). Максимальна температура досягає плюс 36 – 39°C, а мінімальна – мінус 34 – 41°C.

Середньорічні суми опадів складають 450-520 мм. Максимальні суми опадів випадають на заході області (м. Жашків – м. Умань) та в долині Дніпра (м. Канів – м. Золотоноша).

За рік спостерігається 140 – 155 днів з опадами не менше 0,1 мм води. В середній по вологості рік днів з опадами буває в травні до 10-12, в червні-липні – до 12, в серпні та вересні – по 8-10. Характерні для області грозові зливові дощі, іноді з градом.

Зима стала більш теплою та малосніжною. Середня температура сезону підвищилась майже на 2 °C. Кількість опадів зменшилася. Морози дещо посилилися на початку зими, всередині сезону вони послабилися, а наприкінці – значно посилилися. Відлиги в останні роки стали більш інтенсивними, лише у лютому абсолютний максимум температури дещо зменшився. Найсильніший мороз тепер не перевищує 29 °C, а раніше був до 34 °C.

Весна стала більш теплою та дощовою. Середня температура сезону зросла на 0,6 °C. Кількість опадів за сезон збільшилася на 30 %, особливо це помітно для березня і травня. Максимальні температури на початку весни зменшилися, а в решту частину сезону – збільшилися. Морози послабилися на початку весни, але збільшилася інтенсивність пізніх заморозків в травні.

Літо стало більш теплим та посушливим. Середня температура сезону зросла (найбільше у липні). Кількість опадів зменшилася на 10 – 12%. Показники максимальної температури на початку літа дещо зменшилися, а в решту частину сезону – значно збільшилися.

Осінь стала більш теплою та вологою. Середня температура сезону зросла. Більш дощовими стали вересень і жовтень, листопад навпаки став сухішим. У вересні збільшився абсолютний максимум, а у листопаді – абсолютний мінімум.

Загалом кліматичні умови регіону є сприятливими для розвитку сільського господарства. Вегетаційний період триває 200-208 днів, середня температура цього періоду 15-16 °C. Перші осінні заморозки спостерігаються в першій декаді грудня, весняні заморозки закінчуються в другій декаді квітня.

Зміна клімату та викиди парникових газів.

Основною причиною глобальної зміни клімату, наслідки якої спостерігаються і на території області, є значне зростання викидів парникових газів від антропогенної діяльності: спалювання викопного палива стаціонарними та пересувними джерелами, промислові процеси, сільське господарство, вирубки лісів, урбанізація (забудова) територій, створення значної кількості сміттєзвалищ та операції з управління відходами.

До основних потенційних негативних наслідків зміни клімату, що можуть проявлятися у Черкаській області, належать посуха, підтоплення та затоплення, зменшення площ та порушення видового складу зелених зон, стихійні гідрометеорологічні явища, зниження рівня ґрунтових вод, зменшення їх кількості та погіршення якості питної води, зростання кількості інфекційних захворювань та алергійних проявів.

На даний час зміна клімату – це не лише екологічне, а й економічне та соціальне питання, яке тісно пов'язане з правами людини, у тому числі на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

До парникових газів відносяться: двоокис вуглецю (CO_2), метан (CH_4), закис азоту (N_2O), гідрофторвуглеці (ГФВ), перфторвуглеці (ПФВ), гексафторид сірки (SF_6) (додаток А Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату).

По Україні в 1990 році антропогенні викиди парникових газів в еквіваленті діоксиду вуглецю були зафіксовані на рівні 925 млн т (по Черкаській області викиди парникових газів в 1990 році в еквіваленті діоксиду вуглецю складали 10,1 млн т). Але 1990 рік став початком спаду промисловості, що відповідно привело до поступового скорочення об'ємів викидів.

Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату 1992 року визначено систему заходів, спрямованих на стабілізацію концентрації парникових газів з метою уникнення негативного антропогенного впливу на кліматичну систему. Сторонами Рамкової конвенції ООН про зміну клімату стали 189 країн.

Починаючи з 1996 року Україна ратифікувала низку міжнародних зобов'язань, зокрема: рамкову конвенцію ООН про зміну клімату, Кіотський протокол до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Паризьку угоду.

Україна стала однією із сторін і взяла зобов'язання стабілізувати викиди парникових газів на рівні 1990 року. У 2005 році Кабінет Міністрів України схвалив Національний план заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату.

Згідно з ратифікованою Верховною Радою України Угодою про асоціацію між Україною та ЄС (Закон України від 16.09.2014 №1678-VII), Україна має створити діючий внутрішній ринок парникових газів відповідно до положень „Директиви 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 року про встановлення схеми торгівлі викидами парникових

газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви Ради 96/61/ЄС із змінами і доповненнями, внесеними Директивою 2004/101/ЄС“.

Взаємне співробітництво відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (далі – Угода про асоціацію) включає, серед іншого, такі сфери, як просування Механізму спільного запровадження Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1997 року з метою зменшення викидів парникових газів шляхом реалізації проектів у сфері енергоефективності та відновлювальної енергетики (пункт „k“ ст. 338 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; впровадження положень „Регламенту (ЄС) № 842/2006 про певні фторовані парникові гази“.

Зменшення обсягів викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря є одним із пріоритетних у галузі охорони довкілля.

З метою поступового скорочення викидів забруднюючих речовин (діоксид сірки, оксид азоту та речовини у вигляді суспендованих твердих частинок недиференційованих за складом) від існуючих великих спалювальних установок, номінальна теплова потужність яких становить 50 МВт і більше, розроблено Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 796-р та набрав чинності з 01.01.2018 року.

18 липня 2018 року Урядом України було прийнято Стратегію низьковуглецевого розвитку України до 2050 року. Цей документ передбачає скорочення викидів і збільшення поглинання парникових газів, впровадження екологічно безпечного виробництва із застосуванням „зелених“ технологій у всіх секторах економіки. Стратегія є інструментом державного управління і формування кліматично відповідальної поведінки бізнесу та громадян.

В грудні 2019 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 337-ІХ „Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів“ (далі – Закон), який введено в дію вже з 1 січня 2021 року. Впровадження Закону є невід'ємною частиною кліматичної політики в Україні та передбачено Планом заходів з виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року.

20 жовтня 2021 року Уряд України затвердив перший державний документ з адаптації до зміни клімату „Стратегія екобезпеки і адаптації до зміни клімату на період до 2030 року“.

За даними Головного управління статистики в Черкаській області викиди основного парникового газу – діоксиду вуглецю в атмосферне повітря у 2023 році становили 2,9 млн т.

*Динаміка викидів діоксиду вуглецю (основного парникового газу)
в атмосферне повітря Черкаської області за 1990, 2019 – 2023 роки (тис. т)*

	Обсяги викидів діоксиду вуглецю, тис. т.					
	1990	2019	2020	2021	2022	2023
Всього: в т. ч.	10076,32	2616,771	2395,583	2414,902	2038,192	2898,786
від стаціонарних джерел	10076,32	2616,771	2395,583	2414,902	2038,192	2898,786

Інформація наведена за даними Головного управління статистики у Черкаській області

Найбільшими утворювачами парникових газів в області є підприємства-виробники: ПрАТ „Азот“, ПрАТ „Черкаське хімволокно“. Ними у 2023 році викинуто в атмосферу 2,112 млн т парникових газів (72,85% від обсягу викинутих парникових газів по області стаціонарними джерелами).

Операції з управління відходами складають 3,6% від усіх джерел викидів парникових газів в Україні. Зокрема, найбільше викидів парникових газів утворюється на полігонах твердих побутових відходів та установках з очищення стічних вод.

Основними парниковими газами у секторі „Відходи“ є метан, який утворюється у процесі розкладу органічної речовини на полігонах твердих побутових та промислових відходів, при очищення стічних вод, спалюванні відходів та компостуванні, а також оксид нітрогену, що утворюється при очищенні стічних вод, спалюванні та компостуванні відходів. Незначна кількість викидів двоокису вуглецю утворюється при спалюванні відходів. Основними джерелами викидів є сфера управління побутовими відходами та стічними водами, тоді як на решту джерел припадає біля 0,3% від загальних викидів сектору „Відходи“.

Метан на полігонах твердих побутових відходів утворюється внаслідок розкладу таких компонентів відходів: папір та картон (I), текстиль (II), відходи їжі (III), деревина (IV), садові та паркові відходи (V), продукти особистої гігієни (VI), гума та шкіра (VII). Для цілей розрахунків вважається, що анаеробний розклад даних компонентів розпочинається на початку року, наступного за роком розміщення відходів і продовжується протягом певного періоду часу, що залежить від типу відходів.

Частина метану, що утворюється в процесі анаеробного розкладу органічних компонентів відходів, збирається та утилізується для виробництва енергії. Зокрема, на території Черкаського полігону ТПВ в адміністративних межах Руськополянської сільської ради Черкаського району функціонує конегераційна установка ТОВ „ЛНК“. Товариство спеціалізується на виробленні електричної енергії з біогазу. Організовано відвід метану, що утворюється при анаеробному розкладанні органічної складової ТПВ з тіла полігону через систему газопроводів і свердловин збору газу. За рік роботи електростанції в електричні мережі передається близько 1,9 млн кВт

електричної енергії. Біогаз, що вилучається з тіла полігону дозволяє максимально знизити ризик виникнення пожежонебезпечних ситуацій на полігоні побутових відходів.

Рельєф та ландшафтні особливості рельєфу. Геологічні характеристики.

Черкащина в цілому рівнинна і умовно поділяється на дві частини – правобережну і лівобережну. Більша, правобережна частина Черкаської області, розташована в межах Придніпровської височини з відмітками 220 – 270 м, менша, лівобережна – в межах Придніпровської низовини з відмітками 81 – 140 м. В структурному плані їм відповідають Український щит і Дніпровсько-Донецька западина. Як правобережна, так і лівобережна частини області характеризуються рівнинною поверхнею з загальним нахилом в бік долини Дніпра.

На лівобережжі та частково, на правому березі область розташована на алювіальній терасовій рівнині. Лівобережна терасова рівнина слабо нахилена на південний захід до р. Дніпро, абсолютні відмітки її змінюються від 135 - 120 до 100 - 80 м. Ця територія має найнижчі відмітки поверхні – 81 м над рівнем моря (гирла рік Золотоношка та Ірдинка). В районі Канівських дислокацій, де край Дніпровсько-Донецької западини припіднятий неотектонічно, відмітки висот сягають значень 224-243 м над рівнем моря.

В межах Придніпровської височини абсолютні відмітки поверхні рельєфу змінюються від 180 до 220-270 м. Найвища точка – 273 м над рівнем моря розташована поблизу с. Велика Севастянівка Уманського району на вододілі між річкою Південний Буг та її притокою Синюхою. При цьому відзначається загальний нахил з заходу на схід, що пояснюється зв'язком між рельєфом земної поверхні і рельєфом кристалічної основи, переходом від зводової частини до схилу щита.

Рельєф лівобережної частини здебільшого рівнинний, місцями ускладнений піщаними горбами еолового походження, заболоченими ділянками та просадочними блюдцями. В межах Придніпровської височини поверхня густо розчленована глибокими річковими долинами, балками, ярами. Особливо інтенсивно розчленований рельєф району Канівських дислокацій, де глибина врізу окремих ярів сягає 90 м. Інтенсивність розчленування рельєфу зменшується в західному напрямі – до 40-60 м.

Територія Черкаської області головним чином розташована в межах Українського щита, лише північно-східна її частина відноситься до схилу Дніпровсько-Донецької западини. В геологічній будові території приймають участь кристалічні породи архею та протерозою, перекриті осадовою товщею палеозою, мезозою та кайнозою. В межах Українського щита кристалічні породи перекриті малопотужною товщею відкладів, переважно палеогену, неогену та неоплейстоцену, а на схилі Дніпровсько-Донецької западини вони занурюються на глибину 600 м й більше.

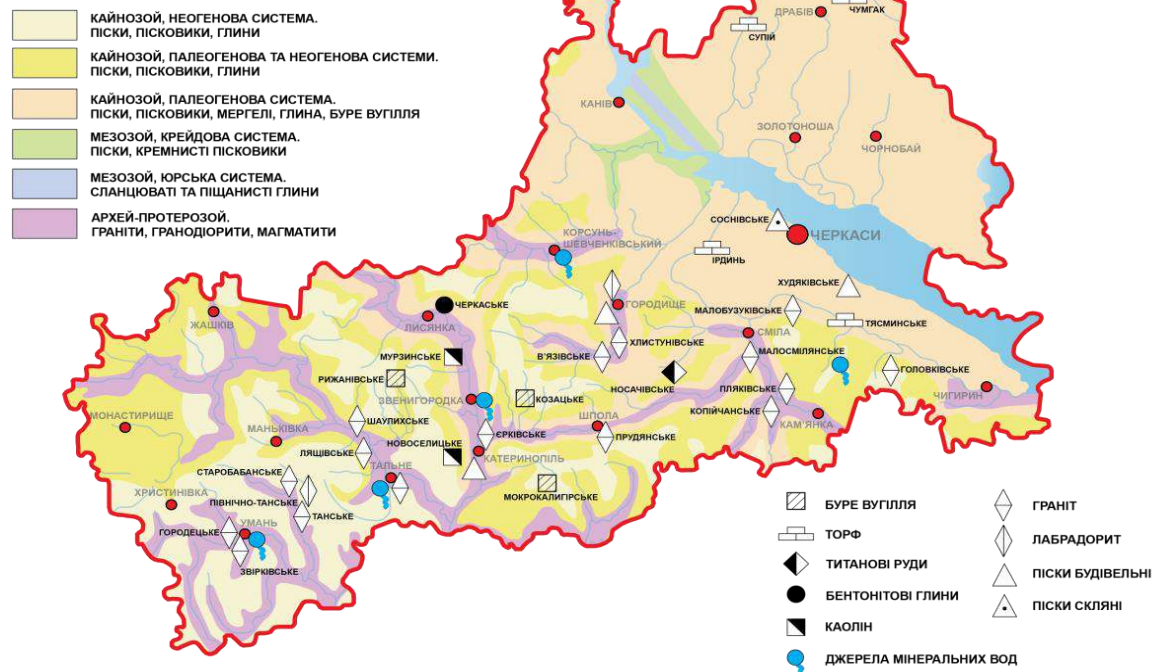
Для Черкащини характерна невідповідність залежності сучасної орографії від гіпсометрії кристалічного фундаменту. Якщо поверхня фундаменту має загальний нахил на південний схід, то сучасна поверхня області знижується з заходу на схід. Ця невідповідність обумовлена розташуванням області на межі двох геоструктурних регіонів і тенденцією кристалічного щита до підйому, активізацією на різних етапах його розвитку денудаційних процесів, а також одночасним зануренням його схилу в процесі формування Дніпровсько-Донецької западини супроводжуваним накопиченням різновікових товщ осадових відкладів в дочетвертинний період та формуванням долини Дніпра в плейстоцені. Згадані вище умови вплинули на розвиток рельєфу, обумовили розмаїття та неоднорідність його типів та форм. Крім тектонічного фактора та дніпровського льодовика на формування рельєфу Черкаської області вплинули також водно-ерозійні та водно-аккумулятивні процеси.

Природно-ресурсний потенціал.

Відповідно до інформації, наведеній у Регіональній доповіді про стан навколишнього природного середовища в Черкаській області у 2023 році, на території Черкаської області налічується 270 родовищ з 15 видів різних корисних копалин, з яких 91 родовище розробляється.

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

ГЕОЛОГІЧНА КАРТА. ОБ'ЄКТИ МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННОЇ БАЗИ

Природно-ресурсний потенціал закладено у Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021 – 2027 роки, яка затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII.

Мінерально-сировинна база на 67,3% складається із сировини для виробництва будівельних матеріалів, на 18,7% – з прісних та мінеральних підземних вод, на 11,7% – з паливно-енергетичних корисних копалин (вугілля, торф), на 1,5% – з гірничорудних корисних копалин, по 0,4% – з нерудних корисних копалин для металургії та гірничохімічних корисних копалин.

Основні водоносні горизонти підземних мінеральних вод Черкаської області приурочені до середньоюрських та тріасових відкладів, які представлені пісками, дрібнозернистими пісковиками, а також до тріщинуватих кристалічних порід докембрію, представлених гранітами.

Для Черкаської області характерне поєднання флори лісової та степової зони, тому сформувалася ценотично багата природна рослинність, яка представлена лісовим, чагарниковим, степовим, лучним, болотним, водним, петрофітним, псамофітним типами рослинності. Лісова рослинність представлена сосновими та дубово-сосновими, дубово-грабовими деревостанами; трав'яниста рослинність – це придніпровські та середньодніпровські лучні степи та остепненні луки, рослинність заплави – дніпровські лісостепові лучні степи, справжні торф'янисті остепнені та засолені луки; болотна рослинність – лісостепові осокові, гіпново-осокові, злаково-осокові, очеретяно-осокові, трав'яні і трав'яно-гіпнові угруповання.

Лісові біоценози території області поширені вкрай нерівномірно. Значно залісненою є центральна частина області (до 37%), в якій репрезентовані великі за площею лісові масиви. На заході регіону лісистість коливається від 3% до 7%. На лівобережжі лісові комплекси поширені дрібними острівцями, залісненість складає близько 8%. На перших надзаплавних піщаних терасах Дніпра та деяких його приток (Рось, Тясмин, Сула) розвинені двоярусні сосново-дубові деревостани, а на найвищих елементах рельєфу – соснові ліси, зрідка невеличкими масивами трапляються грабово-дубово-соснові ліси.

Степова рослинність, яка займала деякі вододільні ділянки й південні схили високих терас, майже не збереглася. Вона представлена фрагментами на змитих ґрунтах крутих схилів річкових долин, стародавніх балок, вздовж шляхів, на окраїнах боліт і лісів. Зрідка трапляються остепнені луки, у деяких районах поширені справжні луки.

Лучна рослинність представлена злаково-різнотравними та вологотрав'яними екосистемами, які збереглися у заплавах річок Дніпра, Тясмину, Сули, Росі. Болотна рослинність репрезентована болототрав'яно-осоково-комишовими та чорновільхо-хвилясто-низинними екосистемами. Еталоном болотної рослинності є Ірдинська заплава – лучна тераса старого русла Дніпра.

Ліси Черкащини за своїм екологічним і соціально-економічним значенням та місцезнаходженням виконують переважно захисні, кліматорегулюючі, водоохоронні, санітарно-гігієнічні та оздоровчі функції і мають обмежене

експлуатаційне значення. Вони відіграють значну роль у розвитку регіональної економіки, покращенні навколишнього природного середовища.

Атмосферне повітря.

За даними Головного управління статистики у Черкаській області в 2023 році викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел становили 61,8 тис. т, що на 14,8 тис. т більше в порівнянні з 2022 роком.

Збільшення кількості викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря обумовлено зростанням викидів:

- на ПрАТ „Черкаське хімволокно“ ВП „Черкаська ТЕЦ“ на 11,783 тис. т у зв’язку із використанням більшої кількості вугілля (у 2022 році використання вугілля становило 276 608 т, із вмістом сірки 1,84%, у 2023 році – 356 667 т, із вмістом сірки 2,65%).

- на ПрАТ „АЗОТ“ на 2,913 тис. т та ПрАТ „Миронівська птахофабрика“ на 0,279 тис. т в зв’язку із збільшенням випуску продукції.

Значний вклад у забруднення атмосферного повітря вносять пересувні джерела.

Динаміка викидів в атмосферне повітря, тис. т

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис. т.			Щільність викидів у розрахунку на 1 кв.км, т	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП
	Всього	у тому числі				
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами			
2000	93,1	28,8	64,3	4,5	64,5	_*
2018	121,2	57,9	63,3	2,8	47,7	0,001
2019	114,4	51,8	62,6	2,5	43,2	0,001
2020	51,4	51,4	***	2,5	43,4	0,0005
2021	47,6	47,7	***	2,3	40,7	0,0004
2022	47,0	47,0	***	*****	*****	**
2023	61,8	61,8	***	*****	*****	**

За даними Головного управління статистики у Черкаській області:

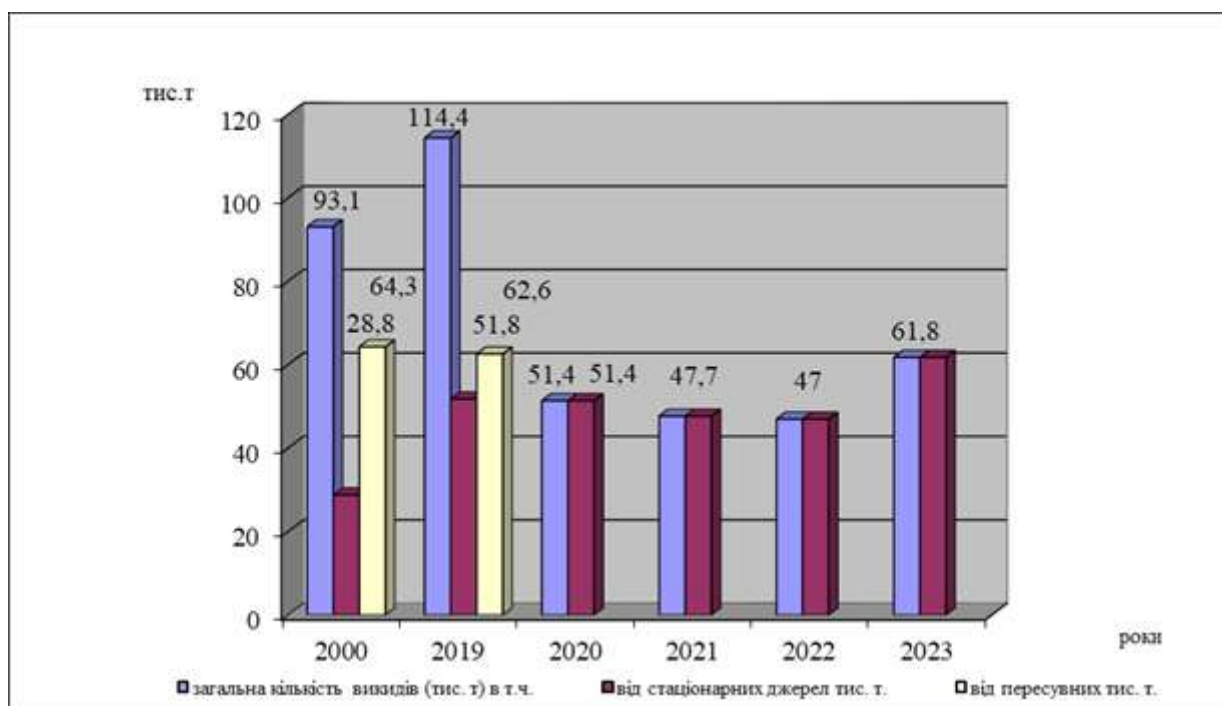
* - ВРП (валовий регіональний продукт) розраховується з 2004 року,

** - дані за 2022-2023 роки щодо ВРП знаходяться на стадії обробки;

*** - за 2020 - 2023 роки дані щодо викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел -відсутні;

**** - за 2023 рік інформація щодо щільності викидів у розрахунку на 1 кв.км, т та обсягів викидів у розрахунку на 1 особу, кг – відсутня.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Вхідні дані до рис. 2.1

	2000	2019	2020	2021	2022	2023
загальна кількість викидів (тис. т) в т.ч.	93,1	114,4	51,4	47,7	47,0	61,8
від стаціонарних джерел тис. т.	28,8	51,8	51,4	47,7	47,0	61,8
від пересувних тис. т.	64,3	62,6	*	*	*	*

Інформація щодо викидів забруднювальних речовин від пересувних джерел по Черкаській області наведені за даними Держстату України

* за 2020 - 2023 роки дані щодо викидів забруднювальних речовин від пересувних джерел відсутні

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у регіоні по окремим населеним пунктам, тис. т

	2000	2021	2022	2023
Всього в т. ч.	28,778	47,651	46,969	61,8
м. Черкаси	16,821	-	-	16,8
м. Ватутіне	0,817	-	-	0,8
м. Канів	0,115	-	-	0,1
м. Золотоноша	0,546	-	-	0,5
м. Сміла	1,31	-	-	1,3
м. Умань	0,79	-	-	0,8
Звенигородський р-н	0,852	3,352	3,320	3,4
Золотоніський р-н	1,357	6,278	5,529	5,3
Уманський р-н	0,476	5,294	5,330	5,4
Черкаський р-н	0,411	32,727	32,790	47,7

Примітка: Інформація наведена за даними Головного управління статистики у Черкаській
Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX затверджений адміністративно-територіальний устрій базового та районного рівнів Черкаської області, яким передбачено утворення 4 районів та 66 ОТГ

*Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами
в атмосферне повітря по районах та містах області у 2023 рік (тонн)*

	Обсяги викидів, тис. т		Збільшення / зменшення викидів у 2023 р. проти 2022 р., тис. т	Розподіл, обсягів викидів, %	Викинуто в середньому у одним підприєм- ством*, тонн
	у 2023 р.	у % до 2022 р.			
Всього в т.ч.	61,8	131,5	14,8	100	-
Звенигородський р-н	3,4	101,2	0,0	5,4	-
Золотоніський р-н	5,3	94,8	-0,3	8,5	-
Уманський р-н	5,4	102,0	0,1	8,8	-
Черкаський р-н	47,7	145,5	15,0	77,3	-

Інформація наведена за даними Головного управління статистики у Черкаській області

Інформація щодо обсягів викинутих забруднюючих речовин в атмосферне повітря в середньому одним підприємством (т) - відсутня

Основними забруднювачами атмосферного повітря у 2023 році були:

- ПрАТ „Черкаське хімволокно“ ВП „Черкаська ТЕЦ“ з валовим викидом 28,989 тис. т, що на 11,783 тис. т більше у порівнянні з 2022 роком;

- ПрАТ „Миронівська птахофабрика“ – 6,178 тис. т, що на 0,279 тис. т більше у порівнянні з 2022 роком

- ПрАТ „АЗОТ“ – 6,018 тис. т, що на 2,913 тис. т більше у порівнянні з 2022 роком.

Загальний обсяг викидів від цих підприємств становив 41,185 тис. т (67% від викидів стаціонарних джерел області).

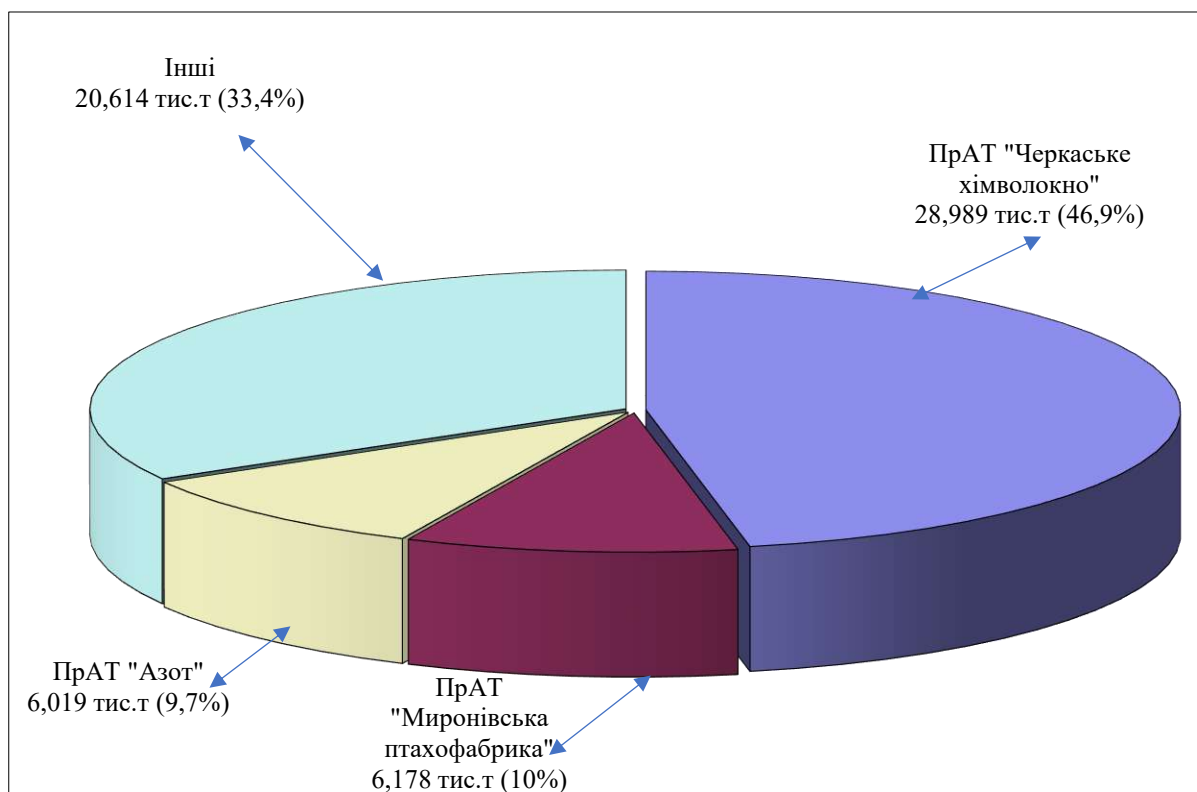
Основні забруднювачі атмосферного повітря

№ з/п	Підприємст- во забруднюва- ч	Вид економічної діяльності	Валовий викид, т.		Зменшення/ -	Причина зменшення/ збільшення
			2023	2022	збільшення/ +	
1	ПрАТ „Черкаське хімволокно“	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонування повітря (виробництво електроенергії)	28988,7 90	17205,72 4	+11783,066	збільшення використання вугілля
2	ПрАТ „Миронівсь- ка птахофари- ка“	Сільське, лісове та рибне господарство (розведення свійської птиці)	6178,08	5899.529	+278,551	Збільшення випуску продукції

3	ПрАТ „Азот“	Переробна промисловість (виробництво добрив та азотних сполук)	6018,599	3106,020	+2912,579	Збільшення випуску продукції
---	-------------	--	----------	----------	-----------	------------------------------

Інформація надана суб'єктами господарювання

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від основних забруднювачів атмосферного повітря

Вхідні дані до рис. 2.2

Назва підприємства	Частка викидів % від загального по області	Викиди забруднюючих речовин за 2023 рік (тис. т)
ПрАТ "Черкаське хімволокно"	46,9	28,989
ПрАТ "Миронівська птахофабрика"	10,0	6,178
ПрАТ "Азот" м. Черкаси	9,7	6,019
Інші	33,4	20,614

За даними Головного управління статистики у Черкаській області від стаціонарних джерел забруднення переважали обсяги викидів в атмосферне повітря таких забруднюючих речовин, як: діоксид азоту – 8,137 тис. т. (13,2%), речовини у вигляді твердих суспендованих речовин недиференційованих за складом – 9,197 тис. т (14,9%), аміаку – 5,966 тис. т. (9,7%), діоксид сірки – 18,522 тис. т. (30,0%), оксид вуглецю – 2,475 тис. т.

(4,0%), неметанові леткі органічні сполуки 0,631 тис. т. (1,0%). Їх частка у загальному обсязі викидів складала 73%.

Державний моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря здійснюється лабораторією спостережень за забрудненням атмосферного повітря Черкаського обласного центру з гідрометеорології тільки в м. Черкаси. У повітрі контролюються 4 основних і 13 специфічних забруднюючих речовин, включаючи 8 важких металів.

У 2023 році лабораторією проаналізовано 19125 проб повітря, у тому числі по основних інгредієнтах – 9568 та по специфічних – 9557.

Вміст основних забруднюючих речовин в атмосферному повітрі

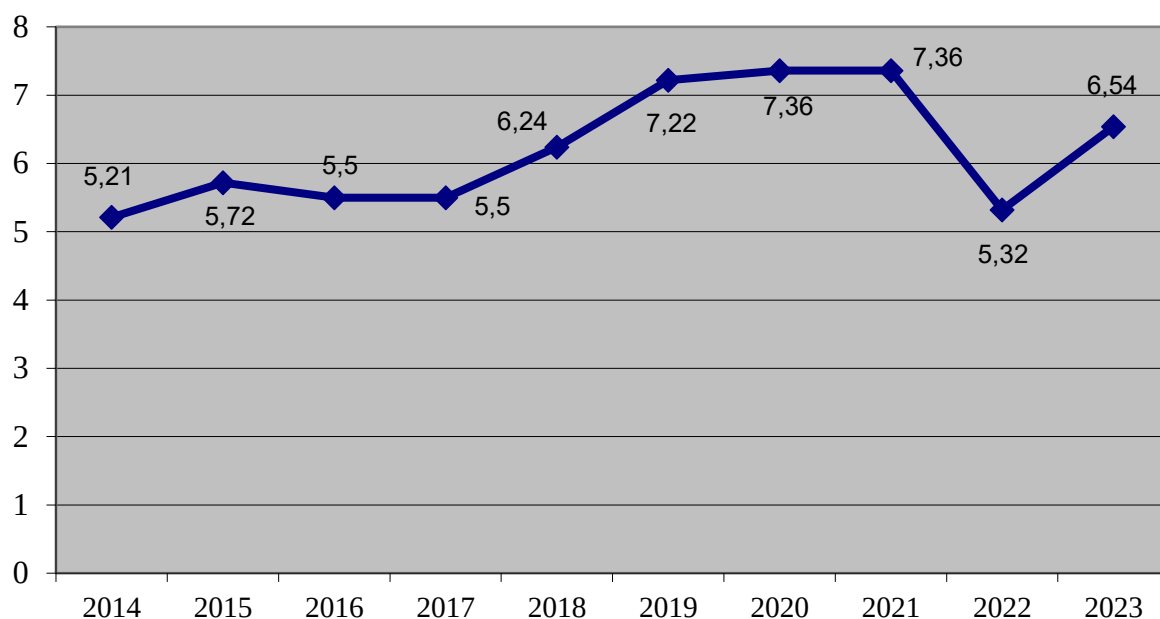
Речовина	Клас небезпек	Кількість міст, охоплених спостереженнями	Середньо річний вміст, мг/м ³	Середньодобові ГДК	Максимальний вміст, мг/м ³	Максимально разові ГДК
Пил	3	1	0,1	0,15	0,5	0,5
Діоксид сірки	3	1	0,014	0,05	0,107	0,5
Оксид вуглецю	4	1	1,0	3	5,0	5
Діоксид азоту	3	1	0,03	0,04	0,3	0,2
Оксид азоту	3	1	0,02	0,06	0,11	0,4
Сірководень	2	1	0,002	-	0,007	0,008
Аміак	4	1	0,04	0,04	0,2	0,2
Формальдегід	2	1	0,008	0,003	0,070	0,035
Бензол	2	1	-	0,1	-	1,5

Тенденція зміни середнього рівня забруднення атмосферного повітря за останні 5 років характеризується збільшенням по діоксиду сірки та сірководню. По аміаку, формальдегіду та оксидах азоту спостерігалось зменшення рівня забруднення. По пилю та оксиду вуглецю забруднення не змінилось. По важким металам зменшення рівня забруднення не відбулося.

Для розрахунку комплексного індексу забруднення атмосфери (далі – ІЗА) по м. Черкаси в 2023 році використовувались 5 найбільш важливих домішок: пил (3 клас небезпеки), діоксид азоту (3 клас небезпеки), аміак (4 клас небезпеки), формальдегід (2 клас небезпеки), оксид азоту (3 клас небезпеки).

ІЗА за 2023 рік по м. Черкаси склав 6,54 (у 2022 році – 5,32), що вважається підвищеним рівнем забруднення атмосферного повітря ($5 < \text{ІЗА} < 7$).

Графік динаміки змін комплексного індексу забруднення атмосферного повітря по м. Черкаси з 2014 по 2023 роки

За результатами моніторингу об'єктів довкілля у 2023 році на межі санітарно-захисних зон об'єктів промислового, сільськогосподарського та комунального призначення, в межах житлової забудови, в зоні впливу вуличних магістралей Державною установою „Черкаський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України“ відібрано та досліджено 7083 проби атмосферного повітря на вміст забруднюючих речовин (діоксиду азоту, сірчистого ангідриду, формальдегіду, вуглецю оксиду, аміаку, бензину, бензолу, толуолу, ксилолу).

За результатами досліджень у 151 (2,13%) виявлено перевищення гранично допустимих максимально разових концентрацій (далі – ГДК), формальдегіду ($0,041 \text{ мг/м}^3$, що перевищує ГДК в 1,17 рази), оксиду вуглецю (8 мг/м^3 , що перевищує ГДК в 1,6 рази) та бензину (7 мг/м^3 , що перевищує ГДК в 1,4 рази). Перевищення вмісту забруднюючих речовин в атмосферному повітрі виявлені тільки в зоні впливу автошляхів м. Черкаси.

Гідрологія.

Черкаська область розміщена в центральній частині України, у лісостеповій зоні в басейнах річок Дніпра і Південного Бугу.

Територія області ділиться на два водні басейни: східна частина області відноситься до басейну річки Дніпра, західна частина до басейну річки Південний Буг.

Площа водозбірного басейну р. Дніпро в межах області складає 11,8 тис. км^2 . Густота річкової мережі добре розвинута і складає $0,2 - 0,54 \text{ км/км}^2$. Річки басейну річки Дніпро протікають територією

Золотоніського, Черкаського, частково Звенигородського та Уманського районів.

Площа водозбірного басейну річки Південний Буг в межах області складає 8,9 тис.км². Річки басейну річки Південний Буг протікають територією Звенигородського та Уманського районів.

Всього в області нараховується 1037 середніх та малих річок, зокрема:

- в суббасейні річки середнього Дніпра, в межах Черкаської області, протікають три середні річки – Рось, Тясмин, Супій та 453 малих річки та струмки. Густота річкової мережі добре розвинута і складає 0,2 – 0,54 км/км².

Ширина річкової долини складає 1-5 км, схили долин висотою 10 – 25 м, помірно круті. Заплави переважно заболочені, лугові, інколи чагарникові з пісчаними або пісчанистими ґрунтами.

Основні притоки р. Рось на території Черкаської області – це річки Гарбузинка, Нехворощ, Порозовиця, Росава, Мартинка, Козарівка, струмок Фоса та інші; найбільші притоки річки Тясмин – річки Чутка, Ірдинь, Медведівка, Ірклієць, Гнилий Ташлик, Сирий Ташлик; основні притоки р. Супій – це річки Ковраєць та Гельмязівка. Малі річки більше 10 км, що впадають безпосередньо в річку Дніпро (Кременчуцьке водосховище) – це Вільшанка, Ірклій, Золотоношка та Коврай.

- в басейні річки Південний Буг протікають 577 було малих річок та струмків, чотири середні річки - Велика Вись, Гнилий Тікич, Гірський Тікич, Ятрань. Також в басейні Південного Бугу протікає річка Тікич, що утворюється при злитті річок Гірський та Гнилий Тікич та верхня частина р. Синюхи. Густота річкової мережі добре розвинута і складає 0,2 – 0,54 км/км². Ширина річкової долини складає 1-5 км схили долин висотою 10-25 м, помірно круті. Заплави переважно заболочені, лугові інколи чагарникові з пісчаними або пісчанистими ґрунтами.

Основні притоки р. Велика Вись на території Черкаської області– це річки Гептурка, Товмач, Лип'янка (притока річки Товмач); найбільші притоки річки Гірський Тікич – річки Житниця, Конелка, Торч, Бурти, Срібна Балка, Пожиточна, Кितिця, Кищиха, Тальянка, Романівка, Бережинка, Макшиболото; річки Гнилий Тікич – річки Свинотопка, Гончариха, Неморож, Попівка, Шполка, Кайтанівка; основні притоки р. Ятрань – це річки Ропотуха, Уманка, Ревуха, Кам'янка та Оксанка.

Малі річки, що протікають по території області та впадають безпосередньо в річку Південний Буг – це Удич та Синиця.

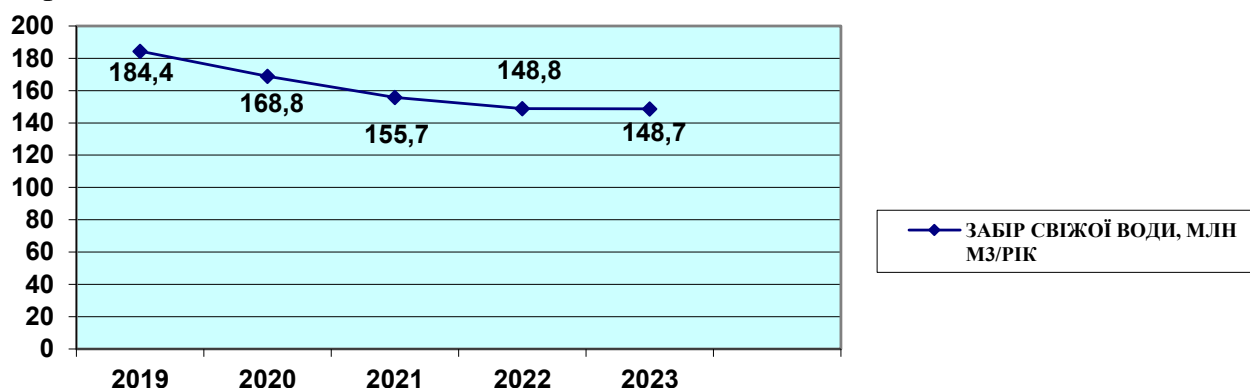
На річках області побудовано 33 водосховища та 2970 ставків. Частково на території області знаходяться два великі водосховища басейну Дніпра Канівське та Кременчуцьке.

Забезпеченість водою на одного жителя області становить лише 1,56 тис. куб. м в середній по водності рік (за оцінкою Європейської Економічної Комісії ООН, якщо водні ресурси не перевищують 1,7 тис. м³ на людину, регіон вважається водонебезпеченим). Враховуючи

нерівномірність формування поверхневого стоку по місяцях, навіть при сучасному водоспоживанні відчувається дефіцит у водозабезпеченні.

За даними статистичної звітності за формою № 2-ТП – водгосп (річна) загальний обсяг забраної води у 2023 році становив 148,7 млн м³. У порівнянні з 2022 роком (148,8 млн м³) забір води зменшився на 0,1 млн м³.

Забір свіжої води, млн м³

Зміни обсягів забору води у 2023 році відбулися за рахунок зменшення водозабору з поверхневих джерел на 1,5 млн м³ (у 2023 році 123,4 млн м³, у 2022 році 124,9 млн м³) та збільшення водозабору з підземних джерел на 1,4 млн м³ у порівнянні з 2022 роком (в 2023 році 25,3 млн м³, а в 2022 році 23,9 млн м³).

Використання свіжої води у 2023 році становило 118,4 млн м³, в тому числі: на виробничі потреби – 68,2 млн м³, питні та санітарно-гігієнічні потреби – 23,5 млн м³, зрошення – 26,6 млн м³.

Основні показники використання і відведення води, млн м³

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Забрано води з природних водних об'єктів - всього	174,3	175,9	179,6	172,6	184,4	168,8	155,7	148,8	148,7
Спожито свіжої води (включаючи морську) з неї на									
виробничі потреби	76,65	81,39	76,36	77,92	82,76	83,38	73,1	63,1	68,2
питні і санітарно-гігієнічні потреби	26,50	25,38	24,99	23,74	23,52	22,14	24,0	23,2	23,4
зрошення	10,94	10,05	17,37	12,03	20,71	27,33	18,3	22,0	26,6
Сільськогосподарські потреби	24,80	25,11	24,26	24,2	22,63	-	-	-	-
ставково-рибне господарство (без вилучення)	78,96	79,92	78,26	75,15	76,11	102,53	89,3	38,11	68,72
Втрати води при транспортуванні	9,88	9,23	9,91	9,62	9,68	8,41	9,56	9,25	9,55

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Загальне водовідведення з нього	124,2	128,4	123,8	104,8	103,8	103,2	85,9	72,63	73,97
у поверхневі водні об'єкти	106,4	110,7	106,5	87,62	87,57	75,22	81,6	68,75	69,9
у тому числі									
забруднених зворотних вод	5,958	7,318	4,486	7,171	2,854	3,203	4,134	3,668	3,566
з них без очищення	2,383	1,382	1,168	1,564	0,060	0,066	0,074	0,031	0,360
нормативно очищених	42,33	42,17	41,04	40,28	42,52	36,85	39,42	34,98	37,38
нормативно чистих без очистки	58,11	60,27	59,67	38,80	40,94	35,162	38,06	30,10	28,95
Обсяг оборотної та послідовно використаної води	435,6	530,5	406,4	471,4	483,5	544,97	485,12	341,29	491,49
Частка оборотної та послідовно використаної води, %	85,74	87,34	85,09	86,76	86,21	102,98*	75,06	70,642	76,223
Потужність очисних споруд	87,83	88,94	83,46	84,34	76,35	57,78	62,10	55,996	58,038

За інформацією Регіонального офісу водних ресурсів у Черкаській області

* Відповідно до внесених змін до наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.03.2021 № 78 „Про затвердження Порядку ведення державного обліку водокористування“ показник наведено з урахуванням частки оборотного, повторного та послідовного водозабезпечення.

У 2023 році в поверхневі водні об'єкти скинуто 69,9 млн м³ зворотних (стічних) вод, що на 1,15 млн м³ (1,7%) більше в порівнянні з 2022 роком (68,75 млн м³). Обсяг скиду забруднених зворотних вод зменшився на 0,102 млн м³ (2,8 %) з 3,668 млн м³ у 2022 році до 3,566 млн м³ у 2023 році.

Скидання забруднюючих речовин у поверхневі водні об'єкти, т/рік

Рік	Водний об'єкт	Всього (всіх речовин) т/рік	Скидання забруднюючих речовин (т./рік)						
			БСК	ХСК	Завислі речовини	N (сума мінеральних форм)	P (ортофосфати)	Мінералізація	Нафтопродукти
2018									
Разом по області:		41585,7	731	2918	817	2338,4	104,9	26800	6,115
в т. ч. басейн Дніпра		37743,6	667	2526	764	2234,7	90,01	24400	5,814
басейн П. Бугу		3842,1	64	392	53	103,7	14,87	2400	0,301
2019									
Разом по області:		39836,074	590	2524	682	2502,3	109,1	24126	5,547
в т. ч. басейн Дніпра			556	2247	537	2400,2	95,340	21660	5,264
басейн П. Бугу			34	277	145	1021	13,750	2466	0,283
2020									
Разом по області:		36049,374	616	2461	526	1880,5	125	22133	6,997
в т. ч. басейн Дніпра		32380,013	581	2182	488	1783,8	110,78	19744	6,682
басейн П. Бугу		3669,361	35	279	38	96,7	14,13	2389	0,315
2021									
Разом по області:		19249,7	698	1555	453	1685,8	128,443	6931	5,645
в т. ч. басейн Дніпра		15349,8	654	1248	397	1599,9	114,93	4435	5,137
басейн П. Бугу		3899,9	44	307	56	85,9	13,513	2496	0,508

2022								
Разом по області:	10055,78	613,4	1379,5	347,8	1733,74	166,84	5809,7	4,8
в т. ч. басейн Дніпра	7285,55	575,2	1106	309,1	1625,01	148,73	3517,2	4,308
басейн П. Бугу	2770,23	38,2	273,5	38,7	108,73	18,11	2292,5	0,492
2023								
Разом по області:	10245,39	487,8	919,2	335,2	1805,09	123,36	6569,3	5,44
в т. ч. басейн Дніпра	7379,10	451,3	640,3	295,2	1695,49	104,7	4187,5	4,611
басейн П. Бугу	2866,29	36,5	278,9	40	109,6	18,66	2381,8	0,829

Постійні спостереження за станом водних об'єктів області, в межах повноважень здійснюють Регіональний офіс водних ресурсів у Черкаській області, Черкаський обласний центр з гідрометеорології, Державна установа „Черкаський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України“, Державна екологічна інспекція Центрального округу у визначених контрольних створах.

Для класифікації екологічного стану масиву поверхневих вод використовуються п'ять класів: 1 клас – відповідає екологічному стану „відмінний“; 2 клас – відповідає екологічному стану „добрий“; 3 клас – відповідає екологічному стану „середній“; 4 клас – відповідає екологічному стану „поганий“; 5 клас – відповідає екологічному стану „дуже поганий“.

Екологічний стан водних масивів за біологічними елементами якості

Назва водного об'єкту	Назва пункту моніторингу	Клас екологічного стану
<i>Водні об'єкти басейну Дніпра</i>		
Кременчуцьке вдсх.	0,5 км нижче м. Канів	3 клас (середній)
Кременчуцьке вдсх.	678 км, с. Сокирно, питний водозабір м. Черкаси	3 клас (середній)
р. Рось (Корсунь-Шевченківське вдсх.)	64 км, м. Корсунь-Шевченківський, питний водозабір	3 клас (середній)
р. Росава	3 км, с. Гамарня, Канівський район (вплив річки Росава)	2 клас (добрий)
р. Вільшанка	у межах с. Мліїв	2 клас (добрий)
р. Тясмин (Кам'янське вдсх.)	120 км, м. Кам'янка	2 клас (добрий)
р. Тясмин	9 км, м. Чигирин, КП „Чигирин“	2 клас (добрий)
<i>Водні об'єкти басейну Південного Бугу</i>		
р. Велика Вись	у межах смт Ямпіль	2 клас (добрий)
р. Гірський Тікич	21 км, м. Тальне, Тальнівський район, КП „Водоканал“ Тальнівської міської ради	2 клас (добрий)
р. Гнилий Тікич	21 км, м. Катеринопіль, КП „Катеринопільське селищне житлово-комунальне господарство“ Катеринопільської селищної ради	3 клас (середній)
р. Гнилий Тікич	41 км, м. Звенигородка, питний водозабір КП „Водопостачання	3 клас (середній)

	та водовідведення“ Звенигородської міської ради	
р. Уманка	4 км, м. Умань, КП „Уманьводоканал“	3 клас (середній)

За інформацією Черкаського обласного центру з гідрометеорології у 2023 році діагностичний моніторинг масивів поверхневих вод басейну річки Південний Буг проводився у наступних пунктах: р. Гірський Тікич – с. Тальне; р. Гнилий Тікич – м. Катеринопіль; р. Шполка – м. Ватутіне; р. Велика Вись – смт Ямпіль; р. Уманка – м. Умань.

За даними спостережень вміст розчиненого у воді кисню змінювався у межах від 4,3 до 18,7 мгО₂/дм³. Мінімальне значення (4,3 мгО₂/дм³) було відмічено у пункті р. Шполка – м. Ватутіне. Величина БСК₅ найбільшого значення досягала у пункті на р. Гнилий Тікич, м. Катеринопіль, і становила 7,7 мгО₂/дм³.

Вміст органічних речовин (за ХСК) у поверхневих водах річок високий та знаходиться на рівні від 25 (р. Уманка) до 68 (р. Велика Вись) мгО/дм³. Без суттєвих змін порівняно з минулим роком.

Вода річок має сталий склад головних іонів з переважанням гідрокарбонатів, кальцію, хлоридів, сульфатів. Найвищий ступінь мінералізації властивий водам річок Уманка, Гнилий Тікич та Шполка.

Максимальний вміст головних іонів відмічений у воді р. Уманка, який становив 1734 мг/дм³.

Азотні сполуки були представлені нітрогеном амонійним, нітритним та нітратним.

Найбільше забруднення сполуками нітрогену амонійного (15,89 мгN/дм³) та нітрогену нітритного (0,26 мгN/дм³) відзначалось у воді р. Уманка – м. Умань. Концентрації нітрогену нітратного впродовж спостережень були у межах від 0,01 до 1,3 мгN/дм³, максимум зафіксовано на ділянці р. Велика Вись – смт Ямпіль.

Фосфор у поверхневих водах, як відомо, є більш консервативним елементом, ніж азот. Більша його частина, яка використовується гідробіонтами повертається до водного середовища. Найвищі середні за рік значення фосфору (4,02 мг/дм³) встановлені для пункту на р. Уманка (м. Умань). Порівняно з минулим роком – зросли.

Діагностичний моніторинг масивів поверхневих вод басейну річки Дніпро проводився у наступних пунктах: р. Росава – с. Гамарня (3 км); р. Вільшанка – с. Мліїв (у межах міста); р. Золотоношка – с. Благодатне (18 км); р. Ірклій – смт Чорнобай (22 км, Чорнобаївське ВУЖКГ); р. Тясмин – м. Кам'янка (120 км); р. Тясмин – м. Чигирин (90 км, КП „Чигирин“); вдсх Кременчуцьке – м. Канів (0,5 км нижче міста).

Фізико-хімічний склад поверхневих вод тісно пов'язаний з його природними умовами і насамперед це стосується показників головних

іонів та мінералізації. Мінералізація в басейні Дніпра на території Черкаської області коливалась від 258 (Кременчуцьке водосховище) до 1395 (р. Тясмин – м. Чигирин) мг/дм³.

За даними спостережень середні значення кисневого режиму річок, характеризуються, як задовільні. Були випадки незадовільного кисневого режиму на річці Вільшанка у вересні – жовтні 2023 року (1,12 – 1,92) мгО₂/дм³.

Величина БСК₅ найбільшого значення досягала у пункті на р. Золотоношка становила 7,4 мгО₂/дм³.

Вміст органічних речовин (за ХСК) у поверхневих водах річок високий та знаходився на рівні від 17 (р. Росава) до 124 (р. Росава) мгО₂/дм³. У воді р. Вільшанка – від 20 до 120 мгО₂/дм³. Дещо підвищився порівняно з минулим роком.

Серед різних форм мінерального азоту у поверхневих водах Дніпра значення нітрогену амонійного змінювались від 0,15 до 1,85 мгN/дм³. Максимальні величини були відмічені у пункті на р. Золотоношка (с. Благодатне).

Межі коливань нітрогену нітритного складали 0,003-0,1 мгN/дм³ (за мінімальним вмістом) та 0,03-0,18 мгN/дм³ (за максимальним вмістом). Забруднення з максимальною концентрацією відмічено на р. Росава – с. Гамарня.

Найбільш підвищені концентрації нітрогену нітратного спостерігались у воді річки Росава – 2,64 мгN/дм³.

Амплітуда коливань фосфору загального становила 0,045 – 2,9 мгN/дм³ і, як правило, підвищені концентрації фосфору загального спостерігались у створах нижче населених пунктів, що пов'язано з надходженням недостатньо очищених, або неочищених господарсько-побутових стічних вод.

За інформацією Регіонального офісу водних ресурсів у Черкаській області відповідно до „Програми державного моніторингу вод в частині проведення Держводагентством спостережень на масивах поверхневих вод, забір в яких здійснюється для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення“ визначені об'єкти спостережень:

- 678 км, с. Сокирне, водозабір м. Черкаси;
- 64 км, м. Корсунь-Шевченківський, водозабір;
- 41 км, м. Звенигородка, водозабір.

У 2023 році відібрано 36 проб та виконано 720 вимірювань забруднюючих речовин.

За результатами проведених у 2023 році досліджень поверхневих вод в районі водозаборів с. Сокирне, м. Корсунь-Шевченківський та м. Звенигородка гідрохімічний стан води знаходився на задовільному рівні.

Біогенні елементи групи азоту по водозаборах, знаходились значно нижче рівня токсичної дії.

Середньорічні значення вмісту кисню у воді знаходились в межах від 4,4 до 10,0 мгО₂/дм³.

Протягом року по водозаборах спостерігалось перевищення нормативів:
по м. Корсунь-Шевченківський

- нормативів екологічної безпеки водних об'єктів (Наказ аграрної політики та продовольства України (Природні прісні води) № 471 від 30.07.2012)) по показникам БСК₅ в 1,4 – 2,1 рази, ХСК в 1,0 – 1,2 рази, завислим речовинам в 1,1 – 1,8 рази, прозорості (липень-листопад) в 1,4 – 2,5 рази;

- гігієнічні нормативи якості води ((ГДК/ОДР) Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 721 від 02.05.2022) по показнику ХСК в середньому в 3,4 рази.

по с. Сокирне:

- нормативів екологічної безпеки водних об'єктів (Наказ аграрної політики та продовольства України (Природні прісні води) № 471 від 30.07.2012)) по показнику БСК₅ в 1,2 – 1,6 рази; завислим речовинам в грудні 1,2 рази;

- гігієнічні нормативи якості води ((ГДК/ОДР) Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 721 від 02.05.2022) по показнику ХСК в середньому в 2,8 рази, заліза загального (лютий-травень) в 1,0 – 1,7 рази.

по м. Звенигородка:

- нормативів екологічної безпеки водних об'єктів (Наказ аграрної політики та продовольства України (Природні прісні води) № 471 від 30.07.2012)) по показнику БСК₅ в 1,6 – 2,1 рази, ХСК в 1,1 – 1,4 рази; завислим речовинам в 1,1 – 1,2 рази;

- гігієнічні нормативи якості води ((ГДК/ОДР) Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 721 від 02.05.2022) по показнику ХСК в середньому в 3,5 рази, прозорості (липень – грудень) в 1,4 – 2,9 рази.

Органічне забруднення води на водозаборах спостерігалось в період підвищення температури (липень-серпень) і як наслідок збільшення випаровування води та цвітіння водоростей, також попаданням в поверхневі води недостатньо очищених стічних вод комунальних підприємств та відходами господарської діяльності населення.

За інформацією Державної екологічної інспекції Центрального округу інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод у 2023 році здійснювався на річках басейну Південного Бугу: став Осташівський, Уманка, Гнилий Тікич, канал біля території пивзаводу м. Жашків, потічок біля території пивзаводу м. Жашків, ставок м. Жашків; у басейні р. Дніпро: Кременчуцьке водосховище, Канівське водосховище, Рось, Суха Згар, Росава, Молочна, Тясмин, Вільшанка, Ризінкова, Порозовиця, Нехвороща, струмок Фоса, Черепинка, Мирополка, Хоробра, Соковиця, Ірклій, Золотоношка.

Вимірювання проводились у 86 контрольних створах, відібрано та проаналізовано 226 проби.

При проведенні лабораторного контролю за якістю поверхневих вод зафіксовано:

- 2 випадки перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в Канівському водосховищі (БСК₅, залізо);

- 26 випадків перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в Кременчуцькому водосховищі (БСК₅, ХСК, залізо, азот амонійний, нітриту, АПАР);
- 50 випадків перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Рось (БСК₅, ХСК, залізо, завислі речовини);
- 3 випадки перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Суха Згар (БСК₅, ХСК, азот амонійний, АПАР, фосфати);
- 2 випадки перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в Осташівському ставі (ХСК);
- 2 випадки перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Тясмин (БСК₅, залізо);
- 3 випадки перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Гнилий Тікич (БСК₅, ХСК);
- 2 випадки перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Ризінкова (Листвинка) (БСК₅, ХСК);
- 1 випадок перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Порозовиця (БСК₅, ХСК, азот амонійний);
- 2 випадки перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Нехвороща (БСК₅, ХСК);
- 3 випадки перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в струмок Фоса (БСК₅, ХСК);
- 1 випадок перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Мирополка (БСК₅, ХСК, азот амонійний);
- 1 випадок перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Хоробра (БСК₅, ХСК, азот амонійний);
- 1 випадок перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Соковиця (БСК₅, ХСК, азот амонійний);
- 2 випадки перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в потічку біля території пивзаводу м. Жашків (БСК₅, ХСК);
- 1 випадок перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в ставку м. Жашків (БСК₅, ХСК, азот амонійний, АПАР);
- 7 випадків перевищень нормативів гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в р. Золотоношка (БСК₅, ХСК, азот амонійний, АПАР, фосфати, нітриту).

Земельні ресурси, ґрунти.

Ґрунти Черкаської області вважаються найбільш продуктивними в Україні, однак за деякими агрохімічними параметрами вони поступаються ґрунтам східних і південних областей. Порівняно менший вміст елементів живлення гумусу та підвищена кислотність компенсуються більш сприятливими кліматичними умовами, особливо в період вегетації

сільськогосподарських культур.

У ґрунтовому покритті області переважають чорноземи типові та чорноземи сильно реградовані, які займають 53,7 %. Темно-сірі опідзолені і реградовані ґрунти та чорноземи опідзолені і слабо реградовані займають 28,9 %, а світло-сірі і сірі опідзолені ґрунти – 7,3 %.

Із загальної площі Черкаської області (2 091,6 тис. га) сільськогосподарські землі складають 1 486,88 тис. га, в тому числі сільськогосподарські угіддя 1 450,82 тис. га, з них: рілля – 1 271,86 тис. га, перелоги – 8,47 тис. га, багаторічні насадження – 27,34 тис. га, сіножаті – 64,75 тис. га, пасовища – 78,40 тис. га.

Нераціональне використання земель призводить до інтенсивних деструкційних та деградаційних процесів, що ставить під загрозу збереження ґрунтів.

Динаміка структури земельного фонду області

Основні види земель та угідь	2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
Загальна територія	2091,6	100	2091,6	100	2091,6	100	2091,6	100	2091,6	100
у тому числі:										
1. Сільськогосподарські угіддя, з них:	1450,82	69,4	1450,82	69,4	1450,82	69,4	1450,82	69,4	1450,82	69,4
2. Ліси та інші лісовкриті площі	338,62	16,2	338,62	16,2	338,62	16,2	338,62	16,2	338,62	16,2
3. Забудовані землі	84,49	4,0	84,49	4,0	84,49	4,0	84,49	4,0	84,49	4,0
4. Відкриті заболочені землі	30,45	1,5	30,45	1,5	30,45	1,5	30,45	1,5	30,45	1,5
5. Відкриті землі без рослинного покриття або з незначним рослинним покриттям (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	15,45	0,7	15,45	0,7	15,45	0,7	15,45	0,7	15,45	0,7
6. Інші землі	171,7	8,2	171,7	8,2	171,7	8,2	171,7	8,2	171,7	8,2
Усього земель (суша)	1955,8	93,5	1955,9	93,5	1955,8	93,5	1955,9	93,5	1955,9	93,5
Території, що покриті	135,78	6,5	135,78	6,5	135,78	6,5	135,78	6,5	135,78	6,5

поверхневими водами										
------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Примітка інформація Головного управління Держгеокадастру у Черкаській області

В області нараховується 361,8 тис. га деградованих та 108,8 тис. га малопродуктивних земель. В 2023 році на території Черкаської області консервації земель не проводили. Потребують консервації 139,2 тис. га деградованих та малопродуктивних земель.

Поширеність процесів деградації земель

Види деградованих земель	Площа земель, підданих впливу, тис. га	% від загальної площі території
1	2	3
Дефляційно небезпечні землі (с/г угіддя)	-	-
Землі (с/г угіддя), піддані водній ерозії	22,36	1,07
Землі (с/г угіддя), піддані сумісній дії водної та вітрової ерозії	61,82	2,96
Землі (с/г угіддя) із кислими ґрунтами	0,58	0,03
Землі (с/г угіддя) із засоленими ґрунтами	-	-
Землі (с/г угіддя) із солонцюватими ґрунтами	0,43	0,02
Землі (с/г угіддя) із солонцевими комплексами	-	-
Землі (с/г угіддя) осолоділі	0,04	0,00
Землі (с/г угіддя) перезволожені	2,81	0,13
Землі (с/г угіддя) заболочені	2,61	0,12
Землі (с/г угіддя) кам'яністі	-	-
Забруднені землі (с/г угіддя), що не використовуються у с/г виробництві	-	-

Примітка: інформація Головного управління Держгеокадастру у Черкаській області

Сучасний стан використання земельних ресурсів області не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, що негативно впливає на стійкість агроландшафту. Сільськогосподарська освоєність земель перевищує екологічно допустиму, і протягом років залишилась майже незмінною. Так, у складі сільськогосподарських угідь області зосереджено 520,7 тис. га або 40 % особливо цінних земель, в тому числі рілля – 514,6 тис. га (43,8 %) від обслідуваної площі.

Нераціональна система землекористування призвела до тяжких екологічних наслідків, а саме: наявності таких проявів деградації земель як ерозія, техногенне забруднення, вторинне осолонцювання, підтоплення та зсуви ґрунтів.

Високий рівень розораності угідь, в тому числі на схилах, значне розширення посівів просапних культур та практично повне припинення виконання комплексу робіт по захисту ґрунтів, порушення системи обробітку ґрунту приводить до погіршення стану земель.

Зважаючи на це і враховуючи кліматичні особливості (часті відлиги, різка зміна температури під час весняного сніготанення, весняні суховії, зливовий характер опадів в талий період), а також знищення лісової та трав'янистої рослинності на крутосхилах, неправильне розміщення доріг та інших лінійних об'єктів на місцевості зумовлюють інтенсивному розвитку ерозійних процесів.

Одним з результатів антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти є виникнення зсувів.

Найбільш небезпечними є зсуви в м. Монастирище та смт Маньківка, зсувний схил долини р. Рось вище Корсунь-Шевченківського станкобудівного заводу, зсуви в районі сіл Русалівка, Кислин, Березівка Уманського р-ну (колиш. Маньківський), с. Григорівка Черкаського р-ну (колиш. Канівський).

Останніми роками в зв'язку з фактичним знищенням системи боротьби та запобігання розвитку ерозійних процесів значно посилились процеси яроутворення.

За інформацією Черкаського управління захисних масивів Дніпровських водосховищ довжина берегів Кременчуцького водосховища в межах області складає 543,7 км, з них 117,5 км берегів, що піддаються руйнуванню (розмиву). Загальна площа земель, втрачених у 2023 році внаслідок переформування берегів Кременчуцького водосховища в межах області становила 1,5 га.

Рекультивація порушених земель

Рік	Всього порушених земель		Всього відпрацьованих земель		Здійснено рекультивацію		Перебувають у стадії рекультивації	
	тис. га	% до загальної площі області	тис. га	% до загальної площі області	тис. га	% до загальної площі області	тис. га	% до загальної площі області
2021	3,5385	0,17	2,0316	0,10	0	-	0	-
2022	3,5385	0,17	2,0316	0,10	0	-	0	-
2023	3,5385	0,17	2,0316	0,10	0	-	0	-

Примітка: Інформація ГУ Держгеокадастру у Черкаській області

Природно-заповідний фонд та екомережа

Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є важливим для досягнення стійкого розвитку та відіграє значну роль для всіх сфер людської діяльності (економічної, соціальної, екологічної), визначаючи культуру, духовність і менталітет суспільства.

Це багатоаспектний процес, який передбачає законодавче, науково-методичне, соціально-економічне забезпечення програм і заходів у цій сфері. Один з перспективних напрямів втілення стратегії збереження біо- та ландшафтного різноманіття пов'язаний із розбудовою екологічної мережі.

Формування екологічної мережі передбачає зміни в структурі земельного фонду області шляхом віднесення (на підставі обґрунтування екологічної необхідності (безпеки) та економічної доцільності) частини земель господарського використання до категорій, що підлягають особливій охороні з відновленням притаманного їм різноманіття природних ландшафтів.

Це фактично загальнодержавний механізм досягнення гармонізаційного співіснування суспільства і природи в її територіальному і біотичному різноманітті.

Регіональна екомережа області відповідає основним ландшафтознавчим принципам і є складовою національної екомережі.

Площі земельних угідь – складових національної екомережі за роками, тис. га

<i>Категорії землекористування</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
Землі природного призначення (ПЗФ), тис. га	64,630	64,779	64,89	70,29	70,29
<i>Сіножаті та пасовища, тис. га</i>	143,2	143,2	143,15	143,15	143,15
<i>Землі водного господарства (рибні ставки), тис. га</i>	12,9	12,9	12,9	12,9	12,9
<i>Землі водного фонду, тис. га</i>	166,2	166,2	166,2	166,2	166,2
у т.ч. площа рибних ставків, тис. га					
Землі оздоровчого призначення, тис. га	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Землі рекреаційного призначення, тис. га	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Землі історико-культурного призначення, тис. га	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
<i>Ліси, тис. га</i>	338,6	338,6	338,6	338,6	338,6

Примітка: За інформацією Головного управління Держгеокадастру у Черкаській області

Розбудова екологічної мережі області відбувається з врахуванням принципів формування, збереження, використання екомережі та результатів дослідження особливостей ландшафтних комплексів, локалітетів раритетних видів біоти, рідкісних біотопів, міграційних шляхів тварин як природного каркасу перспективної регіональної екомережі.

Серед основних причин збіднення біорізноманіття є:

- забруднення природного середовища (викиди в атмосферне повітря забруднення поверхневих та підземних вод);
- денатуралізація природних ландшафтів (грунтова та повітряна ерозія, підтоплення територій, поширення агроландшафтів, нерівномірна забудова території);

- монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства.

Основними чинниками, що можуть впливати на чисельність рослин, в тому числі із "червонокнижним" статусом, є насамперед людський фактор (зривання на букети) та деградація місцезростань (для лучних і болотних видів – надмірне спасування, викошування, випал трави, осушення; для лісових – проведення лісогосподарських робіт), пожежі, пошкодження лісових культур шкідниками, розповсюдження рослин, які не характерні місцевій території, утримання рослинних територій в незадовільному стані в населених пунктах.

Загрозами для лісової рослинності області є: випалювання сухої рослинності у весняний період, що призводить до виникнення лісових пожеж; погіршення технології заготівлі та трелювання деревини; всихання соснових лісів; самовільні рубки.

Значних втрат генофонду рідкісних видів лікарських та декоративних рослин завдає неконтрольована експлуатація їх ресурсів. Браконьєрство є однією з причин зниження популяції мисливських звірів і птахів. Перешкодою для природного розселення видів флори й фауни є розгалужена мережа доріг різного призначення, надмірна розораність в окремих районах.

Черкаська область, маючи площу 20,9 тис. км², належить до малолісних регіонів України: загальна площа лісового фонду області – 338,6 тис. га, в тому числі вкритих лісом – 318,33 тис. га, тобто лісистість становить 15,4 %, при оптимальній лісистості – 16,0 %.

Землі лісогосподарського призначення

№ з/п		Одиниця виміру	Кількість
1.	Загальна площа земель лісогосподарського призначення	тис. га	338,6
	у тому числі:		
1.1	державних лісогосподарських підприємств (філій ДП „Ліси України“)	тис. га	280,0256
1.2	комунальних лісогосподарських підприємств	тис.га	58,61
1.3	власників лісів		
	не наданих у користування (землі запасу)		
2.	Площа земель лісогосподарського призначення, що вкрита лісовою рослинністю	тис. га	318,33
3.	Лісистість (відношення покритої лісом площі до загальної площі регіону)	%	15,4

Інформація надана Головним управлінням Держгеокадастру у Черкаській області, Центрально-Західним міжрегіональним управлінням лісового та мисливського господарства

Сучасний стан та поширення лісів на території Черкаської області – це, в першу чергу, результат людської діяльності. Лісові насадження Черкаської області переважно створені штучно (понад 70 %). Середній вік лісів – 62 роки.

Важливою формою охорони рослинного світу є охорона рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослин та типових природних рослинних угруповань. Відповідно до Закону України

„Про рослинний світ“ рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, види рослин, які зростають у природних умовах на території України підлягають особливій охороні і заносяться до Червоної книги України та міжнародних червоних списків.

В Черкаській області нараховується 334 види судинних рослин (17% флори області), що знаходяться під загрозою зникнення. Серед них 75 видів занесені до Червоної книги України, 11 включені до Бернської Конвенції, 5 охороняються в Європі – Європейський Червоний список, 3 види занесено до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 2 види охороняються Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої флори та фауни (CITES).

Геопросторове положення Черкаської області в лісостеповій зоні зумовлює розмаїття видового складу широколистянолісових, північностепових, поширення наявних акліматизованих і синантропних видів. Це підтверджується наявністю на території Черкащини хребетних тварин 410 - 420 видів, з яких 66 видів ссавців, близько 280 видів птахів, 9 видів плазунів, 11 видів земноводних, 51 видів риб, 57 видів молюсків.

Тваринний світ за своїми біологічними та екологічними ознаками є складовою навколишнього природного середовища, зокрема біологічного різноманіття. З ним пов'язане функціонування екологічних систем, оскільки тваринний світ є необхідним компонентом у процесі кругообігу речовин і енергії природи, який активно впливає на функціонування природних угруповань, структуру і природну родючість ґрунтів, формування рослинного покриву, біологічні властивості води і якість навколишнього природного середовища в цілому.

З метою збереження біологічного різноманіття в регіоні охороняється 123 види тварин, з них: 103 види занесені до Червоної книги України, 6 видів входять до Європейського Червоного списку, 62 види охороняється Бернською конвенцією, 21 вид занесено до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 17 видів Афро-євразійським договором по мігруючим видам (AEWA), 18 видів Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої флори та фауни (CITES).

Станом на 01.01.2024 природно-заповідний фонд області налічував 590 об'єктів природно-заповідного фонду, загальною площею понад 83,1 тис. га (фактична площа становить 70,4 тис. га), з них: 23 – загальнодержавного та 567 – місцевого значення. Показник заповідності (питома вага площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду до площі області) доведено до 3,4 %.

Природно-заповідний фонд області складають об'єкти наступних категорій: Канівський природний заповідник, національні природні парки „Білоозерський“, „Нижньосузьський“, „Холодний Яр“, дендрологічний парк „Софіївка“, Черкаський зоологічний парк, регіональний ландшафтний парк

„Трахтемирів“, 247 заказників, 215 пам'яток природи, 69 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, 52 заповідні урочища.

Структура природно-заповідного фонду області станом на 31.12.2023

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	На 01.01.2023		На 01.01.2024	
	Кількість, шт.	Площа, га	Кількість, шт.	Площа, га
Природні заповідники	1	8657,2	1	8657,2
Біосферні заповідники	-	-	-	-
Національні природні парки	3	18060,7354	3	18060,7354
Регіональні ландшафтні парки	1	5562,5	1	5562,5
Заказники загальнодержавного значення	5	14324,7083	5	14324,7083
Заказники місцевого значення	240	29101,1907	242	29157,1341
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	6	1166	6	1166
Пам'ятки природи місцевого значення	202	739,2376	209	773,0576
Заповідні урочища	52	3731,97	52	3725,97
Ботанічні сади місцевого значення	-	-	-	-
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	1	179,18	1	179,18
Дендрологічні парки місцевого значення	-	-	-	-
Зоологічні парки загальнодержавного значення	1	4,37	1	4,37
Зоологічні парки місцевого значення	-	-	-	-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	6	688,89	6	688,89
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	62	749,1121	63	751,6121
Разом:	580	82959,0941	590	83051,3575
у т. ч. загальнодержавного значення	23	43081,0837	23	43081,0837
місцевого значення	557	39878,0104	567	39970,2738
Фактична площа ПЗФ		70285,1348		70401,3982
% фактичної площі ПЗФ від площі АТО	-	3,4	-	3,4

* - сумарна площа територій та об'єктів ПЗФ без урахування площі тих об'єктів ПЗФ, що входять до складу територій інших об'єктів ПЗФ.

З метою захисту від незаконного заволодіння, збереження цілісності об'єктів природно заповідного фонду в області проводиться комплекс робіт щодо встановлення їх меж у природі (на місцевості).

У 2023 році в порядку, визначеному статтею 186 Земельного кодексу та статтею 47 Закону України „Про землеустрій“ на розгляд до Управління надійшло 36 проектів землеустрою щодо організації та встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду, з яких: погоджено 16 проектів землеустрою; 7 проектів землеустрою направлено на доопрацювання; 13 проектів землеустрою знаходяться на стадії розгляду.

Обласною програмою охорони навколишнього природного середовища на 2021 – 2027 роки передбачено заходи зі збільшення питомої ваги площі природно-заповідного фонду. В результаті реалізації зазначених заходів можливо досягти збільшення питомої ваги земель природно-заповідного фонду 9,4% від площі Черкаської області

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду, які передбачено для створення та розширення

<i>№ з/п</i>	<i>Назва об'єкту</i>	<i>Орієнтовна площа, га</i>
Загальнодержавного значення		
1.	Національний природний парк „Ірдинський“	Визначається відповідно до матеріалів створення
Місцевого значення		
2.	Заповідне урочище „Холоднянське“	5,0
3.	Ландшафтний заказник місцевого значення „Боровичок“	85,0
4.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення „Коврай“	9,6
5.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення „Охрімова могила“	0,23
6.	Ландшафтний заказник місцевого значення „Драбівська заплава“	150,0
7.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення „Сеньківецька балка“	1,0
8.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення „Кургани з ковилою“	0,34
9.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення „Верещаківський яр“	36,7
10.	Ботанічний заказник місцевого значення „Балка-Закуток“	10,0

На території області водно-болотні угіддя міжнародного значення, біосферні резервати та об'єкти Всесвітньої природної спадщини відсутні.

За інформацією наданою адміністрацією Національного природного парку „Нижньосульський“ працівники національного природного парку „Нижньосульський“ приділяють велику увагу вивченню водно-болотних угідь,

шляхом проведення досліджень щодо надання водно-болотним угіддям міжнародного статусу.

11 червня 1992 року Україна підписала Бернську конвенцію про біологічне різноманіття (Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі), а 29 листопада 1994 р № 257/94-ВР ратифікувала (Закон України „Про ратифікацію Конвенція про охорону біологічного різноманіття“).

Смарагдова мережа України (англ. Emerald network) – українська частина Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року.

Мережа Емеральд (Смарагдова мережа, Emerald Network) – це мережа, що включає Території Особливого Природоохоронного Інтересу (Areas of Special Conservation Interest, ASCI, та проєктується в державах, які є сторонами Бернської конвенції (всього 26 держав), у країнах Європейського Союзу на виконання Бернської конвенції створюється мережа „Натура 2000“.

Провідною організацією, яка відповідає за розбудову даної мережі, є Міністерство екології та природних ресурсів України. Розробником першої черги Мережі (у 2009—2016 роках) була благодійна організація „Інтерекоцентр“ (за цей період підготовлені описи на 271 територію).

У період 2017—2019 років проєктуванням Смарагдової мережі займалася громадська організація „Українська природоохоронна група“ (за 2017—2018 розроблено та подано на розгляд Бернської конвенції обґрунтування щодо створення ще 106 територій).

На території Черкаської області експертами було виділено такі об’єкти Смарагдової мережі: UA0000012 Канівський природний заповідник, UA0000082 Національний природний парк „Нижньосульський“, UA0000110 Кременчуцьке та UA0000111 Канівське водосховища, Долини річок UA0000302 Супій, UA0000272 Рось, UA0000329 Золотоношки, UA0000331 Кропивни, UA0000261 території Холодного Яру, UA0000254 Черкаського Бору, UA0000162 Шуляцького болота, UA0000256 Михайлівського.

Потенційними об’єктом на території області, які занесений до „тіньового списку“ територій, що пропонується включити до мережі Емеральд (Смарагдової мережі) України є: UA0000385 Басейн річки Гірський Тікич; UA0000561 Межиріччя річок Рось та Росава; UA0000567 Межиріччя річок Серебрянка та Медянка; UA0000568 Балки середньої частини Тясмина; UA0000415 Чигирин – Світловодські степові балки; UA0000382 Долина річки Ірклій; UA0000396 Долина річки Бурімка; UA0000566 Ржищівські балки.

Управління відходами.

За даними Головного управління статистики у Черкаській області у 2023 році в області утворилось 1525,274 тис. т відходів I – IV класів небезпеки, з них: 1463,245 тис. т від економічної діяльності підприємств і організацій та 62,029 тис. т відходів від домогосподарств.

На кінець звітнього року на підприємствах області тимчасово зберігається 234,955 тис. т відходів I-IV класів небезпеки.

*Наявність відходів на кінець 2023 року (за формою статзвітності
№ 1- відходи)*

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Кількість
1	Суб'єкти господарювання, діяльність яких пов'язана з утворенням відходів	од.	510
2	Наявність відходів, усього*	тис. т	234,955
	у тому числі:		
3	відходи I класу небезпеки	тис. т	0,010
4	відходи II класу небезпеки	тис. т	0,040
5	відходи III класу небезпеки	тис. т	0,084
6	відходи IV класу небезпеки	тис. т	234,821

Примітка: Інформація надана Головним управлінням статистики у Черкаській області.

* Наявність відходів на кінець року за формою статистичної звітності № 1-відходи

Зареєстровано відходів у області, по видах

Клас небезпеки	Кількість зареєстрованих відходів	У тому числі			
		з визначеними хімічним складом та фізичними властивостями	для яких визначено умови операцій зберігання, транспортування, видалення	для яких визначено підприємства або виробництва по їх утилізації	для яких визначено місця видалення відходів
Всього (усіх класів небезпеки) у тому числі:	260	260	260	228	32
1-го класу небезпеки	7	7	7	7	-
2-го класу небезпеки	27	27	27	27	-
3-го класу небезпеки	56	56	56	56	-
4-го класу небезпеки	170	170	170	138	32

Примітка: Інформація надана за даними декларацій про відходи, паспортів місць видалення відходів та реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів.

Промислові відходи

У 2023 році в області утворилось 1463,245 тис. т промислових відходів I – IV класів небезпеки, в тому числі 0,952 тис. т відходів I – III класів небезпеки.

За статистичними даними у 2023 р. обсяг утворення відходів I класу небезпеки склав 0,106 тис. т; II класу небезпеки – 0,224 тис. т; III класу

небезпеки – 0,623 тис. т; IV класу небезпеки – 1462,293 тис. т. Із загальної кількості утворених відходів 99,9 % складають відходи IV класу небезпеки.

У 2023 році порівняно з 2022 роком збільшилися обсяги утворених промислових відходів на 204,17 тис. т (на 14,0%, з 1259,075 тис. т у 2022 році до 1463,245 тис. т у 2023 році), з них обсяги утворених відходів I – III класів небезпеки збільшилися на 0,171 тис.т (на 21,9%, з 0,781 тис. т у 2022 році до 0,952 тис. т у 2023 році. Разом з цим у звітному році збільшилися обсяги відновлених (утилізованих) відходів на 111,5 тис. т (на 14,1%).

Зменшився обсяг спалених відходів на 4,8 тис. т (на 46,15%), що пов'язано зі зменшенням кількості відходів, що спалюються з метою отримання енергії та теплового перероблення енергії за рахунок спалення відходів IV класу небезпеки. Як результат 61,68% промислових відходів (від загального обсягу утворених промислових відходів) було відновлено (утилізовано), 16,7% видалено.

На кінець 2023 року за статистичними даними на території підприємств зберігається 234,955 тис. т відходів I – IV класів небезпеки, що є наслідком невжиття рядом підприємств заходів, спрямованих на передачу відходів іншим власникам на відновлення (утилізацію), видалення чи знешкодження. Найбільшу кількість відходів, які знаходяться на території підприємств становлять відходи IV класу небезпеки 234,821 тис. т або 99,9 % від загальної кількості відходів I – IV класів небезпеки, які зберігаються на території підприємств.

Основними утворювачами відходів у 2023 році були підприємства сільського господарства та пов'язаних з ним послуг, відходи яких становили 68,2% від загальних обсягів утворених відходів в області. Із загального обсягу утворених відходів найбільшу кількість склали тваринні екскременти та послід пташиний, що становить 1020,566 тис. т (66,9%).

До основних видів відходів, що утворюються в області відносяться:

- екскременти, сечовина та гній від худоби – 740,034 тис. т;
- послід пташиний – 280,532 тис. т;
- шлак паливний – 74,183 тис. т;
- сироватка – 230,817 тис. т.

Показники утворення відходів у динаміці за 2021 – 2023 роки

№ з/п	Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	Обсяги утворення відходів:			
	Промислові (у т.ч. гірничопромислові) відходи за формою звітності № 1 - відходи, тис. т*	1213,339	1259,075	1463,245
	Відходи житлово-комунального господарства за формою звітності № 1- ТПВ, тис. м³**	1345	1444,342	1501,010

	Загальна кількість відходів, млн. т	1,4	1,5	1,685
2	Інтенсивність утворення відходів:			
	Загальна кількість відходів на одиницю ВРП, кг/ 1 млн грн.	11437	***	***
	Утворення небезпечних (токсичних) відходів I-III класів небезпеки на одиницю ВРП, кг/ 1 млн грн.	6,0	***	***
	Утворення твердих побутових відходів на особу, м ³ / на 1 чол.	1,1	1,3	****

Примітка:

* - Дані Головного управління статистики у Черкаській області.

** - Дані Департаменту будівництва Черкаської обласної державної адміністрації.

*** - Дані по валовому регіональному продукту (ВРП) за 2022-2023 роки перебувають в стадії оброблення Державної служби статистики України.

**** - Дані щодо чисельності зареєстрованих в області чоловік за 2023 рік в Головному управлінні статистики у Черкаській області відсутні.

У загальній кількості накопичених на кінець 2023 року відходів найбільшу питому вагу займають відходи виробництва продукції сільського господарства 159,3 тис. т (67,8 % від наявності відходів на зберіганні всіх класів небезпек).

Станом на 31.12.2023 в 17 накопичувачах, 10 складах та 1 сховищі зберігається 1859,356 тис. т промислових відходів, з яких:

- відходи I класу небезпеки становлять 0,278 тис. т. Це невідомі, непридатні та заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин (відходи пестицидів), які зберігаються у складах сільськогосподарських підприємств, на територіях сільських рад та у спеціалізованому сховищі розташованому в адмінмежах Єрківської селищної ради Звенигородського району (0,02 % від загальної кількості накопичених відходів);

- відходи III класу небезпеки становлять 2,31 тис. т відходів, зокрема відходів гальванічного виробництва, які належали ліквідованому на даний час підприємству ВО „Оризон“ (адмінмежі с. Мала Смілянка Тернівської сільської територіальної громади Черкаського району) та відходів, розміщених в шламонакопичувачі Черкаського державного заводу хімічних реактивів (поблизу с. Вергуни Червонослобідської сільської територіальної громади Черкаського району) (0,12 % від загальної кількості накопичених відходів);

- відходи IV класу небезпеки становлять 1856,768 тис. т (99,86% від загальної кількості накопичених відходів). Найбільша кількість відходів IV класу небезпеки 736,47 тис. т (39,61 %) розміщена у шламонакопичувачах обезводненого осаду та накопичувачі твердих відходів колишнього ВАТ „Черкаське хімволокно“, які на даний час обліковуються на балансі ТОВ „Перспектива – 8“ (м. Черкаси).

На даний час з метою обмеження шкідливого впливу відходів на довкілля та очищення зайнятих ними територій власники відходів вирішують питання подальшого поводження з накопиченими відходами та шукають можливі шляхи їх переробки, знешкодження, видалення.

Основні показники поводження з відходами I-IV класів небезпеки (тис. т)

№ з/п	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	2	4	5	6
1	Утворено	1301,4	1330,0	1525,3
2	Одержано від інших підприємств	273,7	224,2	429,3
3	Спалено	9,9	10,4	5,6
3.1	у т. ч. з метою отримання енергії	8,6	5,9	1,7
4	Використано (утилізовано)	835,9	791,1	902,6
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	256,4	167,4	244,5
6	Передано іншим підприємствам	202,3	363,0	671,0
7	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок*	-	-	-
8	Наявність на кінець року	506,837**	667,592	234,955

Примітки:

* - з 2020 року дана інформація не передбачена формою статзвітності.

** - наявність відходів у тимчасовому зберіганні

На території області впроваджені такі технології перероблення відходів:

- на ПрАТ „Черкасивторресурси“ проводиться обробка поліетилену високого тиску та ПЕТФ-пляшок. У 2023 році підприємством оброблено 3,074 тис. т таких відходів;

- ТОВ „КОРСУНЬ ЕКО ЕНЕРГО“ оброблено 185,902 тис. т жому, меляси та сировини кукурудзяної;

- на Тальнівській філії ДП „УКРВЕТСАНЗАВОД“ перероблено 2,056 тис. т відходів тваринного походження;

- на ТОВ „СИРОРОБ“ оброблено 31,676 тис. т маслянки та сироватки;

- на ПрАТ „Миронівська птахофабрика“ у с. Степанці Черкаського району переробляються відходи тваринного походження. У 2023 році перероблено 97,358 тис. т відходів тваринного походження, зокрема: м'яких відходів курчат-бройлерів (нутрощів, трахей); пір'я; крові; падежу птиці;

- на ПрАТ „Ватутінський комбінат вогнетривів“ відповідно до проєкту спільного впровадження „Заміщення природного газу біомасою на Ватутінському комбінаті вогнетривів“ використано 3,629 тис. т лузги соняшникової;

- на ТОВ „Ергопак“ перероблено 2,509 тис. т відходів полімерних синтетичних зіпсованих.

Динаміка використання (утилізації) промислових відходів

№ з/п	Показник	2021 рік	2022 рік	2023
1	Обсяги утворення відходів, т	1213339,9	1259075,482	1463245,321
2	Обсяги використання (утилізації) відходів, т	835896,03	791071,494	902561,009
3	Рівень використання, %	69	63	62

Примітка: Інформація надана Головним управлінням статистики у Черкаській області

Тверді побутові відходи (ТПВ)

Не менш гостро, ніж у попередні роки, в області стоїть проблема поводження з твердими побутовими відходами.

За даними органів місцевого самоврядування в області обліковується 393 організованих місць видалення побутових відходів (8 полігонів та 385 сміттєзвалищ).

Згідно даних Департаменту будівництва Черкаської обласної державної адміністрації у 2023 році кількість захоронених ТПВ на об'єктах поводження з ТПВ області становить 222,723 тис. т, з них 96,7 тис. т на Черкаському міському полігоні ТПВ.

За інформацією Головного управління Держгеокадастру у Черкаській області лише 197 місць видалення побутових відходів мають документи, які посвідчують право власності (користування) земельними ділянками, відведеними під сміттєзвалища та полігони.

Згідно даних обласного реєстру місць видалення відходів в області станом на 31.12.2024 паспортизовано 267 полігонів і сміттєзвалищ.

Лише 8 міських полігонів побутових відходів побудовані згідно проекту. Це полігони ПВ міст: Черкаси, Багачеве, Кам'янка, Монастирище, Сміла, Тальне, Чигирин, Чорнобай. Інші сміттєзвалища функціонують без проектів будівництва та мають ймовірний вплив на ґрунти, атмосферу, підземні і поверхневі води.

Найбільші обсяги побутових відходів захоронюються на полігонах і звалищах м. Черкаси (близько 100,0 тис. тон щорічно) м. Сміла (близько 20,0 тис. тон щорічно), м. Канів (близько 11,0 тис. тон щорічно), м. Умань (близько 10,0 тис. тон щорічно), м. Золотоноша (близько 10,0 тис. тон щорічно).

Лише 8 міських полігонів побутових відходів побудовані згідно проекту. Це полігони ПВ міст: Черкаси, Багачеве, Кам'янка, Монастирище, Сміла, Тальне, Чигирин, Чорнобай. Інші сміттєзвалища функціонують без проектів будівництва та мають ймовірний вплив на ґрунти, атмосферу, підземні і поверхневі води.

Найбільші обсяги побутових відходів захоронюються на полігонах і звалищах м. Черкаси (близько 100,0 тис. тон щорічно) м. Сміла (близько 20,0 тис. тонн щорічно), м. Канів (близько 11,0 тис. тон щорічно),

м. Умань (близько 10,0 тис. тонн щорічно), м. Золотоноша (близько 10,0 тис. тон щорічно).

Найбільші міські полігони для захоронення побутових відходів міст Черкаси, Сміла, Умань, Багачеве, Золотоноша перевантажені та потребують реконструкції або закриття.

На полігоні побутових відходів м. Черкаси, що розташований на землях Руськополяньської сільської ради Черкаського району, у 2017 році ТОВ „ЛНК“ побудовано та введено в експлуатацію комплексну інженерну споруду із системою відбору біогазу для виробництва електроенергії. Організовано відвід метану, що утворюється при анаеробному розкладанні органічної складової ТПВ з тіла полігону через систему газопроводів і свердловин збору газу. Біогаз, що вилучається з тіла полігону дозволяє максимально знизити ризик виникнення пожежонебезпечних ситуацій на полігоні побутових відходів. За 2023 рік з тіла полігону добуто 909,833 тис. куб. метрів біогазу, вироблено електроенергії – 1407776 кВт.

В Уманському районі в адміністративних межах с. Собківка Дмитрушківської територіальної громади ПП „Ресайклінг“ побудовано I чергу комплексу по переробці та сортуванню твердих побутових відходів біля полігону ТПВ м. Умань, потужністю 50 тон ТПВ на добу.

Важливим залишається питання потрапляння ресурсоцінних відходів на полігони та сміттєзвалища ТПВ. Попереднє сортування відходів перед видаленням на звалища та впровадження роздільного збирання вторинних компонентів ТПВ дасть можливість зменшити обсяги розміщення побутових відходів на полігонах та сміттєзвалищах.

На сміттєзвалища та полігони ТПВ вивозяться відходи від житлових будинків, громадських будівель та установ, підприємств торгівлі, громадського харчування тощо. У загальному обсязі побутових відходів міститься: 10,3-26,4 % паперу, 20-40 % харчових відходів, 0,75-3,7% відходів деревини, 0,2-8 % текстилю, 1-5,8 % металів, 1,1-9% скла, 0,6-6% полімерних відходів та інших речовин.

Роздільне збирання вторинних відходів від населення впроваджено в 98 населених пунктах 40 територіальних громад Черкаської області. Частка населених пунктів, де впроваджено роздільне збирання ТПВ до загальної кількості населених пунктів області, становить 11,4%, що у сім разів більше порівняно із 2015 роком (1,5%).

Одним із альтернативних шляхів вирішення даного питання є будівництво сміттєпереробних комплексів (заводів), які на території області відсутні.

Невідомі, непридатні та заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин

Окрему групу небезпечних відходів становлять невідомі, непридатні та заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин (далі – ХЗЗР).

За даними інвентаризації, проведеної Департаментом агропромислового розвитку Черкаської обласної державної адміністрації у 2024 році, в області станом на 29.11.2024 у 11 складах та сховищі зберігається 278,421 тон невідомих, непридатних та заборонених до використання ХЗР, виготовлених і накопичених ще часів Радянського Союзу, з них:

0,779 тон (0,3%) зберігається на території сільськогосподарських підприємств;

277,642 тон (99,7%) зберігається на території 8 територіальних громад Черкаської області, зокрема: Шрамківської сільської територіальної громади Золотоніського району; Баштєчківської сільської та Монастирищенської міської територіальних громад Уманського району; Звенигородської міської, Єрківської селищної та Тальнівської міської територіальних громад Звенигородського району; Лєськівської сільської та Руськополянської сільської територіальних громад Черкаського району.

Із 11 складів, в яких зберігаються хімічні засоби захисту рослин, у задовільному стані знаходиться 6 складів, у незадовільному стані – 5 складів. Сховище поблизу с-ща Єрки розгерметизовано та знаходиться в незадовільному стані.

Особлива увага приділяється розгерметизованому у 2012 році сховищу поблизу с-ща Єрки Звенигородського району, де зберігається 240 тонн відходів пестицидів, що складає понад 86 % від накопичених таких відходів в області та є об'єктом потенційної небезпеки.

Перелік місць зберігання та власників невідомих, непридатних та заборонених до використання ХЗР в Черкаській області станом на 29.11.2024

№ з/п	Місця зберігання та власники відходів	Кількість відходів пестицидів за даними інвентаризації, тон
1	с. Бирлівка, Шрамківська сільська ТГ Золотоніського району	5,0
2	с. Остапівка, Шрамківська сільська ТГ Золотоніського району	10,0
3	с. Охматів, за межами населеного пункту, в адміністративних межах Баштєчківської сільської ТГ Уманського району, власник відсутній	2,25
4	с. Неморож, Звенигородська міська ТГ Звенигородського району	0,7
5	СТОВ „Неморож“, с. Неморож Звенигородського району	0,24
6	с. Гусакове, Звенигородська міська ТГ Звенигородського району	2,4

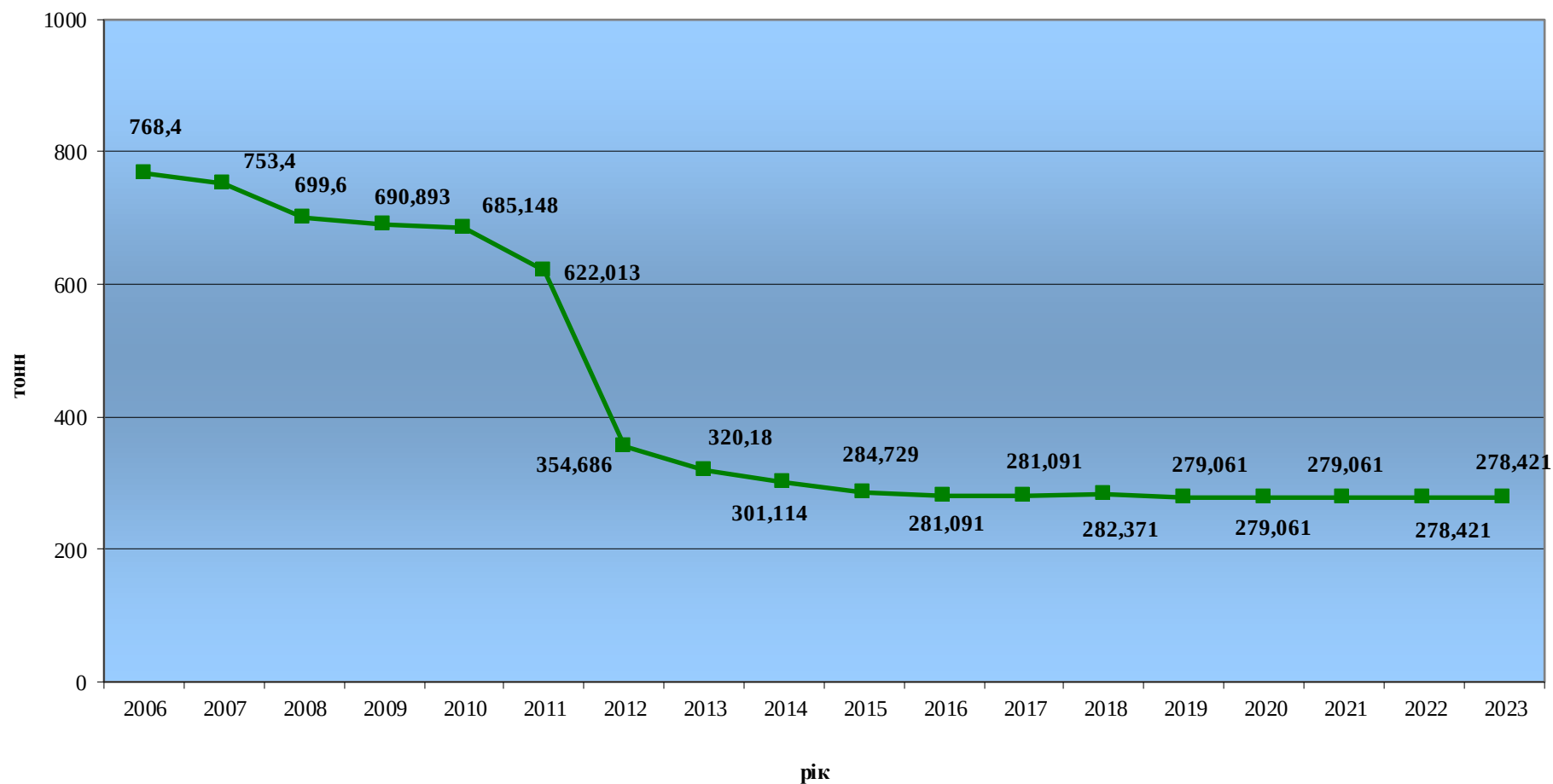
№ з/п	Місця зберігання та власники відходів	Кількість відходів пестицидів за даними інвентаризації, тон
7	СТОВ „Гусакове“, с. Гусакове Звенигородського району	0,101
8	с-ще Єрки, за межами населеного пункту, в адміністративних межах Єрківської селищної ТГ Звенигородського району, власник відсутній*	240,0
9	с. Княжа Криниця, Монастирищенська міська ТГ Уманського району	8,812
10	с. Колодисте, Тальнівська міська ТГ Звенигородського району	2,5
11	с. Заліське, Тальнівська міська ТГ Звенигородського району	1,28
12	ТОВ „Агро Старт“, с. Леськи Черкаського району	0,438
13	с. Дубіївка Черкаського району, власник не встановлений, правонаступник Руськополянська сільська ТГ	4,7
	Всього	278,421

Джерело інформації: дані Департаменту агропромислового розвитку Черкаської обласної державної адміністрації (згідно з протоколом засідання обласної міжвідомчої комісії з проведення в 2024 році щорічної інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин в підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності від 19.12.2024).

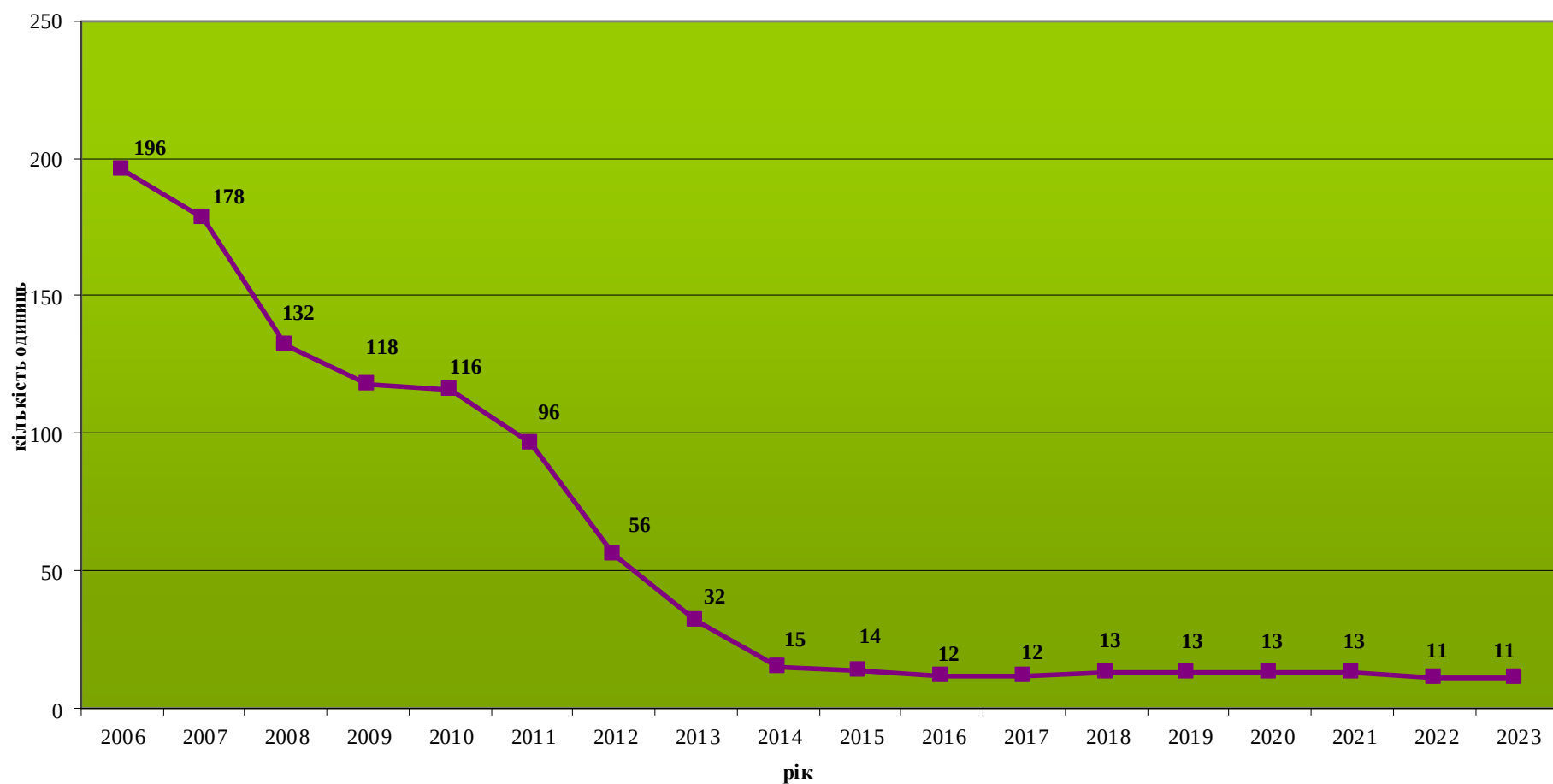
Через високу вартість робіт зі знешкодження таких відходів та обмежені можливості місцевих бюджетів роботи по вивезенню на знешкодження зазначених відходів в області у звітному році не проводилися.

Умови зберігання більшості пестицидів не відповідають діючим екологічним та санітарним нормам. Більшість накопичених препаратів були свого часу заборонені до використання у зв'язку з їх високою токсичністю та негативним впливом на здоров'я населення і довкілля. Тому, кожен з відведених для зберігання непридатних або заборонених до використання пестицидів складів є об'єктом потенційної небезпеки.

Динаміка зменшення обсягів невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин в Черкаській області за 2006 - 2023 роки

Динаміка зменшення кількості складів для зберігання невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин в Черкаській області за 2006 - 2023 роки

Соціально-демографічні показники області та здоров'я населення

В області впродовж років спостерігається скорочення чисельності населення, що пов'язано зі специфікою демографічних процесів, погіршення показників здоров'я, зниження матеріального добробуту та безпеки життєдіяльності.

Чисельність наявного населення Черкаської області станом на 01.01.2022 становила 1160,7 тис. осіб, з них 665,5 тис. осіб (57,3%) проживало в міських поселеннях та 495,2 тис. осіб (42,7%) – у сільській місцевості. Щільність населення області становить 55 осіб/км².

Чисельність наявного населення регіону протягом 2014 - 2023 років

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Назва показника										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Всього*, тис. осіб у тому числі:	1259,9	1251,8	1243	1231,2	1220,4	1206,4	1192,1	1178,3	1160,7	**
міського, селищного, тис. осіб	712,4	710,1	706,2	701,6	690,1	684,0	678,7	673,5	665,5	**
сільського, тис. осіб	547,5	541,7	536,8	529,6	530,3	522,4	513,4	504,8	495,2	**

Джерело інформації: дані Головного управління статистики у Черкаській області за покликанням www.ck.ukrstat.gov.ua (в розділі „Статистична інформація“ в підрозділі „Населення та міграція“/„Населення (1990-2021)“).

Примітки:

За даними Головного управління статистики у Черкаській області:

* - розподіл наявного населення обліковувався за наступними типами місцевості: міська місцевість та сільська місцевість. Кількість селищного населення обліковувалась за типом міської місцевості;

** - статистична інформація щодо чисельності наявного населення по Черкаській області за 2022-2023 роки буде оприлюднена після завершення встановленого Законом України „Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни“ терміну для подання статистичної та фінансової звітності.

Починаючи з 2022 року внаслідок воєнних дій на території України кількість населення регіону наведена з врахуванням внутрішньо-переміщених осіб, які знайшли притулок на Черкащині.

Найбільшими населеними пунктами за чисельністю населення є міста: Черкаси, Умань та Сміла.

У статевій структурі населення області переважають жінки. Станом на 01.01.2022 чисельність жінок становила 624,5 тис. осіб (54%), чоловіків – 532,6 тис. осіб (46%). Середній вік населення області складає 43,6 роки, що перевищує загальнодержавний показник на 1,4 роки (середній вік по Україні 42,2 роки).

Демографічні показники та здоров'я населення є чутливими показниками, які відображають зміни у якості навколишнього природного середовища.

Демографічна ситуація в області характеризується негативним природним приростом. Аналіз демографічних показників свідчить, що протягом ряду років спостерігається стабільне зниження чисельності населення. Основна причина зниження приросту населення – збільшення смертності на фоні зниження народжуваності.

Природний рух населення Черкаської області

Роки	Кількість живонароджених, осіб	Кількість померлих, осіб	Природний приріст, скорочення (-), осіб
2015	11508	20171	-8663
2016	10582	20267	-9685
2017	9640	20034	-10394
2018	8637	20181	-11544
2019	7620	19702	-12082
2020	7223	20761	-13538
2021	6825	22951	-16126
2022	5992	19984	-13992

За інформацією Головного управління статистики у Черкаській області та Центру громадського здоров'я МОЗ України (дані за 2022 р)

Беручи до уваги темпи скорочення кількості постійного населення регіону за попередній десятирічний період, з огляду на наявність зовнішніх та внутрішніх загроз (військова агресія росії проти України, пандемія, тощо) які впливають на соціальну та економічну сферу, прогнозованим є збереження тенденції щодо зменшення населення області.

Зміна вікової структури населення, зниження якості та тривалості життя є наслідком багатьох економічних, соціальних та екологічних факторів, серед яких забруднення навколишнього природного середовища займає значне місце. Високий рівень забруднення атмосферного повітря – один з основних факторів підвищення ризику смертності та захворюваності населення.

Потрапляння забруднюючих речовин в організм людини через органи дихання викликає ризик розвитку їх хвороби. Крім того, тверді частинки, осаджуються на поверхні землі та можуть потрапляти до органів дихання та травлення. До складу пилу можуть входити особливо небезпечні частинки, такі як свинець, кадмій, ртуть, діоксини. На населення, що мешкає поблизу промислових підприємств, можуть мати вплив сполуки речовин, що утворюються в результаті технологічних процесів. Зміни в структурі захворюваності та аналіз причин смертності дозволяють опосередковано зробити висновки про тенденції в забрудненні навколишнього середовища. Серед хвороб, які можуть мати відношення до забруднення довкілля, слід виділити хвороби органів дихання, захворювання на хронічний бронхіт та астму, а також новоутворення.

У структурі загальної захворюваності дорослого населення області впродовж 3-х останніх років перше місце стабільно займають серцево-судинні захворювання (31,1%), друге – хвороби органів дихання (12,4%), третє – хвороби кістково-м'язової системи (8,8%), четверте – хвороби органів травлення (8,6%).

Показник загальної захворюваності населення області становив у 2022 році – 2 370,6 (2023 рік – 2 682,97; 9 місяців 2024 року – 2104,80) на 10 тис. всього населення. У структурі первинної захворюваності всього населення хвороби органів дихання займають перше рангове місце та складають за 2022 рік – 2082,6 на 10 тис. всього населення (2023 рік – 2 358,53; 9 місяців 2024 року – 1 844,68).

Значно знизився в поточному році рівень захворюваності всього населення пневмонією – за 2022 рік показник склав 91,3 на 10 тис. всього населення (2023 рік – 56,5; 9 місяців 2024 року – 44,3).

Показник загальної захворюваності дорослого населення за 2022 рік становив 12949,2 на 10 тис. відповідного населення (2023 рік – 13 749,05; 9 місяців 2024 року – 10 732,86).

Показник первинної захворюваності дорослого населення у 2022 році склав 4260,0 (2023 рік – 4 631,08; 9 місяців 2024 року – 3 320,36).

Найпоширенішими захворюваннями серед дорослого населення є хвороби системи кровообігу. Кількість випадків за 2022 рік – 391519; 2023 рік – 414 507; 9 місяців 2024 року – 331 312.

Значне місце серед хвороб системи кровообігу займає гіпертонічна хвороба (всі форми): 2022 рік – зареєстровано 185 108 випадків (47,3%); 2023 рік – 206 534 (49,8%); 9 місяців 2024 року – 167 252 (50,5%) від хвороб системи кровообігу.

Показник загальної захворюваності серед дітей віком 0-17р. включно за 2022 рік складав 11 613,4 на 10 тис. дитячого населення (2023 рік – 13 730,09; 9 місяців 2024 року – 10 588,62).

Показник первинної захворюваності дітей 0-17р. включно за 2022 рік – 8 862,2 (2023 рік – 10 945,47; 9 місяців 2024 року – 8 424,86).

Серед соціально значущих хвороб населення області слід відзначити:

- кількість хворих на злоякісні новоутворення у 2022 році становив 44 080 осіб (2023 рік – 46 193 особи; 9 місяців 2024 року – 47 991 особа);

- кількість хворих на ВІЛ, що перебувають на обліку – 2022 рік – 4 116 осіб (2023 рік – 4 138 осіб; 9 місяців 2024 року – 4 236 осіб);

- кількість хворих на СНІД, що перебувають на обліку – 2022 рік – 1 250 осіб (2023 рік – 1 202 особи; 9 місяців 2024 року – 1 224 особи).

Стан здоров'я людини залежить на 20% від стану довкілля. Не виключено, що на рівень неінфекційної захворюваності населення області впливають забрудненість питної води, атмосферного повітря, збільшення кількості використаних для сільського господарства пестицидів і агрохімікатів та багато інших несприятливих факторів навколишнього середовища.

Близько 50% населення області користується питною водою децентралізованого водопостачання, якість якої майже в 40% не відповідає вимогам нормативної документації. Тому, з великою вірогідністю в подальшому буде зростати кількість захворювань органів травлення та сечовивідної системи на фоні перевищення вмісту заліза, кальцію у питній воді. Також, очікується ріст захворюваності зубів та щитовидної залози.

ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ у разі якщо документ державного планування не буде затверджено

Аналізуючи ситуацію з управлінням відходами в Черкаській області можливо зробити декілька висновків, зокрема:

- ✓ основна частина відходів направляється на захоронення, що значно погіршує екологічний стан регіону та створює додаткові ризики для здоров'я населення;

- ✓ значна частина полігонів та звалищ для відходів функціонують з численними порушеннями, що призводить до неконтрольованого накопичення відходів та їх негативного впливу на довкілля;

- ✓ відсутність на полігонах та звалищах облаштованих систем захисту підземних вод, атмосферного повітря, ґрунтів, а також систем моніторингу впливу місць захоронення відходів на довкілля;

- ✓ низький рівень впровадження роздільного збирання та переробки відходів;

- ✓ відсутність належного фінансування та інвестицій, що заважає впровадженню ефективних заходів;

- ✓ дотримання вимог законодавчих актів та нормативів, що регулюють управління відходами, залишається на низькому рівні.

Крім того, в області існує значна проблема з утилізацією промислових та небезпечних відходів.

Є ризики, пов'язані з неналежним управлінням специфічними видами відходів, що утворюються у процесі медичного обслуговування, ветеринарної практики, пов'язаних з ними дослідних робіт, які можуть призвести до поширення інфекційних захворювань в разі потрапляння на полігони та сміттєзвалища.

У випадку якщо Регіональний план не буде затверджено існує висока вірогідність зростання рівнів ризику погіршення екологічної ситуації в області, а також негативного впливу на умови життєдіяльності та стан здоров'я населення. Зокрема:

- збільшиться кількість несанкціонованих сміттєзвалищ;

- зростатиме обсяг накопиченого сміття на полігонах та звалищах через нерозвиненість систем роздільного збирання відходів в територіальних громадах області та відсутності інфраструктури з перероблення відходів;

- не будуть досягнуті цілі, пов'язані з упровадженням найкращих доступних технологій у сфері управління побутовими відходами (промисловими відходами);

- зростатиме загроза забруднення навколишнього природного середовища через відсутність контролю і моніторингу параметрів довкілля, не проведення рекультивації;

- через утворення несанкціонованих сміттєзвалищ та недосконалу систему управління відходами зменшуватиметься родючість ґрунтів та знизиться чисельність біорізноманіття;

- залишиться застаріла матеріально-технічна база підприємств сфери управління відходами та відсутність програм її оновлення і модернізації;

- виникне загроза неможливості виділення коштів з державного та місцевих бюджетів та залучення інвесторів й грантових коштів на реалізацію заходів у сфері управління відходами, у тому числі створення комплексів з переробки, знешкодження та складування побутових відходів, розвиток та розбудову системи відновлення відходів;

- культура поводження з відходами населення, особливо приватного сектору, залишатиметься на низькому рівні.

Незатвердження Регіонального плану призведе до не вирішення проблем та припинення поступального руху у напрямку сталого розвитку та підвищення рівня екологічної безпеки навколишнього природного середовища, умов життєдіяльності та здоров'я населення.

Розлад у функціонуванні системи управління відходами в області неминуче призведе до їх неконтрольованого накопичення і, як наслідок, зростання забруднення всіх компонентів довкілля, погіршення умов життєдіяльності населення, що в свою чергу може спровокувати виникнення гострих та хронічних захворювань різної форми та генезису у населення, що проживає у межах територій, які зазнають техногенного навантаження.

РОЗДІЛ 3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Регіональний план охоплює всю територію області та визначає політику у сфері управління відходами, об'єктом якої є територія, що характеризується унікальним набором соціальних, просторових, безпекових, екологічних та економічних особливостей. При цьому окремі заходи Регіонального плану, зосереджені на локальних територіях життєдіяльності населення.

З огляду на сучасні виклики, які стоять перед областю (наслідки руйнівного впливу повномасштабної війни росії проти України, інтегрування положень директив Європейського Союзу в національне законодавство, у тому числі у сфері управління відходами, необхідність впровадження дієвих та ефективних заходів з його виконання), цілі і завдання спрямовуватимуться на зменшення шкідливого впливу відходів на довкілля та здоров'я людей,

а також на досягнення максимально ефективного використання ресурсів, упровадження найкращих доступних технологій у сфері управління усіма видами відходів, відкриття нових об'єктів управління відходами, створення нових робочих місць.

Загальна інформація про стан довкілля в розрізі його компонентів, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу в результаті реалізації цілей та завдань Регіонального плану, наведено у розділі 2.

З метою детального визначення переліку факторів, які можуть чинити вплив на розробку, затвердження та подальшу реалізацію Регіонального плану проведено SWOT-аналіз, який є дієвим інструментом для прийняття стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень щодо подальшого удосконалення документів державного планування з урахуванням регіональних особливостей. Виявлені при проведенні SWOT-аналізу слабкості, можливості і загрози можуть бути використані при прийнятті стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень.

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Наявність регіональних та місцевих програмних документів щодо сфери охорони навколишнього природного середовища, у тому числі управління відходами.	1. Значна частина утворених відходів направляється виключно на захоронення, відсутність об'єктів з оброблення побутових відходів.
2. Позитивний досвід співфінансування з бюджетів різних рівнів ініціатив громад у сфері управління відходами.	2. Відсутність комплексних підходів до управління відходами.
3. Зацікавленість іноземних інвесторів у реалізації проєктів у сфері управління побутовими та промисловими відходами.	3. Низький рівень впровадження системи роздільного збору побутових відходів.
4. Наявність проєктної документації з будівництва та реконструкції міських полігонів побутових відходів.	4. Перевантаженість міських полігонів побутових відходів. Невідповідність об'єктів управління відходами вимогам екологічної безпеки.
5. Значний потенціал області в утворенні сільськогосподарських відходів, придатних для перероблення.	5. Відсутність системи моніторингу місць захоронення відходів.
6. Позитивний досвід придбання за рахунок місцевих бюджетів обладнання для збирання та перевезення побутових відходів.	6. Відсутність чіткого бачення щодо вирішення проблеми збору та утилізації відходів.
	7. Недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів заходів у сфері управління відходами, передбачених місцевими та регіональними програмними документами.
	8. Наявність на території області невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту

	рослин.
	9. Накопичення на території області промислових відходів.
	10. Недосконалість системи здійснення обліку відходів, відсутність статистичних даних щодо стану галузі, системного збору та аналізу інформації.
	11. Застаріла матеріально-технічна база надавачів послуг зі збору та вивезення побутових відходів.
	12. Обмежені можливості контролюючих органів у воєнний час здійснювати державний нагляд (контроль) у сфері управління відходами.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
1. Прийняття в державі галузевих законів, нормативно-правових актів у сфері управління відходами.	1. Погіршення стану довкілля внаслідок розміщення на полігонах та сміттєзвалищах необроблених побутових відходів. Виділення значних обсягів парникових газів.
2. Закріплення на законодавчому рівні економічних механізмів стимулювання суб'єктів господарювання, населення щодо зменшення обсягів утворення відходів.	2. Захоронення небезпечних відходів у складі побутових на полігонах та звалищах.
3. Активне впровадження системи роздільного збирання відходів, створення об'єктів з рециклінгу промислових відходів.	3. Виведення з обігу ресурсоцінних компонентів відходів, придатних для відновлення.
4. Створення потужностей з оброблення/перероблення сільськогосподарських відходів.	4. Збільшення соціальної напруги в місцях розташування об'єктів управління відходами, у тому числі місцях розташування складів з непридатними відходами пестицидів.
5. Створення об'єктів з оброблення промислових, у тому числі небезпечних відходів.	5. Відведення нових земельних ділянок під місця видалення відходів, об'єктів управління відходами.
6. Придбання обладнання для медичних закладів області для оброблення медичних відходів.	6. Відсутність згоди органів місцевого самоврядування розміщувати на власній території об'єктів оброблення відходів.
7. Залучення інвестицій у сферу управління відходами.	7. Низька фінансова забезпеченість населення області.
8. Використання сучасних технологій та підходів до управління відходами.	8. Обмеженість обсягу коштів місцевих бюджетів.
9. Реалізація на території області пілотних проєктів у сфері управління відходами, управління у тому числі освітніх, інформаційних тощо.	9. Виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру на об'єктах поводження з відходами.
10. Зростання попиту на продукцію циркулярної економіки у світі.	10. Утворення відходів руйнувань внаслідок збройної агресії російської федерації.

Важливою частиною Регіонального плану є створення максимальних умов для запобігання збільшення обсягів утворення відходів.

Території, які ймовірно зазнають впливу внаслідок реалізації рішень Регіонального плану включають території населених пунктів, в яких будуть здійснюватися заходи з удосконалення системи управління відходами, території поблизу місць розташування полігонів побутових відходів, звалищ відходів та інших об'єктів інфраструктури системи управління відходами.

Реалізація Регіонального плану сприятиме покращенню стану компонентів довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях населених пунктів області. Водночас, на територіях в зоні впливу нових об'єктів інфраструктури системи управління відходами можливі додаткові впливи на довкілля, які будуть оцінюватися при підготовці окремих проєктів, відповідно до вимог Закону України „Про оцінку впливу на довкілля“, із включенням відповідних заходів щодо попередження, мінімізації та компенсації негативного впливу.

Значним антропогенним чинником в області залишається велика кількість накопичених побутових та промислових/небезпечних відходів.

В межах всієї території Черкаської області наявна тенденція до нарощення обсягів накопичення відходів. Регіональним планом передбачено комплексне вирішення даної проблеми на основі впровадження роздільного збору відходів та розвитку інфраструктури їх оброблення та рециклінгу.

Рішеннями Регіонального плану передбачається закриття та проведення рекультивації місць розміщення відходів (полігонів, звалищ), які не відповідають встановленим вимогам законодавства, їх утримання після припинення експлуатації із здійсненням заходів контролю та моніторингу параметрів навколишнього природного середовища, з усуненням можливих негативних впливів місць розміщення побутових відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Для запобігання та зменшення негативного впливу відходів, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд, об'єктів незавершеного будівництва, об'єктів благоустрою внаслідок бойових дій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків на навколишнє природне середовище та здоров'я людини Регіональним планом передбачається комплекс заходів, направлених на створення інфраструктури для управління такими видами відходів.

Також, Регіональним планом визначено заходи із впровадження систем та управління відходами, що біологічно розкладаються, та відходами зелених насаджень, зокрема їх роздільного збору та компостування. Реалізація такого комплексу заходів направлена на зниження негативних наслідків утворення та управління з відходами.

Регіональним планом передбачені заходи, спрямовані на формування повної комплексної системи управління усіма потоками відходів в області, що дозволить оперативно реагувати на негативні зміни, забезпечити

підтримання комфортних та безпечних умов життя населення на території Черкаської області.

Заходи Регіонального плану, орієнтовані на формування екологічної культури та підвищення екологічної свідомості населення та суб'єктів господарювання у сфері управління відходами, що в свою чергу сприятиме поліпшенню стану довкілля та умов життєдіяльності населення.

Загальний стан навколишнього природного середовища та здоров'я населення при реалізації рішень Регіонального плану не зазнають негативного впливу. Стан та якість довкілля прогнозується на теперішньому рівні з динамікою покращення та підвищення рівня життя населення з одночасним зменшенням існуючих факторів впливу (надходження забруднюючих речовин у атмосферне повітря, природні водойми та ґрунти). Проте, в межах окремих територій, які на цей момент пов'язані з існуючими об'єктами поводження з відходами та/або будуть такими в майбутньому, будуть відбуватись більш значимі впливи та зміни.

Створення нових місць розміщення відходів та створення об'єктів поглибленої переробки побутових та промислових відходів призведе до збільшення антропогенного навантаження на цих територіях по окремих компонентах довкілля або їх сукупності, проте в допустимих межах.

Таким чином, є певні території та конкретні місця, на яких відбудуться зміни внаслідок реалізації запланованих Регіональним планом заходів. Доцільно розглядати потенційний вплив та наслідки реалізації Регіонального плану саме на цих територіях. Отже, достатньо виявити екологічні проблеми та можливі ризики для навколишнього середовища та здоров'я населення, пов'язані з реалізацією рішень Регіонального плану.

Характеристика стану довкілля та умов життєдіяльності населення на територіях, що зазнають найбільшого впливу

Назва відходу	Екологічна проблема	Ризики впливу	Компоненти довкілля, що можуть зазнавати впливу
Муніципальні відходи			
Побутові відходи Відходи інфраструктури населених пунктів	1. Переповнення місць захоронення твердих побутових відходів (ТПВ). 2. Відсутність забезпеченості окремих територій області місцями захоронення ТПВ. 3. Тривалі терміни експлуатації місць видалення відходів, відсутність проєктно-технічної документації, невідповідність місць видалення відходів існуючим санітарно-гігієнічним нормам та вимогам екологічної безпеки. 4. Відсутність цілісної системи роздільного збору ТПВ, вилучення ресурсоцінних компонентів. 5. Сфера поводження з муніципальними відходами не забезпечена об'єктами управління великогабаритними побутовими відходами, з ремонтними побутовими відходами, відходами електричного та електронного обладнання, які мають потенціал щодо повторного використання.	Більшість полігонів та звалищ відходів не облаштовані системами захисту підземних вод, атмосферного повітря, ґрунтів у відповідності до вимог чинного законодавства. Фактичний вплив більшості місць захоронення ТПВ залишається невідомим з причини відсутності системи моніторингу впливу місць захоронення ТПВ на довкілля. Відсутність інфраструктури вилучення та перероблення відходів і, як наслідок, безконтрольне поводження з ними призведуть до ризику виникнення проблем санітарно-екологічного характеру, а також до захащення та погіршення естетичного вигляду територій населених пунктів та поза їхніми межами.	Атмосферне повітря, підземні води, ґрунти
Небезпечні відходи			
Небезпечні відходи, відпрацьовані нафтопродукти, відходи, що містять стійкі	1. Наявність небезпечних відходів в складі побутових. 2. Утворення відходів, які містять	Відсутність інформації щодо утворення та обліку небезпечних відходів у складі побутових відходів в області.	Атмосферне повітря, підземні води, ґрунти

органічні забруднювачі	небезпечні складові, зокрема відпрацьовані люмінесцентні та енергозберігаючі лампи, відпрацьовані хімічні джерела струму, зіпсована електронна техніка та електричне обладнання, відходи автотранспорту тощо. 3. Наявність об'єктів, на яких присутні накопичені за попередній період небезпечні відходи. 4. Більшість місць накопичення невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічні засоби захисту рослин не мають власника. Їх стан або незадовільний, або існують значні ризики його погіршення з переходом в незадовільний. 5. Відсутня інформація про фактичні обсяги утворення відпрацьованих нафтопродуктів в області (дані існуючих систем обліку є не повними та значно відрізняються між собою). 6. Відсутня інформація про фактичний рух небезпечних відходів після їх передачі власниками спеціалізованим організаціям. 7. Недотримання правил поводження з медичними відходами, недосконалість інфраструктури поводження з ними.	Стан місць накопичення невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічні засоби захисту рослин незадовільний, або існують значні ризики його погіршення з переходом в незадовільний. Вплив на довкілля призводить до погіршення якості повітря та ґрунту (перевищення ГДК за забруднюючими речовинами) в районі місць накопичення даних відходів. Відсутність в області ліцензіатів у сфері поводження з медичними відходами можуть спровокувати загрози санітарно-епідеміологічного характеру. Відсутність інфраструктури вилучення небезпечних компонентів зі складу відходів створюють високі ризики для здоров'я населення, пов'язані, насамперед з їх високою токсичністю, що може провокувати появу низки захворювань.	
Промислові відходи			
Відходи добувної промисловості	Враховуючи незначні обсяги утворення відходів добувної промисловості в області екологічні проблеми відсутні.	В області відсутні проблеми та загрози, пов'язані з відходами добувної промисловості.	-
Відходи будівництва та знесення (руйнування)	Відсутність системи управління відходами будівництва та знесення.	Ризики не визначені через відсутність діючої системи управління цією	-

		категорією відходів	
Відходи сільського господарства (рослинного походження, тваринного походження)	1. В області (обласній державній адміністрації) відсутні дані про об'єкти оброблення відходів сільського господарства рослинного походження. 2. Зношеність обладнання ветсанзаводів. 3. Накопичення відходів тваринництва в худобомогильниках і біотермічних ямах. 4. Невідповідність діючих худобомогильників та біотермічних ям вимогам екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки.	Проблеми та загрози, пов'язані з відходами сільського господарства рослинного походження, не виявлені. Порухення правил поводження з сільськогосподарськими відходами тваринного походження можуть призводити до значних погіршень стану довкілля та виникнення загроз санітарно-епідеміологічного характеру. Ризик інфекційних спалахів.	Атмосферне повітря, підземні та поверхневі води, ґрунти, здоров'я населення
Відходи упаковки	Відсутність діючої системи управління відходами упаковки в області.	Значні обсяги утворення відходів упаковки та неорганізоване належним чином і, як наслідок, безконтрольне поводження з ними призводять до ризику виникнення проблем санітарно-екологічного характеру, а також до захащення довкілля, погіршення естетичного вигляду територій населених пунктів та поза їх межами.	Атмосферне повітря, ґрунти
Відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)	В області відсутні об'єкти з ВЕЕО, що відповідають вимогам чинного законодавства та застосовуються для надання послуг з оброблення ВЕЕО.	Ризики не визначені через відсутність діючої системи управління цією категорією відходів.	-
Відпрацьовані батарейки та акумулятори	В області відсутня діюча система управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами.	Ризики не визначені через відсутність діючої системи управління цією категорією відходів.	-
Медичні відходи	1. Відсутність систематизації даних щодо управління медичними відходами. 2. Порухення ліцензійних умов в сфері управління медичними відходами.	Недотримання правил поводження з медичними відходами категорії В можуть призводити до загроз санітарно-епідеміологічного характеру.	Підземні води, ґрунти, здоров'я населення

	Порушення з боку медичних закладів, що полягають у передачі медичних відходів організаціям, що не мають відповідних ліцензій. Порушення з боку інших суб'єктів господарювання, що полягають у наданні послуг в сфері поводження з медичними відходами не маючи відповідних ліцензій. 3. Відсутність в області структури, до повноважень якої входить питання управління медичними відходами на регіональному рівні. 4. Низький рівень технічного забезпечення інфраструктури управління медичними відходами категорії В (епідемічно небезпечні медичні відходи - інфіковані та потенційно інфіковані відходи, які мали контакт з біологічними середовищами інфікованого матеріалу).		
Зняті з експлуатації транспортні засоби	В області відсутні дані про утворення знятих з експлуатації транспортних засобів та управління ними.	Враховуючи відсутність інформації, на момент розроблення Регіонального плану, проблеми та загрози, пов'язані з даним видом відходів не визначені.	-
Осади стічних вод очисних споруд комунальних підприємств області	Проблемою в сфері управління осадами стічних вод є низький рівень контролю за обсягами утворення цієї категорії відходів, а саме низька якість даних щодо обсягів утворення осаду.	Ризик потрапляння накопичених відходів у водні об'єкти та атмосферне повітря.	Атмосферне повітря, підземні та поверхневі води, ґрунти

РОЗДІЛ 4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

Регіональний план спрямований на створення відповідної інфраструктури та визначає завдання, які передбачають створення комплексної системи управління відходами, відповідно до державних будівельних і санітарних норм, в результаті впровадження якої можна очікувати покращення стану навколишнього природного середовища, здоров'я населення та створення більш сприятливих умов для життєдіяльності людини, у тому числі на територіях з природоохоронним статусом.

Екологічні проблеми Черкаської області, пов'язані із управлінням відходами, є типовими для території України. Зокрема, це значні обсяги накопичених відходів та відсутність ефективних заходів, спрямованих на запобігання їх утворенню, переробленню, знешкодженню та екологічно безпечному видаленню. Відсутність дієвого контролю призводить до масового утворення несанкціонованих звалищ та численних порушень законодавства під час поводження з небезпечними відходами.

В регіоні спостерігається низький рівень перероблення та повторного використання ресурсного потенціалу побутових відходів і високий показник їх захоронення. Значну загрозу для навколишнього природного середовища та здоров'я людини становлять відходи, що утворилися у процесі медичного обслуговування, переробки сировини тваринного походження, фармакологічної та косметологічної промисловості, які містять небезпечні патогенні та умовно патогенні мікроорганізми, а також відходи непридатних пестицидів.

Однак, пов'язати вплив конкретних об'єктів управління відходами зі станом здоров'я населення досить складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки даний вплив може мати неспецифічний чи опосередкований характер, до того ж можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з кількома факторами впливу.

Виділити внесок об'єктів інфраструктури управління відходами у вплив на здоров'я населення, на фоні безлічі інших факторів і кумулятивних ефектів є непростим завданням, що в рамках СЕО не визначає обов'язковості доведення прямого зв'язку між здоров'ям населення та впливом об'єктів інфраструктури управління відходами. Достатньо виявити екологічні проблеми та можливі ризики для навколишнього природного середовища та здоров'я населення, пов'язані з реалізацією Регіонального плану. У Регіональному плані розглянуто проблеми та ризики впливу стосовно кожного виду відходів, що дасть змогу чіткого розуміння можливих впливів та наслідків.

Основні проблеми системи управління окремими категоріями відходів

Категорія відходів	Основні проблеми системи управління відходами
Промисловими відходами	• не вирішення питання із закритими та не діючими накопичувачами промислових відходів; • не здійснюється моніторинг компонентів довкілля в місцях розміщення накопичувачів промислових відходів, що створює загрозу нераціонального використання земельних ресурсів та забруднення довкілля; • низький рівень впровадження суб'єктами господарювання технологій з перероблення власних промислових відходів; • потрапляння на полігони та сміттєзвалища побутових відходів промислових відходів, що можуть бути оброблені; • недостатній рівень фінансування заходів з екологічно безпечного управління небезпечними відходами на всіх рівнях для захисту навколишнього природного середовища і здоров'я населення; • відсутність доступу місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування до єдиної інформаційно-аналітичної системи обліку та моніторингу промислових відходів; • відсутність на державному рівні нормативно-правових актів у сфері управління промисловими відходами, передбачених Національним планом управління відходами України до 2033 року.
Відходи видобувної промисловості	• необхідність прийняття на державному рівні законодавчих та нормативно-правових актів у сфері управління відходами видобувної промисловості, передбачених Національним планом управління відходами України до 2033 року, які б регулювали цю сферу з урахуванням вимог і положень Директиви 2006/21/ЄС „Про управління відходами видобувної промисловості та змін і доповнень до Директиви 2004/35/ЄС“; • неможливість проведення інвентаризації закритих та покинутих об'єктів/ місць видалення відходів та створення відповідного реєстру.
Відходи будівництва, знесення та руйнування	• відсутність на державному рівні єдиної системи обліку утворення відходів будівництва та знесення від населення; • не прийняття на державному рівні нормативно-правових актів у сфері управління відходами будівельно-ремонтних робіт поводження з промисловими відходами, передбачених Національним планом управління відходами України до 2033 року; • відсутність детального алгоритму поводження з небезпечними відходами, зокрема азбестовмісними відходами, які можуть міститися у складі відходів від руйнувань.
Медичні відходи	• відсутність на державному рівні єдиного обліку утворення медичних відходів та подальшого управління

	ними; • не функціонування муфельної печі з утилізації біологічних відходів побудованої у м. Черкаси по вул. Петра Дорошенка, 51 а; • недостатня кількість утилізаторів біологічних відходів в закладах охорони здоров'я, що призводить до утилізації анатомічних відходів в чеських ямах, ямах Беккарі, захоронення на кладовищах; • не достатнє фінансування з державного і місцевих бюджетів, обмежені фінансові ресурси в медичних закладах на придбання обладнання для оброблення (знешкодження, відновлення, видалення) медичних відходів; • потрапляння медичних відходів від населення на полігони та звалища побутових відходів через відсутність сортування муніципальних відходів та не впровадження органами місцевого самоврядування роздільного збирання небезпечних відходів в населених пунктах області; • не прийняття на державному рівні нормативно-правових актів у сфері управління медичними відходами, передбачених Національним планом управління відходами України до 2033 року.
Небезпечні відходи	• недостатній рівень витрат на екологічно безпечне управління небезпечними відходами на всіх рівнях для захисту навколишнього природного середовища і здоров'я населення; • низький рівень обізнаності утворювачів небезпечних відходів щодо необхідності їх подальшого оброблення; • не прийняття на державному рівні законів та нормативно-правових актів у сфері поводження з небезпечними відходами, передбачених Національним планом управління відходами України до 2033 року.
Відходи упаковки	• відсутність нормативно-правової бази з питань виготовлення, зберігання, використання, транспортування, рециклінгу та видалення, питання розширеної відповідальності виробників та експортерів, а також організації обліку та звітності про виготовлену та використану упаковку та відходи упаковки; • відсутність Закону України „Про упаковку та відходи упаковки“; • відсутність державного обліку та статистики відходів упаковки в Україні через відсутність роздільного збирання відходів упаковки; • відсутність сучасної системи збирання та відновлення таких відходів; • відсутність юридичної та фінансової відповідальності за управління упаковкою та відходами упаковки не дає змогу залучити достатні ресурси для створення сучасної системи збирання та відновлення таких відходів.
Відходи батарей та акумуляторів	• потрапляння на полігони та сміттєзвалища небезпечних відходів, у тому числі відходів батарей та акумуляторів, відходів електричного та електронного обладнання, через відсутність їх роздільного збирання від населення та не здійснення сортування змішаних побутових відходів перед їх захороненням; • відсутність програмних та інших нормативно-правових актів, спрямованих на вирішення проблем

	управління відходами батарей та акумуляторів; • відсутня інфраструктура збирання відходів батарей та акумуляторів, утворених в домогосподарствах, потужностей з рециклінгу (відновлення) деяких видів відходів батарей та акумуляторів; • відсутність системи розширеної відповідальності виробників батарей та акумуляторів; • відсутні дані про кількість утворених батарей та акумуляторів; • відсутність належного контролю господарської діяльності та можливість притягнення до відповідальності за несанкціоноване видалення відходів, в результаті чого відходи батарей та акумуляторів потрапляють на несанкціоновані звалища, у навколишнє природне середовище або у контейнери побутових відходів.
Відходи мастил (олив)	• відсутність на державному рівні обліку утворення відпрацьованих нафтопродуктів від громадян, що мають власний або у користуванні автотранспорт; • недостатній рівень витрат на екологічно безпечне управління небезпечними відходами на всіх рівнях для захисту навколишнього природного середовища і здоров'я населення; • низький рівень обізнаності та поінформованості суб'єктів господарювання та громадян – утворювачів відпрацьованих моторних та інших мастил щодо подальшого управління ними; • не прийняття на державному рівні нормативно-правових актів у сфері управління відходами масел (олив), передбачених Національним планом управління відходами України до 2033 року.
Відходи, які містять стійкі органічні забруднювачі (СОЗ)	• відсутність на державному рівні обліку підприємств, у яких наявне чи експлуатується обладнання, яке містить або може містити СОЗ; • недосконалість нормативно-правового та організаційного забезпечення систем управління хімічною безпекою та управління хімічними речовинами, у тому числі, що містять СОЗ.
Відходи, що містять ртуть	• не впровадження органами місцевого самоврядування в населених пунктах роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів, що призводить до потрапляння їх на полігони побутових відходів та сміттєзвалища; • недостатній рівень витрат на забезпечення екологічно безпечного управління небезпечними відходами на всіх рівнях для захисту навколишнього природного середовища і здоров'я населення; • низький рівень обізнаності та поінформованості суб'єктів господарювання та громадян – утворювачів відходів щодо управління небезпечними відходами; • не прийняття на державному рівні нормативно-правових актів, спрямованих на виконання зобов'язань сторін учасників Мінаматської конвенції про ртуть.

Відходи, що містять азбест	• відсутність обліку азбестовмісних відходів та методик з оцінки ризику їх впливу на довкілля та здоров'я населення; • недосконалість нормативно-правового та організаційного забезпечення транспортування та захоронення азбестовмісних відходів. Згідно із Європейськими практиками, для них має існувати окрема процедура захоронення, в ідеалі – окремі полігони, або спеціально відведені ділянки на полігонах, а самі ж азбестовмісні відходи мають транспортуватися лише у запакованому вигляді; • відсутні механізми контролю та моніторингу з боку органів влади системи управління відходами, що містять азбест.
Відходи невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин	• висока вартість оброблення небезпечних відходів та відсутність необхідного обсягу коштів в місцевих бюджетах; • не вирішення питання знищення 240 тонн відходів пестицидів, що зберігаються у розгерметизованому сховищі на території Єрківської селищної територіальної громади Звенигородського району (на запити направлені до Міндовкілля кошти з державного бюджету не виділялись); • незадовільні умови зберігання накопичених відходів пестицидів (5 складів і сховище знаходиться в незадовільному стані; 247,501 тон відходів пестицидів знаходиться в тарі незадовільного стану); • не передача сільськогосподарськими підприємствами СТОВ „Неморож“, СТОВ „Гусакове“, ТОВ „Агро старт“ відходів пестицидів на оброблення (знищення) спеціалізованим підприємством.
Відходи знятих з експлуатації транспортних засобів	• відсутність на державному рівні єдиного обліку знятих з обліку транспортних засобів, у тому числі від населення, та подальшого управління ними; • відсутність мотивації та заохочень для суб'єктів господарювання щодо створення пунктів приймання та/або розбирання транспортних засобів, знятих з обліку, які потребують оброблення; • відсутність на державному рівні порядку здійснення оброблення транспортних засобів, знятих з обліку; • не прийняття на державному рівні закону та нормативно-правових актів про транспортні засоби, зняті з експлуатації, відходи шин та масел (олив), передбачених Національним планом управління відходами України до 2033 року.
Відходи шин	• відсутність програмних та інших нормативно-правових актів, спрямованих на вирішення проблем відпрацьованих шин; • відсутня система управління відпрацьованими шинами, що перешкоджає формуванню системи обліку утворення та ввезення, а також створенню стабільної і розгалуженої системи збирання та оброблення відпрацьованих шин;

	• відсутня нормативно-правова база з питань збирання, зберігання, транспортування, рециклінгу, відновлення та видалення відходів шин, питання розширеної відповідальності виробників та експортерів, а також організації обліку та звітності.
Відходи деревообробної промисловості	• відсутність на державному рівні єдиного обліку утворення таких відходів та подальшого управління ними; • відсутні економічні механізми стимулювання (заохочення) суб'єктів господарювання у впровадженні потужностей з оброблення відходів деревообробної промисловості та виробництва біогазу.
Відходи рослинного походження	• відсутній єдиний облік на державному рівні для відходів рослинного походження, що утворюються після збирання урожаю зернових культур, подрібнюються та залишаються на полях; • низька обізнаність суб'єктів господарювання сільськогосподарського сектору щодо можливостей енергетичної утилізації сільськогосподарських відходів та не надання переваг обробленню чи повторному використанню таких відходів.
Відходи тваринного походження / побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною	• ненадання суб'єктами господарювання переваги перероблення падежу тварин на спеціалізованих об'єктах над захороненням; • застаріле обладнання для оброблення відходів тваринного походження на єдиному в області підприємстві мережі ДП „Укрветсанзавод“; • недотримання норм і правил при облаштуванні і утриманні худобомогильників, що призводить до виникнення несанкціонованих місць розміщення трупів тварин.
Відходи лісового господарства	• відсутність на державному рівні єдиного обліку таких відходів, подальшого управління ними; • відсутні економічні механізми стимулювання (заохочення) суб'єктів господарювання у впровадженні потужностей з оброблення відходів.
Відходи харчопереробної промисловості	• відсутність на державному рівні єдиного обліку таких відходів, подальшого управління ними; • відсутні економічні механізми стимулювання (заохочення) суб'єктів господарювання у впровадженні потужностей з оброблення відходів харчової промисловості (компостування, енергетичне відновлення, виробництво біогазу).
Відходи осадів стічних вод	• не вирішення питання ПрАТ „АЗОТ“ щодо подальшого поводження з накопичувачем обезводненого осаду очисних споруд, який заповнений на 98 відсотків; • низький рівень зацікавленості комунальних підприємств стосовно створення об'єктів оброблення осадів очисних споруд.

РОЗДІЛ 5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

Даний розділ містить інформацію про зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.

Основні стандарти управління відходами, що містяться в Директивах Європейського Союзу і які Україна зобов'язалася впровадити у національному законодавстві, спрямовані на захист навколишнього середовища від негативних наслідків антропогенної діяльності.

Угода про асоціацію з Європейським Союзом передбачає суттєві зміни в екологічній політиці України, зокрема у сфері управління відходами.

Інформація щодо врахування зобов'язань, встановлених на міжнародному рівні

Документ, що визначає зобов'язання	Положення документа, що стосуються управління відходами	Шляхи врахування зобов'язань під час підготовки документа державного планування
Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони	Україна зобов'язується поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС, зокрема: 1. <i>Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року „Про відходи та скасування деяких директив“:</i> - прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів); - підготовка планів щодо управління відходами згідно із п'яти етапною ієрархією відходів та програм щодо попередження утворення відходів (глава V Директиви); - встановлення механізму повного покриття витрат згідно з принципом "забруднювач платить" та принципом розширеної відповідальності виробника (ст. 14); - встановлення дозвільної системи для	Прийняття документа державного планування відповідає положенням Директиви № 2008/98/ЄС про відходи, а також інших директив, включених до Угоди про асоціацію. Документ розроблено із урахуванням п'ятиетапної ієрархії відходів

	установ/підприємств, що здійснюють операції з видалення чи утилізації відходів, з особливими зобов'язаннями щодо управління небезпечними відходами (глава IV Директиви); - запровадження реєстру установ і підприємств, які здійснюють збір та транспортування відходів (глава IV Директиви). 2. Директиви Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року „Про захоронення відходів“ зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003: - прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів); - класифікація місць захоронення відходів (ст. 4); - підготовка національної стратегії щодо зменшення кількості міських відходів, що розкладаються під впливом мікроорганізмів (біорозкладані), які спрямовуються на полігони (ст. 5); - встановлення системи процедур подачі заяв та надання дозволів, а також щодо процедур прийняття відходів (ст. 5-7, 11, 12 і 14); - встановлення процедур контролю та моніторингу під час функціонування та закриття полігонів, а також процедур подальшого догляду після закриття з метою забезпечення їх знешкодження; - впровадження планів очистки існуючих місць захоронення (ст. 14); - встановлення механізму обчислення вартості (ст. 10); - забезпечення необхідної обробки відповідних відходів перед їх захороненням (направленням на полігони/сміттєсховища) (ст. 6). 3. Директиви № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006 року „Про управління відходами видобувних підприємств, та внесення змін і доповнень до Директиви 2004/35/ЄС“: - прийняття національного законодавства та визначення уповноваженого органу (органів); - встановлення системи, яка забезпечить створення/розроблення операторами (суб'єктами господарювання) планів управління відходами (визначення та класифікація засобів поводження/переробки з відходами	та програм щодо попередження утворення відходів
--	--	---

	характеристика відходів) (ст. 4 і 9); - встановлення дозвільної системи, фінансових гарантій та системи контролю (ст.7, 14 та 17); - встановлення процедур управління та моніторингу видобувних пустот (ст.10); - встановлення процедур закриття та подальшого нагляду за виробничими майданчиками відходів видобувної діяльності (ст.12); - створення реєстру закритих майданчиків відходів видобувної діяльності (ст. 20).	
Перший національно-визначений внесок України в рамках Паризької угоди	Не перевищити у 2030 році 60% від рівня викидів парникових газів 1990 року. Зобов'язання України можуть бути переглянуті після відновлення територіальної цілісності держави та визначення стратегії соціально-економічного розвитку на період після 2020 року.	Реалізація документу державного планування сприятиме скороченню викидів парникових газів у секторі управління відходами
Цілі сталого Розвитку до 2030 року відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, затверджені Указом Президента України „Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року“ (№ 722/2019)	Передбачає дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, зокрема таких: - ціль 7: забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх; серед завдань - збільшити частку енергії з відновлюваних джерел у національному енергетичному балансі, зокрема за рахунок введення додаткових потужностей об'єктів, що виробляють енергію з відновлюваних джерел; - ціль 11: забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів; серед завдань - зменшити негативний вплив забруднюючих речовин, у т. ч. на довкілля міст, шляхом використання інноваційних технологій; - ціль 12: забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва; серед завдань - зменшити обсяг утворення відходів і збільшити обсяг їх переробки та повторного використання на основі інноваційних технологій та виробництв; - ціль 13: вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками; завдання - обмежити викиди парникових газів в економіці.	Документ державного планування матиме позитивний вплив на досягнення індикаторів цілей сталого розвитку, зокрема, цілей 7, 11, 12, 13.

Основними напрямками співробітництва України з міжнародними організаціями є: охорона біологічного різноманіття; охорона транскордонних водотоків і міжнародних озер; зміна клімату; охорона озонового шару; охорона атмосферного повітря; управління відходами; оцінка впливу на довкілля.

Міжнародні обов'язки України в сфері охорони довкілля зафіксовані у таких документах:

- Конвенція про біологічне різноманіття, підписану від імені України 11 червня 1992 року у м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) (ратифіковано Верховною Радою України 29 листопада 1994 року);
- Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м. Рамсар, Іран, 1971 р.);
- Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979 р.);
- Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (1995 р.);
- Угоди про збереження кажанів в Європі (1991 р.);
- Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція);
- Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (ратифікована Україною 29 жовтня 1996 р.);
- Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Гельсінкі, 1992), що є чинною в Україні з 1 липня 1999 р. та інші.

Варто зазначити, що більшість заходів, передбачених Регіональним планом у в сфері розвитку інженерної та транспортної інфраструктури, благоустрою, управління відходами відповідають загальносвітовим принципам охорони довкілля та сприяють дотриманню міжнародних зобов'язань.

Зобов'язання, що стосуються Регіонального плану, встановлені на державному рівні.

Засади екологічної політики України визначені Законом України „Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року“ (ухвалений Верховною Радою України 28.02.2019 року).

Метою державної екологічної політики є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем.

Державна екологічна політика спрямована на досягнення стратегічних цілей: формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва; забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України; забезпечення інтеграції екологічної

політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України; зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення; удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

При цьому стратегічними цілями є:

ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України. До завдань належить стимулювання розвитку інфраструктури управління відходами.

ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України. До завдань належить управління відходами та ресурсами, повернення у господарський обіг ресурсоцінних матеріалів.

ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення. До завдань належить:

- стимулювання заміщення первинних природних ресурсів за рахунок використання відходів виробництва чи побічних продуктів, у тому числі шлаків;

- упровадження сталої системи управління відходами та небезпечними хімічними речовинами.

Відповідно до показників оцінки реалізації державної екологічної політики частка відходів, що захоронюються має зменшитися із 50% загального обсягу утворених відходів у 2015 році, до 45% у 2020, 40% у 2025 та 35% у 2030 році.

Положення стратегії враховані під час визначення цільових індикаторів документа державного планування.

*Аналіз відповідності цілей напрямів Регіонального плану стратегічним цілям державної екологічної політики України**

Напрями Регіонального плану	Стратегічні цілі державної екологічної політики України				
	Формування у суспільстві екологічних цілей і засад сталого споживання та виробництва	Забезпечення сталого розвитку природно- ресурсного потенціалу України	Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально- екологічного розвитку України	Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально- економічний розвиток та здоров'я населення	Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління
1. Управління потоками відходів	+	+	+	+	+
2. Управління муніципальним и відходами	+	+	+	+	+
3. Управління небезпечними	+	+	+	+	+

відходами					
4. Управління промисловими відходами	+	+	+	+	+
5. Управління відходами будівництва та знесення	+	+	+	+	+
6. Управління відходами упаковки	+	+	+	+	+
7. Управління відходами електричного та електронного обладнання	+	+	+	+	+
8. Управління відпрацьованими і батареями, батареями та акумуляторами	+	+	+	+	+
9. Управління медичними відходами	+	+	+	+	+
10. Управління знятими з експлуатації транспортними засобами	+	+	+	+	+
11. Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд	+	+	+	+	+

** Для оцінки відповідності цілей виконувалась наступна методика:*

„+/-“ стратегічні цілі враховано/не враховано у напрямках Регіонального плану;

„x“ стратегічні цілі нейтральні по відношенню до напрямів Регіонального плану

Виконання Регіонального плану сприятиме досягненню завдань стратегії, зокрема, в частині стимулювання розвитку інфраструктури управління відходами та ресурсами; повернення у господарський обіг ресурсоцінних матеріалів; стимулювання заміщення первинних природних ресурсів за рахунок використання відходів виробництва чи побічних відходів, у тому числі шлаків, упровадження сталої системи управління відходами та небезпечними хімічними речовинами.

Проблема накопичення твердих побутових відходів розв'язуватиметься шляхом мінімізації їх утворення, забезпечення максимального використання ресурсоемних відходів, а проблема утилізації небезпечних відходів вирішуватиметься шляхом вдосконалення технологічних процесів та побудови об'єктів для їх утилізації.

Регіональний план розроблено відповідно до вимог Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища“, Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку“, Закону України „Про оцінку впливу

на довкілля“ та інше, відповідно до яких прийнято ряд зобов’язань на місцевому рівні, зокрема:

- забезпечення загальної доступності документа державного планування та самого звіту про стратегічну екологічну оцінку відповідно до вимог Закону України „Про доступ до публічної інформації“, Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку“ шляхом надання їх за запитом на інформацію, оприлюднення на офіційному вебсайті тощо;

- проведення громадського обговорення шляхом надання письмових зауважень і пропозицій у відповідності до вимог Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку“;

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов’язковість дотримання екологічних стандартів;

- гарантування екологічно безпечного середовища для життя, праці та здоров’я населення;

- проєктне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності й цілісності природних об’єктів і комплексів;

- вирішення питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної змінності територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;

- запровадження здійснення постійного в часі моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров’я населення.

Зобов’язаннями у сфері охорони довкілля, у тому числі пов’язані із запобіганням негативного впливу на здоров’я населення, що безпосередньо стосуються виконання завдань та заходів Регіонального плану є:

- розробка документів дозвільного характеру у сфері охорони навколишнього середовища – висновку з оцінки впливу на довкілля (у відповідності до вимог Закону України „Про оцінку впливу на довкілля“), дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел (у відповідності до вимог Закону України „Про охорону атмосферного повітря“), дозволу на спеціальне водокористування (у відповідності до вимог Водного кодексу України);

- встановлення та дотримання санітарно-захисних зон від об’єктів, які є джерелами викидів шкідливих речовин /скидів забруднюючих речовин, підвищених рівнів шуму, вібрації;

- недопущення наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, впровадження заходів зі скорочення викидів забруднюючих речовин;

- недопущення скидання стічних вод, використовуючи рельєф місцевості, скидання не очищених та недостатньо очищених стічних вод у водні об’єкти;

- утримання в належному стані охоронних зон навколо очисних та інших водогосподарських споруд та технічних пристроїв, утримання в належному стані охоронних зон водних об'єктів.

Відповідно до нормативно-правової бази України Регіональний план відповідає ряду зобов'язань, зокрема:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;

- виконання заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;

- проектне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

- використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля;

- формування динамічного урівноваженого стану довкілля, що забезпечуватиме екологічне, санітарно-безпечне середовище для життєдіяльності населення.

Стратегічними документами, які мають відношення до Регіонального плану є:

1. *Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695.*

Завдання за напрямом „Розвиток інженерної інфраструктури” передбачають:

- сприяння створенню мережі сміттєпереробних підприємств, проведенню роз'яснювальної роботи з підвищення рівня поінформованості населення щодо управління відходами;

- поширення практики застосування державно-приватного партнерства для залучення інвестицій у технічне переобладнання (модернізацію) інженерної інфраструктури житлово-комунального господарства (у тому числі впровадження сучасних технологій та обладнання у сфері водопостачання, водовідведення, тепlopостачання, поводження з твердими побутовими відходами).

Завдання за напрямом „Підтримка програм міжрегіональної кооперації та обмінів між регіонами України“ включають:

- забезпечення проведення інформаційної кампанії та організації міжрегіональної співпраці щодо здійснення регіонами спільних заходів, спрямованих на розвиток економіки, туристично-рекреаційної сфери, транспортної інфраструктури, використання господарського комплексу, зменшення антропогенного навантаження на територію, впровадження сучасних технологій переробки та утилізації побутових і виробничих відходів, впровадження принципів інтегрованого управління територією.

Завдання за напрямом „Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст“ включають:

- забезпечення підтримки індустрії переробки та утилізації відходів, що використовує передові інноваційні технології. Регіональним планом передбачено заходи на виконання завдань Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки.

2. *Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (далі – Стратегія), затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 зі змінами.*

Цілями Стратегії є: визначення та розв’язання ключових проблем розвитку управління відходами в Україні на інноваційних засадах; визначення пріоритетних напрямів діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, організацій, установ, підприємств, громадських організацій та суспільства в цілому щодо переходу системи управління відходами на інноваційну модель; визначення шляхів та методів удосконалення існуючої інфраструктури з управління відходами, які не суперечать інноваційній моделі; забезпечення сталого розвитку України шляхом виконання завдань, спрямованих на екологічну та ресурсну безпеку; зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, підвищення якості надання адміністративних послуг; забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій.

Метою цієї Стратегії є створення умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу до управління відходами на державному та регіональному рівні, зменшення обсягів утворення відходів та збільшення обсягу їх переробки та повторного використання.

Стратегія передбачає, що регіональні плани управління відходами повинні охоплювати всі види діяльності, що належать до повноважень місцевих органів виконавчої влади у сфері управління з відходами. Затверджений регіональний план управління відходами є підставою для фінансування з державного і місцевих бюджетів.

Спеціальними заходами у сфері побутових та промислових відходів є, зокрема, такі:

- підвищення рівня перероблення побутових відходів;
- запровадження компостування органічної складової побутових відходів у приватних домогосподарствах сільської місцевості, а також приміських районів;
- визначення основних технологічних процесів – найкращих доступних технологій для повторного використання, перероблення та утилізації промислових відходів;
- створення системи екологічно безпечного видалення відходів у спеціально відведених та належно облаштованих місцях та об'єктах з урахуванням моделі регіональних полігонів промислових відходів, для

повторного використання, перероблення та утилізації яких відсутні екологічно безпечні технології;

- створення централізованих регіональних потужностей з перероблення та утилізації промислових відходів;

- залучення населення до роздільного збирання побутових відходів та стимулювання такого їх збирання;

- підготовка місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування плану пріоритетів щодо закриття полігонів/звалищ, які не відповідають екологічним вимогам; підготовка місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування планів заходів щодо приведення полігонів у відповідність з екологічними вимогами;

- розроблення плану заходів щодо зменшення обсягів захоронення побутових відходів, що біологічно розкладаються;

- планів управління відходами, що включатимуть заходи із попередження або мінімізації обсягів утворення відходів, їх повторного використання, перероблення та утилізації;

- розроблення плану заходів щодо закриття полігону, що передбачає проведення моніторингу та відновлення стану навколишнього природного середовища, та інтеграція його до плану управління відходами, що свідчитиме про врахування до початку діяльності заходів і витрат, спрямованих на поліпшення ситуації;

- розроблення плану заходів щодо ліквідації накопичень непридатних хімічних засобів захисту рослин, очищення та реабілітації забруднених ними земельних ділянок.

Регіональний план розроблено на виконання вимог Стратегії та включає заходи, що відповідають її положенням.

3. Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р.

При розробці Регіонального плану враховані положення передбачені Національним планом управління відходами до 2033 року.

4. Закон України „Про управління відходами“, прийнятий Верховною Радою України 20 червня 2022 року № 2320-IX

Документ визначає правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Метою Закону є імплементація положення директив ЄС, а саме, Директиви № 2008/98/ЄС про відходи, деякі положення й правові основи для впровадження Директиви № 1999/31/ЄС про захоронення відходів, положення щодо спалювання відходів Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди (інтегрований підхід до запобігання забрудненню та його контролю), директив

щодо окремих потоків відходів продукції, яка підпадає під розширену відповідальність виробника, Базельської конвенції щодо транскордонного перевезення відходів та інших європейських актів).

5. Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р

Метою Концепції є вдосконалення державної політики у сфері зміни клімату для досягнення сталого розвитку держави. Створення правових та інституційних передумов для забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку за умови економічної, енергетичної та екологічної безпеки і підвищення добробуту громадян.

До основних напрямів реалізації Концепції віднесено запобігання зміні клімат через скорочення антропогенних викидів і збільшення абсорбції парникових газів та забезпечення поступового переходу до низьковуглецевого розвитку держави. Регіональний план сприятиме скороченню викидів парникових газів.

Крім того, регулювання у сфері охорони довкілля на державному та місцевому рівні здійснюється на основі:

- Закону України „Про охорону навколишнього природного середовища“
- Водного Кодексу України;
- Земельного кодексу України;
- Закону України „Про управління відходами“;
- Закону України „Про охорону земель“;
- Закону України „Про оцінку впливу на довкілля“;
- Указу Президента України 30 вересня 2019 року № 722/2019 „Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року“.

Зобов’язання встановлені на регіональному та місцевому рівнях визначені:

- *Стратегією розвитку Черкаської області на період 2021 – 2027 роки, затвердженій рішенням Черкаської обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII.*

Однією із стратегічних цілей Стратегії визначена стратегічна ціль 3. „Висока якість життя: екологія, безпека, інфраструктура“, до якої включена операційна ціль 3.1 „Екологічна безпека та збереження довкілля“. Одним із завдань даної операційної цілі є запровадження сучасних механізмів управління відходами. Очікувані результати:

- створення фундаменту циклічної економіки, метою якої є повторне використання відходів;
- запровадження сталої системи управління відходами;
- зменшення навантаження на полігони побутових відходів;
- створення економічних можливостей для розвитку потужностей з перероблення відходів та залучення інвестицій;

- повне очищення території області від невідомих, непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (відходів пестицидів).

Постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940 внесені зміни до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, які враховують наслідки військових дій в Україні та їх вплив на територіальні громади та регіони, необхідність підвищення безпеки та стійкості до зовнішніх чинників, а також набуття Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі.

Враховуючи наведене, наразі розроблений проєкт оновленої Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки, з метою приведення її у відповідність із пріоритетами регіонального розвитку, визначеними актуалізованою Державною стратегією. Акцент у оновленій Стратегії розвитку Черкаської області зроблено на покращенні якості життя населення з урахуванням викликів, що постали перед Черкаською областю у зв'язку з військовими діями (за принципом „краще, ніж було“). Це, зокрема, посилення економічної спроможності регіону, відновлення та розвиток людського капіталу, підвищення стійкості громад, реновація та відновлення інфраструктури з урахуванням безпекових вимог, поліпшення якості та доступності публічних послуг, створення безбар'єрного простору, розвиток співробітництва та партнерства на всіх рівнях виконавчої влади, підтримка ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб, посилення безпеки населення та територій, захист та відновлення навколишнього природного середовища.

Наразі розпочато розробку Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки, до якого будуть включені пріоритетні проєкти, що мають важливе значення для розвитку області.

- *Обласною програмою охорони навколишнього природного середовища на 2021 – 2027 роки, затвердженої рішенням Черкаської обласної ради від 19.02.2021 № 5-23/VIII (зі змінами), реалізація заходів якої дозволить налагодити систему управління відходами, зменшити негативний вплив відходів на навколишнє природне середовище області, забезпечить екологічно безпечне розміщення твердих побутових відходів на полігонах, зменшить обсяги їх захоронення та попередить виникнення утворення несанкціонованих сміттєзвалищ.*

- *Програмою економічного і соціального розвитку Черкаської області на 2025 рік, затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 24.01.2025 № 27-16/VII.*

Програмою визначені пріоритетні цілі, зокрема:

- забезпечення екологічної безпеки у сфері управління відходами:
- очищення території області від невідомих, непридатних та заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них (відходів пестицидів);

- впровадження сталої системи управління відходами.

У процесі стратегічної екологічної оцінки Регіонального плану було розглянуто стратегії та програми державного, регіонального та місцевого рівня, що містять екологічні цілі, а також відповідні завдання у сфері охорони здоров'я та соціально-економічного розвитку. На основі аналізу змісту Регіонального плану був оцінений рівень відповідності цілей, викладених у документі державного планування, екологічним цілям, встановленим на державному та регіональному рівнях.

Враховання при розробленні Регіонального плану вимог українського законодавства, що стосується сфери управління відходами, екологічних зобов'язань у сфері охорони довкілля, у тому числі, пов'язаних із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, здійснюється шляхом:

- пріоритетності вимог екологічної безпеки, обов'язковості дотримання екологічних стандартів та нормативів;

- реалізація заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;

- створення урівноваженого стану довкілля, що забезпечуватиме екологічне, санітарно-безпечне середовище для життєдіяльності населення;

- забезпечення реалізації заходів, пов'язаних зі збереженням та поліпшенням стану підземних та поверхневих водних ресурсів, земельних ресурсів та природоохоронних територій та об'єктів.

Звітом про стратегічну екологічну оцінку проведена оцінка відповідності Регіонального плану зобов'язанням у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, що стосуються документа державного планування, встановлені нормативно-законодавчими актами у сфері охорони довкілля.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, забезпечується виконанням вимог нормативно-законодавчих актів у сфері охорони довкілля, державних будівельних норм та державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів.

За результатами аналізу можна зробити висновок, що Регіональний план відповідає цілям екологічної політики, встановленим на національному, регіональному та місцевому рівнях, враховує більшість з них, та включає комплекс заходів, які сприятимуть їх виконанню.

РОЗДІЛ 6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Очікуваними наслідками реалізації Регіонального плану є зниження навантаження на довкілля, пов'язане з утворенням відходів та поводженням з ними. При цьому реалізація заходів зі створення об'єктів інфраструктури управління відходами, модернізації таких об'єктів, а також експлуатація об'єктів управління відходами будуть супроводжуватися додатковими факторами впливу на довкілля.

Можливі негативні впливи на довкілля, що будуть виникати при будівництві, модернізації та експлуатації інфраструктурних об'єктів, не будуть перевищувати нормативно допустимих рівнів, оскільки забезпечуватиметься застосування сучасних технічних рішень та проходження, за потреби, процедури оцінки впливу на довкілля. Очікується, що реалізація рішень Регіонального плану буде мати лише опосередкований вплив на здоров'я населення через прямі впливи на складові довкілля.

Основні ймовірні наслідки виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, які розглядаються у процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки, включають такі аспекти:

- якість атмосферного повітря (зокрема, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря з місць видалення відходів, на підприємствах, що здійснюють управління відходами, тощо);
- стан ґрунтів (потенційне забруднення ґрунтів у місцях розташування об'єктів інфраструктури управління відходами);
- якість водних ресурсів (потенційне забруднення поверхневих та підземних водних ресурсів у місцях розташування об'єктів інфраструктури управління відходами);
- вплив на природоохоронні території та об'єкти, біорізноманіття;
- необхідності вилучення земельних ресурсів;
- зміни клімату та обсягів викидів парникових газів.

Очікуваними наслідками реалізації Регіонального плану є зниження навантаження на довкілля, пов'язане з утворенням відходів та управління ними. При цьому реалізація заходів зі створення об'єктів інфраструктури управління відходами, модернізації таких об'єктів, а також експлуатація об'єктів управління відходами будуть супроводжуватися додатковими факторами впливу на довкілля. Негативні впливи на довкілля, що будуть виникати при створенні, модернізації та експлуатації інфраструктурних об'єктів, не будуть перевищувати нормативно допустимих рівнів. Це буде забезпечуватись застосуванням сучасних технічних рішень та проходженням, за потреби, процедури оцінки впливу на довкілля.

Довгострокові наслідки від виконання Регіонального плану важко переоцінити, оскільки передбачається вдосконалення системи управління відходами, створення нових або реконструкція існуючих об'єктів управління відходами, що не відповідають вимогам санітарної та екологічної безпеки. Очевидно, що довгостроковими наслідками є покращення якості компонентів довкілля та підвищення рівня добробуту населення, що буде результатом виконання та дотримання заходів Регіонального плану.

Для визначення ймовірних наслідків для довкілля, в тому числі здоров'я населення від реалізації цілей і завдань, визначених у проєкті Регіонального плану використано контрольний перелік питань.

Оцінка ймовірного впливу реалізації Регіонального плану на довкілля відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація документу державного планування спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації	Примітка
	Так	Ймовірно	Ні		
Атмосферне повітря					
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		✓		✓	Можливе збільшення обсягів викидів на окремих територіях внаслідок будівництва нових об'єктів управління відходами. Водночас, загалом передбачається позитивний вплив внаслідок зменшення обсягів видалення відходів на полігонах та звалищах.
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	✓				Очікується збільшення викидів внаслідок збільшення обсягів та відстаней транспортування відходів, зокрема, через збільшення охоплення населення послугою із вивезення відходів та транспортування відходів в межах кожного кластеру. Розвиток системи збирання та перевезення побутових відходів, збільшення автопарку сміттєвозів призведуть до збільшення викидів.
Погіршення якості атмосферного повітря			✓	✓	Окремі проєктні рішення, передбачені Регіональним планом, призведуть до утворення додаткових джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. При цьому це не буде призводити до забруднення атмосферного повітря до рівнів, що перевищують нормативно допустимий. У результаті реалізації заходів Регіонального

					плану буде зменшено викиди забруднюючих речовин від полігонів та звалищ побутових відходів.
Появу джерел неприємних запахів		✓		✓	Можлива поява неприємного запаху поблизу нових об'єктів управління відходами. Відповідні ризики мають бути враховані при оцінці впливу на довкілля нових проєктів. Водночас, загалом передбачається позитивний вплив в результаті покращення системи управління відходами в області. Створення об'єктів термічного знешкодження відходів може призводити до появи джерел неприємних запахів. За умови дотримання вимог законодавства це не повинно призводити до виникнення несприятливих для населення ситуацій.
Зміна клімату					
Збільшення викидів парникових газів			✓	✓	Очікується скорочення викидів парникових газів внаслідок зменшення викидів від захоронення побутових відходів, збільшення утилізації метану та повернення в економічний обіг вторинної сировини.
Посилення вразливості до наслідків зміни клімату			✓		Посилення вразливості не очікується. Можливі ризики, пов'язані зі зміною клімату, мають бути враховані при плануванні нових проєктів у сфері управління відходами.
Водні ресурси					
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)					Негативного впливу Регіонального плану не очікується. Позитивний вплив пов'язаний зі зменшенням ризиків забруднення поверхневих вод внаслідок облаштування

					нових полігонів відповідно до екологічних вимог та закриття і рекультивації існуючих полігонів та сміттєзвалищ.
Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Поява загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Забруднення підземних водоносних горизонтів			✓	✓	Негативного впливу Регіонального плану не очікується. Позитивний вплив пов'язаний зі зменшенням ризиків забруднення підземних вод внаслідок: - облаштування нових полігонів відповідно до екологічних вимог та закриття і рекультивації існуючих полігонів та сміттєзвалищ;

					- ліквідація накопичених в області непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин, очищення та реабілітація земельних ділянок, забруднених непридатними до та забороненими до використання хімічних засобів захисту рослин; - впорядкування управління відходами тваринництва та побічними продуктами тваринного походження, непризначеними для споживання людиною.
Управління відходами					
Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів			✓	✓	Можливе збільшення утворення відходів, що збиратиметься від населення, внаслідок зростання сфери охоплення.
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів, що не є небезпечними			✓	✓	Збільшення кількості утворення відходів не очікується. Обсяги накопичення відходів можуть зменшитися внаслідок розвитку системи перероблення відходів.
Збільшення кількості відходів, що є небезпечними			✓	✓	Збільшення кількості утворення відходів не очікується. Обсяги накопичення відходів можуть зменшитися внаслідок розвитку системи перероблення відходів. Збільшення відходів можливе за умови якщо в області буде відбуватися загальне зростання промислового потенціалу, а це може супроводжуватися збільшенням обсягів утворення відходів
Спорудження об'єктів управління відходами, які можуть мати значний вплив на довкілля			✓	✓	Окремі об'єкти інфраструктури управління відходами, створення яких передбачається Регіональним планом, відносяться до таких, що можуть мати значний вплив на довкілля. В результаті реалізації

					Регіонального плану буде ліквідовано значну кількість об'єктів, що мають вплив на довкілля, зокрема полігони та звалища побутових відходів, місця зберігання непридатних до та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин.
Земельні ресурси					
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	✓			✓	Вплив на ґрунтовий покрив можливий в рамках реалізації окремих проєктів. Відповідні заходи із пом'якшення впливу мають бути включені у проєктні рішення.
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується. Проте, створення об'єктів інфраструктури управління відходами може призвести до потреби у використанні земельних ділянок. Закриття та рекультивация полігонів/звалищ також може призвести до зміни структури земельного фонду.
Виникнення конфліктів між ухваленими цілями Регіонального плану та цілями місцевих громад		✓			Можливо виникнення конфліктів чи соціальної напруги, пов'язаних зі створенням окремих об'єктів управління

					відходами (регіональних полігонів, об'єктів поглибленого перероблення відходів тощо).
Природоохоронні території та об'єкти, біорізноманіття					
Негативний вплив на природоохоронні території та об'єкти (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується. Пом'якшення впливу очікується за рахунок зменшення забруднення середовищ існувань, зокрема забруднення відходами упаковки (пластиковими відходами).
Негативний вплив на екомережу			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятих місць, руйнування пам'ятників природи тощо)			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Рекреаційні зони та культурна спадщина					
Будь-який вплив на кількість і якість рекреаційних можливостей			✓	✓	Передбачається, що реалізація Регіонального плану призведе до загального поліпшення стану довкілля, зменшення засміченості природних ландшафтів та покращення рекреаційних можливостей на території області.

Будь-який вплив на об'єкти історико-культурної спадщини			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'яток природи тощо)		✓		✓	Передбачається, що ліквідація несанкціонованих звалищ, забезпечення населення якісними та доступними послугами у сфері управління відходами, ліквідація та/або приведення у відповідність до екологічних вимог місць видалення відходів призведе до загального поліпшення показників компонентів довкілля.
Населення та інфраструктура					
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності, та зростанні кількості населення будь-якої території			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується. Реалізація проєктів, передбачених Регіональним планом, передбачається без потреби у переселенні мешканців області. У разі виникнення необхідності такого переселення, воно має здійснюватися із дотриманням національного законодавства та кращих міжнародних практик.
Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних потоків			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується. Обсяги автомобільного перевезення відходів є незначними в загальній структурі транспортних потоків.
Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується. Планується використання існуючої мережі автомобільних доріг.
Потреби нових або суттєвий вплив на			✓	✓	Передбачається розширення сфери

наявні комунальні послуги					охоплення населення області послугами з вивезення відходів, а також розвиток інфраструктури для роздільного збору відходів.
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			✓	✓	Реалізація Регіонального плану дозволить знизити загальні ризики для здоров'я населення. Діяльність окремих об'єктів може бути пов'язана із ризиками для здоров'я населення, їх оцінка та заходи з пом'якшення впливу мають бути здійсненні під час планування проєктів.
Екологічне управління та моніторинг					
Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			✓	✓	Негативного впливу Регіонального плану не очікується. Регіональний план включає напрям діяльності, спрямований на створення та розвиток інституційної структури регіональної системи управління відходами, у т. ч. зміцнення кадрового потенціалу у сфері управління відходами та вдосконалення системи інформаційного забезпечення сфери управління відходами.
Погіршення екологічного моніторингу			✓	✓	Негативного впливу Регіонального плану не очікується. Регіональний план включає підрозділ „Моніторинг та оцінка ефективності виконання Регіонального плану“. Кожним структурним підрозділом, що є відповідальним за моніторинг реалізації Регіонального плану, у межах своєї компетенції, буде розроблено план Моніторингу реалізації Регіонального плану та встановлено процедуру виконання моніторингу.
Усунення наявних механізмів впливу			✓		Негативного впливу Регіонального плану

органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження					не очікується.
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Інше					
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			✓	✓	Одним з принципів, що закладався на етапі розроблення Регіонального плану, було дотримання ієрархії пріоритетів управління відходами. Регіональний план включає заходи спрямовані на: - попередження утворення відходів; - повторне використання відходів; - перероблення/рециклінг відходів; - перероблення відходів з використанням їх енергетичного потенціалу. Все це спрямоване на зменшення використання природних ресурсів. Реалізація Регіонального плану не призведе до істотного збільшення використання будь-якого окремого виду природних ресурсів.
Суттєве вилучення будь-якого не відновлюваного ресурсу			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії			✓	✓	Очікується певне збільшення споживання палива для транспортування та перероблення відходів. Водночас, загальний вплив буде позитивним за рахунок повернення в економічний обіг вторинних ресурсів та економії матеріалів, енергії та води на виробництво матеріалів з первинних ресурсів.
Суттєве порушення якості природного середовища			✓	✓	Погіршення якості природного середовища в результаті реалізації Регіонального плану

					не передбачається. Заходи Регіонального плану спрямовані на поліпшення якості довкілля.
Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому			✓		Негативного впливу Регіонального плану не очікується.
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			✓	✓	Очікується загальний позитивний вплив на довкілля та здоров'я людей. Регіональний план включає діяльність, спрямовану на підвищення екологічної свідомості населення. Такі заходи, якщо їх аналізувати окремо, не призведуть до суттєвих поліпшень, однак системна робота з населенням протягом тривалого часу дозволить отримувати суттєві позитивні результати.

Оцінка та аналіз запланованих заходів Регіонального плану свідчить про пом'якшення можливих негативних кумулятивних впливів, пов'язаних з виконанням програми та досягненням цільових показників.

Реалізація заходів, передбачених Регіональним планом, може супроводжуватись появою прямих та опосередкованих наслідків, як для окремих компонентів довкілля, так і сукупним впливом на природні процеси та комплекси. Значного негативного впливу під час планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

Ймовірними наслідками для елементів довкілля та здоров'я населення є:

1. Вплив на атмосферне повітря.

В результаті реалізації Регіонального плану суттєвого впливу на атмосферне повітря не очікується, оскільки реалізація окремих заходів Регіонального плану буде призводити до збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, окремих – до зменшення. Зокрема, розвиток системи збирання, перевезення та переробки побутових відходів, збільшення автопарку смітєвозів призведуть до збільшення викидів. При цьому кількість смітєвозів та режим їх руху за маршрутами збирання відходів не буде суттєво впливати на загальні обсяги викидів від автотранспорту відповідних територій області.

Реалізація таких заходів Регіонального плану, як закриття полігонів та звалищ, їх рекультивація, зменшення обсягів захоронення біовідходів, забезпечення екологічно безпечного функціонування місць видалення промислових відходів, облаштування місць складування побутових відходів системами збирання біогазу буде супроводжуватися зменшенням обсягів викидів та поліпшенням якості атмосферного повітря.

Розвиток інфраструктури збирання та управління відходами на території області не буде призводити до Кумулятивного впливу на викидів забруднюючих речовин в концентраціях, що перевищують ГДК.

2. Вплив на водні ресурси.

Регіональний план не передбачає збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі водні об'єкти.

Позитивний вплив реалізації заходів Регіонального плану на водні ресурси буде полягати у зниженні забруднення поверхневих та підземних вод за рахунок припинення експлуатації місць видалення відходів, що не відповідають встановленим вимогам, їх рекультивації, забезпечення екологічно безпечного функціонування діючих місць видалення відходів, очищення та реабілітація земельних ділянок, забруднених непридатними до застосування хімічними засобами захисту рослин, проведення реконструкції, модернізації та будівництва комунальних очисних споруд.

3. Відходи.

Реалізація рішень Регіонального плану та створення комплексної системи управління відходами сприятиме зменшенню обсягів їх розміщення у навалишньому середовищі.

Основні позитивні наслідки від реалізації рішень Регіонального плану очікуються будуть полягати у зниженні навантаження на довкілля, пов'язаного з утворенням відходів та усіма операціями управління ними.

Кількісні наслідки реалізації Регіонального плану закріплені у вигляді відповідних цільових показників, що узгоджені з цільовими показниками національного та регіонального рівня, та враховують місцеві особливості.

4. Вплив на земельні ресурси.

Внаслідок реалізації рішень Регіонального плану не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Натомість, ймовірними позитивними наслідками реалізації заходів Регіонального плану є відновлення природних ландшафтів, раціональне використання земельних ресурсів, поліпшення структури земельного фонду. Будівництво об'єктів інфраструктури збирання та перероблення відходів вимагає залучення у господарській обіг додаткових земельних ділянок, яке буде скомпенсоване за рахунок вивільнення територій існуючих місць видалення відходів, що підлягають закриттю, а також проведення заходів з рекультивації.

Дотримання вимог щодо розміщення та функціонування запланованих об'єктів дозволить мінімізувати їх негативний вплив на земельні ресурси.

5. Вплив на біорізноманіття та природно-заповідні зони.

Регіональним планом не передбачається реалізація заходів, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття. Натомість, реалізація запропонованих Регіональним планом заходів сприятиме раціональному використанню природних ресурсів, збереженню цінних природних комплексів та ландшафтів, біологічного різноманіття, у тому числі природно-заповідного фонду за рахунок очищення та реабілітації їх територій від існуючих санкціонованих та стихійних звалищ.

6. Вплив на території Смарагдової мережі.

Вплив на природні території та об'єкти Смарагдової мережі, які зберігають біорізноманіття та включають території та об'єкти природно-заповідного фонду, їх функціональні та охоронні зони, території, зарезервовані з метою наступного заповідання, території та об'єкти екомережі, водно-болотні угіддя міжнародного значення від реалізації завдань Регіонального плану не передбачається.

Можливі наслідки впливу об'єктів управління відходами, відповідно до Регіонального плану, виникатимуть у випадках їх будівництва та інфраструктури у межах природоохоронних територій та об'єктів, або їх охоронних зон, з порушенням вимог екологічного законодавства. З метою запобігання негативних наслідків будівництва або модернізації існуючих об'єктів управління відходами передбачається обов'язкове проведення оцінки впливу на довкілля.

Особлива увага приділяється мінімізації ризиків забруднення водних ресурсів та ґрунтів, що є критично важливим для підтримання екологічної стабільності в межах територій Смарагдової мережі.

7. Вплив на здоров'я населення та інфраструктуру.

Регіональний план не передбачає появу нових ризиків та реалізацію заходів, що можуть призвести до негативного впливу на життя і здоров'я населення та існуючу інфраструктуру.

Зменшення загроз для здоров'я людей буде досягнуто шляхом: створення об'єктів управління відходами, що відповідають нормативним вимогам; створення об'єктів у сфері поводження з небезпечними відходами, у тому числі ветеринарної медицини та медичними відходами; створення об'єктів управління відходами руйнувань, будівництва та знесення, а також відходів, що біологічно розкладаються; зменшення утворення несанкціонованих звалищ.

Розробка та затвердження Регіонального плану, а також реалізація його заходів, передбачатиме подальший розвиток системи роздільного збору побутових відходів, збільшення обсягів операцій з управління відходами, удосконалення системи поводження з побутовими відходами, та матиме позитивний вплив на стан довкілля з одночасним зменшенням впливу існуючих незмінних факторів: надходження забруднюючих речовин у атмосферне повітря, поверхневі та підземні води, ґрунти та негативного впливу на стан здоров'я населення.

Враховуючи, що заходи Регіонального плану в основному спрямовані на створення комплексної системи управління відходами різних видів та мають обмежити їх негативний вплив на складові довкілля і здоров'я населення, від впровадження рішень Регіонального плану можна очікувати виключно позитивних результатів. Проте, можливе локальне формування загрози у місцях розміщення об'єктів інфраструктури управління з відходами за умов порушення вимог щодо експлуатації таких об'єктів.

Очікується, що реалізація РПУВ буде мати лише опосередкований вплив на здоров'я населення через прямі впливи на складові довкілля, поліпшення яких має призвести до зниження рівня захворюваності населення та покращення умов його життєдіяльності.

8. Вплив на клімат та викиди парникових газів.

Очікується загальний позитивний вплив реалізації від реалізації рішень Регіонального плану на запобігання кліматичним змінам через загальне зменшення викидів парникових газів. Додатково будуть забезпечені зниження викидів парникових газів при реалізації заходів з біологічного оброблення відходів та утилізація відходів з використанням їх енергетичного потенціалу.

Реалізація окремих заходів Регіонального плану будуть супроводжуватися додатковими викидами парникових газів, але їх кількість буде невеликою у порівнянні із сукупними зменшеннями.

Основними напрямками діяльності, пов'язаної з викидами парникових газів є: захоронення побутових та інших відходів на полігонах; біологічне

оброблення відходів; утилізація відходів з використанням їх енергетичного потенціалу (в якості твердого палива); термічне знешкодження відходів (ветеринарні, медичні).

Викиди метану з полігонів є найбільшим джерелом викидів парникових газів в сфері управління відходами.

При захороненні побутових та інших відходів утворюється наступні парникові гази: діоксид вуглецю (CO_2), метан (CH_4), закис азоту (N_2O).

В процесі захоронення побутових та інших відходів на полігонах і звалищах відбувається анаеробне розкладання біовідходів і окремих інших відходів органічного походження. При цьому утворюється так званий полігонний біогаз, який у своєму складі містить парникові гази. Застосування технологічних рішень із роздільного збирання відходів, сортування та компостування зменшує вклад полігонів на викиди парникових газів.

При визначенні обсягів парникових газів від полігонів та звалищ враховується лише метан. Обсяги викидів N_2O не враховуються через їх незначну кількість. Викиди двоокису вуглецю (CO_2) біологічного походження не враховуються як парникові, оскільки аналогічна кількість CO_2 була спожита рослинами, з яких потім вуглець перейшов до органічних речовин, потім за ланцюгом до відходів і повернувся до атмосфери у вигляді викидів CO_2 .

Можливо припустити, що при реалізації рішень Регіонального плану питомі обсяги утворення побутових відходів та їх морфологічний склад суттєво не будуть змінюватися протягом періоду планування (до 2034 року); показники реалізації заходів зі зменшення обсягів захоронення відходів будуть відповідати плановим значенням та цільовим показникам Регіонального плану; території для розміщення (складування) відходів облаштовані системами компостування органічної частини побутових та муніципальних відходів та на сміттесортувальних лініях проводитиметься видалення складових відходів, які здатні утворювати метан.

Біологічне оброблення відходів.

Регіональним планом передбачається діяльність в напрямі біологічного оброблення відходів, яка включає компостування органічної частини відходів у складі побутових відходів, відходів від утримання зелених насаджень.

Перевагами біологічного оброблення відходів є зменшення обсягу захоронення відходів, біостабілізація відходів, знищення патогенних мікроорганізмів у відходах і вироблення компосту для подальшого використання. Утворені при біологічній обробці кінцеві продукти можуть, в залежності від їх якості, бути перероблені, або як органічне добриво, поліпшувач ґрунту, або використані для рекультивації порушених земель.

При застосування технологій аеробного оброблення (компостування) буде виділятися двоокис вуглецю (CO_2), але він має біологічне походження та не враховується, як той, що додає парникового ефекту оскільки аналогічна кількість CO_2 була спожита рослинами з яких потім вуглець перейшов

до органічних речовин, потім за ланцюгом до відходів і повернувся до атмосфери у вигляді викидів CO_2 . У анаеробних ділянках компосту може утворюватися в невеликій кількості метан, який у більшості випадків окислюється всередині компосту. Піддані оцінці викиди метану, що потрапляють в атмосферу, знаходяться в діапазоні від менше одного відсотка до декількох відсотків загального вмісту вуглецю в матеріалі (Beck-Friis, 2001; Detzel et al., 2003; Arnold, 2005).

При компостуванні також можуть утворюватися викиди N_2O . Діапазон оцінюваних викидів варіюється в межах від менше 0,5 відсотків до 5 відсотків загального вмісту азоту в матеріалі (Petersen et al., 1998; Hellebrand 1998; Vesterinen, 1996; Beck-Friis, 2001; Detzel et al., 2003).

Органічна частина відходів після біологічного оброблення при їх використанні або захороненні вже не буде розкладатися та утворювати метан (парниковий газ).

На даному етапі кількісні значення очікуваного зниження викидів парникових газів визначити неможливо внаслідок значних невизначеностей відносно параметрів таких проектів.

Утилізація відходів з використанням їх енергетичного потенціалу.

Регіональним планом передбачається діяльність в напрямку використання енергетичного потенціалу відходів, як муніципальних так і інших видів у вигляді альтернативного палива, у тому числі RDF.

Використання енергетичного потенціалу відходів призводить до заміщення викопного палива. Тобто відбувається зменшення використання викопного палива з усіма супутніми позитивними екологічними наслідками, у тому числі зменшення викидів парникових газів.

Кількісні значення очікуваного зниження викидів парникових газів на даному етапі визначити неможливо внаслідок значних невизначеностей відносно параметрів таких проектів.

Термічне знешкодження відходів.

Регіональним планом передбачається можливість діяльності в напрямі термічного знешкодження небезпечних відходів, насамперед відходів, що утворилися у результаті надання медичних та ветеринарних послуг медичними закладами області.

Найбільш розповсюдженим варіантом термічного знешкодження небезпечних відходів є спалювання. Спалювання відходів буде джерелами викидів парникових газів. Викидаються такі гази, як CO_2 , метан (CH_4) і закису азоту (N_2O). Зазвичай, при спалюванні відходів CO_2 виділяється значно більше, ніж CH_4 і CO .

Кількісні значення очікуваного зниження викидів парникових газів на даному етапі визначити неможливо внаслідок значних невизначеностей відносно параметрів таких проектів.

Перероблення, оброблення та упродовження найкращих доступних технологій у сфері управління промисловими відходами.

Регіональним планом передбачається діяльність в напрямку впровадження найкращих доступних технологій у сфері управління промисловими відходами, їх перероблення, оброблення, повторного використання тощо.

Застосування таких технологій сприяє зменшенню розміщення таких видів відходів у навколишньому природному середовищі та їх негативного впливу на складові показники довкілля.

Кількісні значення очікуваного зниження впливу на показники стану навколишнього природного середовища на даному етапі визначити неможливо внаслідок значних невизначеностей відносно параметрів таких проектів.

Більш детальний опис ймовірних наслідків від реалізації видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), які можуть мати наслідки для довкілля, в тому числі наслідки для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, виконуватиметься відповідними виконавцями у процесі здійснення процедури оцінки впливу на довкілля.

9. Вплив на культурну спадщину та рекреаційні зони.

Регіональним планом не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на об'єкти історико-культурної спадщини.

Очікується, що реалізація Регіонального плану призведе до загального поліпшення стану довкілля, його рекреаційних можливостей та естетичних показників об'єктів довкілля, забезпечить населення якісними та доступними послугами у сфері управління відходами, ліквідацію та/або приведення у відповідність до екологічних вимог інших місць зберігання або видалення відходів.

10. Екологічне управління, моніторинг та інше.

Регіональний план не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Водночас, реалізація заходів Регіонального плану забезпечить доступ до оперативної інформації про стан системи управління відходами у процесі прийняття ефективних рішень.

Ймовірність того, що реалізація Регіонального плану призведе до таких можливих наслідків, які в сукупності матимуть кумулятивний чи синергійний негативний вплив на довкілля або здоров'я населення, відсутня.

В результаті реалізації рішень Регіонального плану можна очікувати позитивного кумулятивного і синергійного ефектів покращення стану довкілля та здоров'я населення у середньо- і довгостроковій перспективі. Довгострокові наслідки від реалізації Регіонального плану пов'язані з удосконаленням системи управління відходами, створенням нових або реконструкцією існуючих об'єктів управління відходами, рекультивацією місць видалення відходів, які виведено з експлуатації. Довгострокові наслідки проявляються через покращення якості компонентів довкілля та умов життєдіяльності населення.

Реалізація заходів з будівництва сміттєспалювальних підприємств, передбачених Регіональним планом, вимагає їх розташування в промислових зонах та обов'язковим облаштуванням відповідною інфраструктурою. Це може створити негативний кумулятивний вплив на стан атмосферного повітря та ґрунтів у місці реалізації планованої діяльності. Дотримання норм гранично допустимих викидів, а також зменшення обсягів викидів, що утворюються при накопиченні відходів у місцях їх видалення, дозволить зменшити негативний вплив та досягти екологічно нейтрального сумарного ефекту населених пунктів.

Будівництво регіональних полігонів, що є спеціалізованими інженерними спорудами, призначеними для захоронення твердих побутових відходів, чинитиме кумулятивне негативне навантаження на екосистему в межах території розташування. Проте, функціонування даних об'єктів з дотриманням інженерно-технологічних, санітарних та епідеміологічних норм, забезпечення екологічної безпеки території дозволить мінімізувати негативний вплив на довкілля і здоров'я населення в межах локальних територій.

Реалізація заходів, пов'язаних з припиненням експлуатації місць видалення відходів та рекультивацією територій, сприятиме екстернальному перехресному позитивному впливу на стан атмосферного повітря, земельних та водних ресурсів, створюючи при цьому передумови для поліпшення умов проживання населення та стану його здоров'я.

Послідовна реалізація заходів Регіонального плану, спрямованих на охоплення всієї території області роздільним збиранням відходів, із заходами зі створення комплексу з переробки твердих побутових відходів створить синергійні ефекти у формі скорочення обсягів захоронення відходів, підвищення рівня вилучення ресурсоцінних компонентів, повного вилучення небезпечних відходів зі складу твердих побутових відходів.

Комплексна реалізація усіх передбачених Регіональним планом заходів дозволить досягти покращення стану довкілля, а їх поетапне узгоджене виконання – забезпечити нагромадження позитивних ефектів при переході від коротко- до довгострокового періоду. Оцінка та аналіз запланованих заходів Регіонального плану свідчить про пом'якшення можливих негативних кумулятивних впливів, пов'язаних з виконанням програми та досягненням цільових показників. Кожен з цільових показників Регіонального плану в поєднанні з всіма запланованими заходами та комплексним підходом до системи управління відходами забезпечить досягнення максимального позитивного ефекту реалізації рішень Регіонального плану, що є позитивними синергічними наслідками.

РОЗДІЛ 7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Очікуваними наслідками реалізації Регіонального плану є зниження навантаження на довкілля, пов'язане з утворенням відходів та управління ними.

Реалізація Регіонального плану потребує виконання заходів, що стосуються напрямків Регіонального плану, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища області. Найбільш позитивними для довкілля та здоров'я населення мають стати заходи, пов'язані з поліпшенням екологічної ситуації на території регіону.

Проте, під час виконання передбачених Регіональним планом заходів можливе виникнення деяких негативних наслідків у вигляді короткотривалого впливу. Поява таких наслідків пов'язана з реалізацією заходів зі створення об'єктів інфраструктури управління відходами, реконструкцією, модернізацією та експлуатацією існуючих об'єктів, а також з проведенням робіт з очищення територій від відходів непередбачених пестицидів, тощо.

Мінімізація негативних наслідків досягатиметься шляхом:

- удосконалення системи управління відходами на інноваційних засадах;
- створення сучасної інфраструктури у сфері управління відходами, запровадження новітніх технологій, зменшення обсягів їх захоронення;
- передбачення рішень щодо забезпечення експлуатаційної надійності, мінімалізації відчуження земельних та інших природних ресурсів при проєктуванні полігонів побутових відходів;
- обрання місця розміщення полігонів побутових відходів за територіальним принципом, у тому числі відповідно до наявної містобудівної документації населеного пункту;
- передбачення заходів, що забезпечать надійність полігонів як споруд, їх безпеку для довкілля;
- обладнання полігонів протифільтраційним екраном, системою збирання і знезараження фільтрату, системою збирання та утилізації біогазу, встановлення санітарно-захисної зони, наявності системи моніторингу (контроль за станом підземних та поверхневих вод, атмосферного повітря, ґрунту і рослин, шумового навантаження, експлуатаційної надійності споруд, житлових умов та здоров'я населення), наявності необхідної інфраструктури (транспортна, комунальна);
- забезпечення мінімізації негативного впливу об'єктів оброблення (перероблення, вимдалення) відходів на навколишнє природне середовище і здоров'я населення шляхом дотримання вимог санітарного та природоохоронного законодавства;
- проведення заходів з рекультивації місць складування відходів;
- налагодження схеми роздільного збирання побутових відходів, будівництво комплексу з переробки твердих побутових відходів;

- реалізація ресурсозберігаючих заходів, спрямованих на раціональне використання земельних та водних ресурсів.
- створення на сміттєпереробних об'єктах системи моніторингу, розроблення заходів екологічної безпеки, спрямованих на захист нормального стану повітря, ґрунту та підземних вод;
- забезпечення на сміттєпереробних об'єктах проведення контролю за станом атмосферного повітря на межі санітарно-захисної зони та на виробничій території відповідно до вимог Закону України „Про охорону атмосферного повітря“;
- ліквідація несанкціонованих звалищ сміття;
- проведення дослідження ґрунту у межах санітарно-захисної зони;
- зменшення обсягів утворення відходів з урахуванням впровадження найкращих доступних технологій і методів управління у процесі промислового виробництва;
- залучення інвестицій для розвитку інфраструктуру збирання та оброблення відходів, що дозволить збільшити відсоток охоплення населення послугами управління відходами та покращити систему вивезення відходів;
- впровадження циркулярної економіки, зокрема шляхом налагодження системи управління відходами упаковки та відмови від упаковки, що не підлягає рециклінгу;
- зменшення обсягів утворення відходів харчових продуктів у роздрібних та інших торговельних мережах, закладах громадського харчування та домогосподарствах;
- збирання та компостування „зелених“ відходів – зменшення відходів, що біологічно розкладаються, упровадження домашнього компостування відповідно до правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках;
- налагодження системи управління відходами руйнувань, будівництва та знесення;
- реалізація заходів, спрямованих на зменшення негативного впливу на довкілля (заходи для зменшення шуму, заходи з охорони ґрунтів, зменшення впливу на флору та фауну, проведення нагляду за відходами, що утворюються в процесі виконання робіт);
- запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища;
- здійснення заходів щодо відновлення розвитку та збалансованого використання природоохоронних територій;
- збереження природоохоронних територій та об'єктів, а також інших територій, що підлягають особливій охороні, формування стратегічних напрямів охорони об'єктів Смарагдової мережі;
- здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав інших осіб;

➤ визначення стратегічних пріоритетів відновлення та розвитку територій, постраждалих від порушень у сфері управління відходами.

На всіх етапах реалізації рішень Регіонального плану передбачено дотримання вимог екологічної безпеки, в тому числі вимог Водного та Земельного кодексів України, Законів України „Про охорону земель“, „Про охорону навколишнього природного середовища“, „Про охорону атмосферного повітря“, „Про природно-заповідний фонд України“, „Про рослинний світ“.

Зокрема, для зменшення та запобігання впливу на території Смарагдової мережі в рамках реалізації Регіонального плану заплановано впровадження низки заходів, що передбачають посилення контролю за утворенням та обробкою відходів, використанням екологічно безпечних технологій їх переробки та утилізації, а також забезпечення належного поводження з небезпечними відходами.

Також, приділено увагу реалізації заходів із запобігання забрудненню водних об'єктів та ґрунтів через впровадження системи регулярного екологічного моніторингу, відновлення деградованих ландшафтів та природних екосистем. Це сприятиме збереженню біорізноманіття та забезпеченню екологічної стійкості в межах Смарагдової мережі, що є важливим для підтримання природної рівноваги та охорони природних ресурсів регіону.

З метою забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання природних ресурсів при будівництві, реконструкції та ремонті об'єктів, передбачених Регіональним планом, доцільно максимально використовувати сучасні високоефективні енергозберігаючі технології та матеріали, зокрема огорожуючі конструкції з мінімальним коефіцієнтом теплопровідності, інженерне обладнання з високим коефіцієнтом корисної дії тощо.

Сукупність природоохоронних заходів забезпечить сприятливі умови для досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища.

Виконання завдань, передбачених Регіональним планом, сприятиме запобіганню забруднення довкілля, створюватиме сприятливі умови для відтворення природних ресурсів, і як наслідок досягнення безпечного для здоров'я населення стану навколишнього природного середовища, що є основою екологічної безпеки.

РОЗДІЛ 8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення

Регіональний план управління відходами в Черкаській області до 2034 року розроблений на довгостроковий період і є плановим документом.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації рішень Регіонального плану вказує на те, що його реалізація передбачає досягнення цілей та виконання завдань, які повинні сприяти поширенню позитивних

впливів на складові довкілля та здоров'я населення, зокрема забезпечити стале використання потенціалу територій з природними обмеженнями, сприяти подоланню наслідків та відновленню територій техногенних та екологічних катастроф, запобігання або зменшення утворення відходів, зменшення негативних наслідків від утворення відходів та їх управління, зменшення загальних наслідків використання ресурсів і підвищення ефективності такого використання, що є вкрай важливим для переходу до циркулярної економіки та забезпечення довгострокової конкурентоздатності. Це свідчить, що Регіональний план спрямований на екологічно збалансований сценарій розвитку.

Для оцінки альтернатив у контексті стратегічної екологічної оцінки Регіонального плану прийняті наступні перспективи для вивчення наявних альтернатив та їх впливу на навколишнє середовище:

Варіант № 1 – „Варіант нульової альтернативи“.

Розглядався гіпотетичний сценарій за яким Регіональний план не затверджується.

Цей сценарій можна розуміти як продовження поточних (в тому числі несприятливих) екологічних тенденцій. За результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію „нульової альтернативи“ подальший сталий розвиток не є екологічно безпечним, а зазначена альтернатива призводить до певної стагнації та неефективного використання можливостей розвитку та погіршення екологічної ситуації в регіоні.

Заходи у сфері управління відходами будуть здійснюватися без чітко визначеного нормативного документу, яким передбачено напрями та завдання з поліпшення системи управління відходами. Це призведе до збереження тенденцій, що сформувалися в регіоні стосовно стану довкілля та здоров'я населення. Такий подальший розвиток не відповідає пріоритетам державної екологічної політики.

Однією з головних потенційних загроз сценарію „нульової альтернативи“ є відсутність системності розвитку системи управління відходами в середньо- та довгостроковій перспективі, що може спричинити відсутність збалансованого економічного, соціального та екологічного розвитку регіону.

В разі не затвердження Регіонального плану можуть загальмуватися процеси, скеровані на відновлення (збереження) балансу екосистем та адаптації до зміни клімату, що спричинятиме до збільшення викидів парникових газів в атмосферу, забруднення водних та земельних ресурсів, зокрема небезпечними відходами, незворотної втрати рідкісних видів тварин і рослин, руйнування природоохоронних та заповідних територій тощо.

Отже, можливо зробити висновок, що в рамках „нульового“ сценарію розвиток системи управління відходами в області буде ускладнений, і цей сценарій з високою ймовірністю може призвести до погіршення екологічної ситуації, що в кінцевому результаті негативно позначиться на здоров'ї населення.

Варіант № 2 – „Затвердження альтернативного проєкту „Регіонального плану управління відходами в Черкаській області до 2034 року“, який передбачає реалізацію заходів, які не чинять жодного негативного впливу на довкілля, навіть незначного.

За такого сценарію до проєкту Регіонального плану не будуть включені завдання, пов'язані з будівництвом інфраструктури управління з відходами, оскільки роботи, пов'язані з їх відновленням/модернізацією/будівництвом матимуть потенційний тимчасовий короткостроковий негативний вплив на довкілля (забруднення прилеглих територій під час будівництва, пошкодження ґрунтів пересуванням великогабаритної техніки, збільшення викидів парникових газів в атмосферу внаслідок скупчення пересувних джерел забруднення, збільшення шумового навантаження на окремих територіях тощо).

Затвердження проєкту Регіонального плану, відповідно до другого альтернативного сценарію, не сприятиме відновленню та модернізації інфраструктури управління відходами, збереженню довкілля та забезпеченню життєдіяльності населення. В кінцевому результаті, в середньо- та довгостроковій перспективі, це може негативно позначитись на здоров'ї населення, а також стати причиною занедбання в довгостроковій перспективі природоохоронних територій.

Отже, затвердження проєкту Регіонального плану відповідно до другого альтернативного сценарію, не доречне, оскільки відсутня можливість забезпечення охорони та збереження довкілля, та здоров'я населення в довгостроковій перспективі.

Варіант № 3 – „Затвердження Регіонального плану управління відходами в Черкаській області до 2034 року“ з врахуванням системи управління відходами відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року та Національному плану управління відходами до 2033 року“.

Дана альтернатива відповідає обов'язковим для Регіонального плану нормативно-правовим вимогам щодо відповідності положенням та показникам, що визначені Законами України „Про управління відходами“, „Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року“, Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, Національним планом управління відходами до 2033 року та відповідає основним потребам громад щодо управління відходами з врахуванням можливостей фінансування його заходів.

В запропонованому Регіональним планом передбачено планування розвитку системи управління відходами з врахуванням ключових викликів, які впливають на людину, інфраструктуру, безпекове середовище, економіку, довкілля та здоров'я населення.

Регіональний план містить опис та порівняння можливих альтернатив щодо розподілу області на кластери, які будуть обслуговуватися спільною інфраструктурою управління відходами.

Аналізуючи поточний стан управління відходами в Черкаській області та ефективно планування системи управління відходами за кластерним підходом у найближче десятиріччя розглянуто 3 сценарії формування кластерів управління побутовими відходами:

Сценарій 1. Поділ Черкаської області на 2 кластери.

Сценарій 2. Поділ Черкаської області на 3 кластери.

Сценарій 3. Поділ Черкаської області на 4 кластери (за районами).

При визначенні кластерів, розглядалися наступні типи альтернативних сценаріїв щодо: меж кластерів; способів збирання та оброблення побутових відходів в межах визначеного кластеру, які за сукупністю дозволяли б досягти цілей Регіонального плану.

В якості основних технологічних об'єктів управління відходами, що орієнтовані на обслуговування усієї або як мінімум значної території в межах кластеру, розглядаються: регіональні полігони побутових відходів; об'єкти оброблення відходів (механіко-біологічного оброблення, компостування, термічного оброблення, анаеробного оброблення для виробництва біогазу); сміттесортувальні лінії та сміттєперевантажувальні станції.

Основними критеріями визначення в області меж кластерів та місць розміщення регіональних об'єктів управління відходами є: охоплення населення 150 тис. мешканців; потенціал утворення побутових відходів необхідних для створення об'єктів з їх оброблення; мінімізація витрат на транспортування та захоронення відходів; мінімізація обсягів захоронення відходів тощо. Також, враховано адміністративно-територіальний устрій області, усталені зв'язки між громадами, районами, місцеві обмеження на розташування регіональних об'єктів управління відходами, наявні об'єкти інфраструктури у сфері управління відходами.

При поділі території області на кластери та визначення меж кластерів враховано поділ території області річкою Дніпро на лівобережну та правобережну частини. З огляду на зазначене кожен із запропонованих сценаріїв включає Золотоніський кластер.

Сценарії поділу області на кластери

Найменування	Кількість населення, осіб	Кількість населення, осіб	Кількість населення, осіб
	(Сценарій 1)	(Сценарій 2)	(Сценарій 3)
Кількість кластерів	2	3	4
Кластер 1	Золотоніський 138,92 тис. осіб	Золотоніський 138,92 тис. осіб	Золотоніський 138,92 тис. осіб
Кластер 2	Черкаський 1021,824 тис. осіб	Черкаський 653,003 тис. осіб	Черкаський 580,173 тис. осіб
Кластер 3		Уманський 368,821 тис. осіб	Звенигородський 193,804 тис. осіб

Кластер 4			Уманський 247,847 тис. осіб
-----------	--	--	--------------------------------

Примітка: Чисельність населення наведена за даними Головного управління статистики у Черкаській області станом на 01.01.2022.

З урахуванням наведених параметрів, а також беручи до уваги необхідність оптимізації витрат на транспортування відходів до об'єктів оброблення відходів, оптимальним варіантом розподілу Черкаської області на кластери управління побутовими відходами визначено сценарій 3.

Для визначення оптимального сценарію щодо способів збирання та оброблення побутових відходів розглянуто три альтернативи.

Альтернатива 1 передбачає функціонування 4 об'єктів оброблення відходів (в кожному кластері), 2 регіональних полігонів, 6 сміттесортувальних ліній та 4 сміттеперевантажувальних станцій.

Альтернатива 2 передбачає функціонування 2 об'єктів оброблення відходів, 4 регіональних полігонів (в кожному кластері), 7 сміттесортувальних ліній та 6 сміттеперевантажувальних станцій.

Орієнтовна відстань від сміттеперевантажувальних станцій до об'єктів оброблення та захоронення відходів складає біля 60 км. Враховуючи значну протяжність території області із заходу на схід та географічний розподіл відходів в регіоні, альтернативи 1 та 2 щодо планування здійснення оброблення побутових відходів не розглядаються. Також, не розглядається альтернатива щодо планування здійснення оброблення відходів на підприємствах за межами регіону.

Альтернатива 3 передбачає функціонування 4 об'єктів оброблення відходів (в кожному кластері), 4 регіональних полігонів (в кожному кластері), 10 сміттесортувальних станцій/ліній, 4 сміттеперевантажувальних станцій та 8 пунктів роздільного збирання та підготовки до повторного використання побутових відходів.

Враховуючи організацію збирання та оброблення побутових відходів, параметрів інфраструктури збирання та оброблення побутових відходів, оптимальною прийнято альтернативу 3.

Альтернатива 3 сценарію регіонального управління побутовими відходами визначається пріоритетною для подальшої реалізації. Сценарій визначає способи управління побутовими відходами, потребу у розвитку інфраструктури та можливі технологічні рішення. Перевага обраного сценарію системи управління відходами полягає у тому, що у межах одного кластеру є свої об'єкти оброблення відходів для спільного користування територіальними громадами.

До запланованих до будівництва об'єктів управління побутовими відходами, які відповідно до пріоритетного альтернативного сценарію будуть забезпечувати управління відходами згідно Регіонального плану, відносяться: 4 об'єкта оброблення відходів (в кожному кластері); 1 регіональний полігон (м. Черкаси); 9 сміттесортувальних станцій (встановлення сміттесортувальних

лінії) (м. Черкаси, м. Канів, м. Сміла, м. Багачеве, м. Звенигородка, м. Золотоноша, м. Шпола, м. Тальне, м. Монастирище); 4 сміттеперевантажувальні станції (м. Канів, м. Звенигородка, м. Жашків, с-ще Драбів).

Також, пріоритетним сценарієм передбачено створення 8 пунктів роздільного збирання та підготовки до повторного використання побутових відходів (м. Черкаси, м. Сміла, м. Канів, м. Городище, м. Багачеве, м. Золотоноша, м. Умань, м. Жашків).

Отже, з метою визначення пріоритетних напрямків та заходів, спрямованих на створення умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу до управління відходами на регіональному рівні, забезпечення переходу до сучасної моделі управління відходами для ефективного використання як ресурсів, сталого розвитку шляхом запобігання їх утворенню відповідно до державної та місцевої політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами найсприятливішим варіантом буде затвердження проєкту Регіонального плану управління відходами в Черкаській області до 2034 року.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення.

Зміст звіту про стратегічну екологічну оцінку сформований відповідно до пункту 2 статті 11 Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку“.

З огляду на стратегічний характер проєкту Регіонального плану на 10 років, ключове значення у виконанні стратегічної екологічної оцінки мали методи стратегічного аналізу. Доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування, відповідність цілей та завдань Регіонального плану загальним цілям державної екологічної політики та цілям, завданням, напрямкам галузевих документів державного планування.

В процесі проведення СЕО використано такі методи:

- статистичний метод, який ґрунтується на кількісних показниках, які дають можливість зробити висновок про темпи розвитку процесу в майбутньому. Сутність його полягає в отриманні і спеціалізованому обробленні прогнозних оцінок через опитування висококваліфікованих фахівців (експертів) у певній сфері науки;

- метод експертних оцінок, який використовується за відсутності достатніх офіційних статистичних даних, наприклад про стан довкілля на території Черкаської області, рівень захворюваності населення;

- метод аналогії, який полягає тому, що закономірності розвитку одного процесу з певними поправками можна перенести на інший процес, для якого потрібно зробити прогноз;

- метод моделювання, який полягає у побудові моделей, які розглядають з урахуванням імовірної або бажаної зміни прогнозованого явища на певний період, користуючись прямими або опосередкованими даними про масштаби

та напрями змін. При побудові прогнозних моделей необхідно виявити фактори, від яких суттєво залежить прогноз, з'ясувати їх співвідношення з прогнозованим явищем, розробити алгоритм і програми моделювання змін довкілля під дією певних факторів.

У процесі стратегічної екологічної оцінки:

- ✓ здійснено збір та аналіз інформації про поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я, в розрізі компонентів довкілля (клімату і факторів, що на нього впливають, атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, біорізноманіття, природоохоронних територій та об'єктів, відходів, здоров'я населення та інфраструктури).

- ✓ проведено оцінку ймовірних наслідків виконання цілей та завдань Регіонального плану, як на окремі компоненти довкілля, так і на комплексні умови територій – стан довкілля, збереження біорізноманіття, раціональність використання наявних ресурсів, розвиток природних та техногенних процесів, а також вплив на здоров'я населення. Оцінка кумулятивних ефектів дозволила спрогнозувати потенційний сукупний вплив на стан довкілля, в тому числі здоров'я населення, внаслідок реалізації цілей і завдань Регіонального плану;

- ✓ проведено аналіз слабких та сильних сторін Регіонального плану з точки зору екологічної ситуації;

- ✓ проведено оцінку впливу Регіонального плану на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення;

- ✓ надано рекомендації із моніторингу фактичного впливу впровадження Регіонального плану на довкілля.

Ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів) під час здійснення стратегічної екологічної оцінки

Серед факторів, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити наступні:

- недостатність статистичних відомостей та вихідних даних для кожної зі складових довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я, а також просторової прив'язки статистичних даних та рішень Регіонального плану для можливості більш цілісної їх оцінки;

Слід зауважити, що Державна служба статистики України не збирає, не структурує і не аналізує достатньо глибоко і повно статистичну інформацію, що стосується сфери управління відходами, відсутня деталізована інформація у розрізі основних компонентів сфери охорони довкілля, природокористування та охорони здоров'я на регіональному та місцевому рівнях. Значна частина інформації збирається методом вибіркового обстеження, що знижує її чіткість. Із запровадження режиму воєнного стану ряд статистичних даних у демографічній сфері не оприлюднюються (кількість населення, міграція, природний приріст).

- обставини, пов'язані з збройною агресією російської федерації проти України та введенням воєнного стану, у тому числі обмеження доступу

до низки кадастрів та інформаційних систем, включаючи призупинення функціонування Публічної кадастрової карти України;

- неповнота оцінки проблем довкілля та визначення пріоритизації проблем, пов'язані з недостатньою взаємодією суб'єктів, прямо та опосередковано пов'язаних із територією, на яку розробляється Регіонального плану.

Таким чином, стратегічна екологічна оцінка Регіонального плану здійснювалась з огляду на зазначені вище обмеження.

РОЗДІЛ 9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Регіональний план має на меті створення та забезпечення належного функціонування комплексної системи управління відходами, яка забезпечить мінімізацію навантаження на довкілля, зумовленого утворенням відходів, шляхом дотримання ієрархії управління потоками відходів з урахуванням економічних можливостей державного, місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших коштів та залучення інвестицій у розбудову цієї сфери.

Обов'язковою складовою процесу виконання документа державного планування є здійснення моніторингу наслідків його виконання для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а також для своєчасного вжиття заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків виконання документа державного планування, а в разі їх виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків, вжиття заходів для їх усунення.

Моніторинг, як процес регулярного збирання ключових кількісних даних для визначення прогресу в досягненні встановлених цільових показників та попередженні небажаних результатів, відставання тощо, здійснюється за принципами достовірності, добросовісності, відповідності та актуальності інформації та обов'язкового врахування.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності Регіонального плану є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме виконання Регіонального плану. Слід зазначити, що окремі індикатори дозволяють оцінити прямі наслідки впливу реалізації Регіонального плану на довкілля, окремі – опосередковані, через розвиток інституційної структури регіональної системи управління відходами.

Для якісного проведення моніторингу необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку в майбутньому.

Моніторинг наслідків для довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я здійснюється під час реалізації Регіонального плану, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення, та включає наступні завдання:

- аналіз наслідків для довкілля, зумовлених реалізацією заходів Регіонального плану (оцінюються за критеріями досягнення цілей, визначених у Регіональному плані, та за загальною динамікою зміни відповідних показників у часі);

- аналіз впливів на довкілля об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації Регіонального плану (оцінюються за критеріями відповідності вимогам чинного законодавства);

- аналіз виникнення екологічних проблем, що мають відношення до сфери управління відходами та не передбачених Регіональним планом та звітом про стратегічну екологічну оцінку (оцінюються за критеріями кількості виявлених додаткових проблем з урахуванням їх специфіки).

Моніторинг базується на розгляді індикаторів та аналізі досягнення запланованих цілей.

Для якісного проведення моніторингу необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування комплексу природоохоронних заходів у майбутньому.

Моніторинг проводиться відповідно до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (далі – Порядок), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 №1272.

Відповідно до пункту 5 зазначеного Порядку для забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення визначено:

1. Зміст заходів для здійснення моніторингу та строки їх виконання.

Для проведення моніторингу рекомендовано здійснювати наступні заходи:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників, зокрема визначених для оцінки досягнення Цілей сталого розвитку України до 2030 року (затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722), порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів, визначених Регіональним планом);

- порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз щодо зв'язку з реалізацією заходів, передбачених Регіональним планом).

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання Регіонального плану для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних,

коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням Регіональним планом;

- виявлення непередбачених звіт про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання Регіонального плану для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Результати моніторингу наслідків для довкілля, зумовлених реалізацією заходів Регіонального плану, оцінюються за критеріями досягнення цілей визначених у Регіональному плані та за загальною динамікою зміни відповідних показників у часі. Для забезпечення коректності інтерпретації результатів моніторингу слід враховувати якість та повноту вихідних даних, на яких базується аналіз.

Результати моніторингу впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації Регіонального плану, оцінюються за критеріями відповідності вимогам чинного законодавства.

Моніторинг впливу на довкілля проєктів та заходів, спрямованих на досягнення цілей Регіонального плану, виконання яких передбачає проведення стратегічної екологічної оцінки відповідно до Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку“, буде проведено під час їх реалізації та після їх завершення.

2. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Для визначення ефективності реалізації плану та виконання встановлених за допомогою цільових показників та індикаторів, буде здійснюватися моніторинг та оцінка виконання завдань, визначених у Регіональному плані.

Результати моніторингу наслідків для довкілля, зумовлених реалізацією заходів Регіонального плану, оцінюються за критеріями досягнення цілей визначених у Регіональному плані та за загальною динамікою зміни відповідних показників у часі. Для забезпечення коректності інтерпретації результатів моніторингу слід враховувати якість та повноту вихідних даних, на яких базується аналіз.

Результати моніторингу впливів на довкілля, об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації Регіонального плану, оцінюються за критеріями відповідності вимогам чинного законодавства.

Моніторинг реалізації Регіонального плану включає моніторинг реалізації заходів, спрямованих на мінімізацію навантаження на довкілля, зумовленого утворенням відходів, що є метою Регіонального плану. Базується моніторинг на розгляді індикаторів (в даному випадку виконання цільових показників Регіонального плану) та аналізі досягнення запланованих цілей.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності Регіонального плану є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме виконання Регіонального плану. Слід зазначити, що окремі індикатори дозволяють оцінити прямі наслідки впливу реалізації Регіонального плану на довкілля, окремі – опосередковані, через розвиток інституційної структури регіональної системи управління відходами.

Для якісного проведення моніторингу необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку в майбутньому.

Чинним законодавством передбачені обов'язки суб'єктів господарювання щодо внутрішнього контролю впливів на довкілля, зумовлених експлуатацією об'єктів управління відходами.

Зовнішній контроль параметрів діяльності об'єктів управління відходами, що характеризують їх вплив на довкілля, може здійснюватися в результаті перевірок з боку контролюючих органів.

Моніторинг наслідків виконання Регіонального плану для довкілля в частині аналізу впливів на довкілля об'єктів інфраструктури, створених в рамках реалізації Регіонального плану передбачає:

- отримання від відповідних суб'єктів господарювання даних їх внутрішнього контролю впливів на довкілля;
- отримання від контролюючих органів результатів контролю параметрів діяльності об'єктів управління відходами, що характеризують їх вплив на довкілля;
- аналіз отриманих даних;
- інтерпретацію результатів.

Моніторинг за необхідності може включати дані додаткового контролю окремих параметрів навколишнього природного середовища, що можуть характеризувати впливи відповідних об'єктів.

Цільові показники виконання Регіонального плану

№ з/п	Найменування показника	Показник
1.	Цільові показники з управління побутовими відходами	Статтею 37 Закону України „Про управління відходами“ встановлено цільові показники щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів: ✓ до 2025 року - не менше 10 % їх маси; ✓ до 2030 року - не менше 20 % їх маси; ✓ до 2035 року - не менше 25 % їх маси; ✓ до 2040 року - не менше 35 % їх маси. Інші цільові показники, які відсутні у законодавстві України, ґрунтуються на досвіді інших європейських країн, із урахуванням вимог директив ЄС.

2.	Цільові показники з управління відходами упаковки	Цільові показники з управління відходами упаковки визначаються законодавством про упаковку та відходи упаковки і будуть впроваджені після прийняття Закону України „Про упаковку та відходи упаковки“.
3.	Цільові показники з управління відходами батарей та акумуляторів	Цільові показники з управління відходами батарей та акумуляторів визначаються законодавством про батареї та акумулятори і будуть впроваджені після прийняття закону про батареї, акумулятори та відходи батарей та акумуляторів, який імплементує Регламент Європейського Парламенту і Ради 2023/1542 від 12 липня 2023 р. про батареї та відходи батарей, що вносить зміни до Директиви 2008/98/ЄС і Регламенту (ЄС) 2019/1020 та скасовує Директиву 2006/66/ЄС.
4.	Цільові показники з управління (збирання, підготовка до повторного використання, рециклінг та відновлення) відходами електричного та електронного обладнання	Визначаються законодавством про відходи електричного та електронного обладнання та будуть впроваджені після прийняття закону про електричне та електронне обладнання, відходи електричного та електронного обладнання, який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів електричного та електронного обладнання.
5.	Цільові показники щодо повторного використання, рециклінгу та відновлення відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації	Визначаються відповідним законодавством та будуть впроваджені після прийняття закону про управління транспортними засобами, знятими з обліку, який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації. Щодо транспортних засобів, знятих з експлуатації, запропоновано досягнення суб'єктами господарювання такого цільового показника: через 6 років після прийняття закону, який впроваджує розширену відповідальність виробника на зняті з експлуатації транспортні засоби для всіх транспортних засобів, термін експлуатації яких закінчився, повторне використання та відновлення повинно бути збільшено до 85% від середньої ваги на транспортний засіб за рік.
6.	Цільові показники з управління (рециклінгу та відновлення) відходами мастил (олив)	Визначаються відповідним законодавством та будуть впроваджені після прийняття відповідного закону з управління відходами мастил (олив), який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів мастил (олив). Для всіх суб'єктів господарювання — виробників, імпортерів мастил (олив), переробників відпрацьованих мастил (олив) та споживачів мастил (олив) встановлені наступні норми збирання відпрацьованих мастил (олив): на 2020-2024 роки — 50% загального обсягу мастил (олив); на 2025-2029 роки — 60% загального обсягу мастил (олив);

		на 2030-2035 роки — 70% загального обсягу мастил (олив).
7.	Цільові показники з управління (рециклінгу та відновлення) відходами шин	Визначаються відповідним законодавством та будуть впроваджені після прийняття закону про управління транспортними засобами, знятими з обліку, який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів шин. Через 5 років після прийняття закону, який упроваджує розширену відповідальність виробника для відходів шин Національним планом управління відходами України до 2033 року пропонуються наступні цільові показники: досягнення показника відновлення шин не менше 75%; досягнення показника рециклінгу — не менше 15%.
8.	Цільові показники з управління (рециклінгу та відновлення) відходами будівництва та знесення	Будуть впроваджені після прийняття відповідного акта Кабінету Міністрів України щодо управління відходами будівництва та знесення.

Моніторинг наслідків виконання Регіонального плану для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, базується на відстеженні певних показників (індикаторів). Перелік показників (індикаторів) для здійснення моніторингу Регіонального плану є орієнтовним (невичерпним) і, за потреби, може бути змінений (зменшений або доповнений).

Індикатори моніторингу та оцінки виконання Регіонального плану

№ з/п	Найменування показника	Одиниці	Періодичність
Створення та розвиток інституційної структури регіональної системи управління відходами			
1.	Зменшення обсягів використання первинної сировини	відсотків	щорічно
2.	Проведення просвітницьких заходів (виступів, конференцій, круглих столів, нарад та інше) щодо управління відходами	одиниць	щорічно
3.	Проведення заходів з підвищення обізнаності з управління відходами у закладах загальної середньої та дошкільної освіти, тематичних позакласних заходів щодо управління відходами	одиниць	щорічно
4.	Розроблення та затвердження місцевих планів управління відходами (планів управління відходами територіальної громади)	одиниць	2026 рік
Управління побутовими відходами			
5.	Обсяг утворених побутових відходів	тис. т/рік	щорічно
6.	Обсяг зібраних відходів	тис. т/рік	щорічно

7.	Обсяг захоронених відходів	%	щорічно
8.	Обсяг проведеної рекультивації або ліквідації місць розміщення побутових відходів (звалищ), які не експлуатуються	%	щорічно
9.	Охоплення населення послугою з управління побутовими відходами	%	щорічно
10.	Запровадження у населених пунктах роздільного збирання ресурсоцінних компонентів відходів	одиниць	щорічно
11.	Кількість ліквідованих або рекультивованих сміттєзвалищ	% від виявлених	щорічних
12.	Впровадження у населених пунктах системи роздільного збирання побутових відходів із щорічним збільшенням на 10 відсотків охоплення населення	%	починаючи з другого року дії місцевих планів управління відходами
13.	Створення пунктів роздільного збирання та підготовки до повторного використання побутових відходів	одиниць	2030 – 2034 роки
14.	Кількість майданчиків для компостування біовідходів	одиниць	щорічно
15.	Підвищення рівня підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів	%	2030 – 2034 роки
16.	Кількість сміттєперевантажувальних станцій	одиниць	2030 – 2034 роки
17.	Кількість об'єктів оброблення побутових відходів (механіко-біологічного оброблення, компостування, термічного оброблення, анаеробного оброблення для виробництва біогазу)	одиниць	2030 – 2034 роки
18.	Кількість сміттєсортувальних станцій/встановлення сміттєсортувальних ліній	одиниць	раз на два роки
19.	Обсяг побутових відходів, що спрямовуються на термічне оброблення (за умови прийняття рішення щодо доцільності будівництва сміттєспалювального заводу)	%	2030 – 2034 роки
20.	Кількість регіональних полігонів побутових відходів (збудованих та реконструйованих)	одиниць	щорічно
21.	Кількість діючих полігонів та звалищ для відходів, що не є небезпечними, які відповідають вимогам законодавства, де захоронюються побутові відходи	одиниць	щорічно
22.	Кількість діючих полігонів та звалищ для відходів, що не є небезпечними та звалищ, які не відповідають вимогам законодавства, де захоронюються побутові відходи	одиниць	щорічно
23.	Кількість рекультивованих або ліквідованих місць розміщення побутових відходів (звалищ),	%	щорічно

	які не експлуатуються		
24.	Кількість придбаного спецтранспорту (смітєвозів)	одиниць	щорічно
25.	Кількість придбаного обладнання для збирання відходів (контейнери, баки, урни)	одиниць	щорічно
Управління відходами промисловості			
26.	Кількість об'єктів оброблення відходів промисловості	одиниць	щорічно
27.	Обсяг відходів, що спрямовуються на перероблення	%	щорічно
28.	Обсягів відходів, що спрямовуються на термічне оброблення	млн тон	щорічно
29.	Обсяг відходів, що захоронюються	%	щорічно
Управління відходами будівництва та знесення			
30.	Обсяг утворених відходів будівництва і знесення та відходів руйнувань	тис. т	щорічно
31.	Обсяг відновлених відходів будівництва і знесення та відходів руйнувань	тис. т	щорічно
32.	Відсоток обсягів утворених відходів будівництва та знесення, щодо яких здійснено операції з відновлення	%	щорічно
Управління медичними відходами			
33.	Обсяг утворених медичних відходів	тис. т/рік	щорічно
34.	Кількість встановленого в стаціонарних закладах охорони здоров'я обладнання для оброблення медичних відходів	одиниць	щорічно
Управління небезпечними відходами з інших джерел			
35.	Кількість створення додаткових об'єктів оброблення небезпечних відходів	одиниць	щорічно
36.	Обсяг утворених відходів мастил (олив)	тис. т/рік	щорічно
37.	Обсяг відновлених відходів мастил (олив)	тис. т/рік	щорічно
38.	Обсяг накопичених непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них (відходів пестицидів)	тон	щорічно
Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився			
39.	Обсяг зібраних відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації	тис. т/рік	щорічно
40.	Кількість об'єктів оброблення відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації	одиниць	щорічно
Управління відходами, що біологічно розкладаються, з інших джерел			
41.	Створення потужностей з компостування	одиниць	2034 рік

	зелених відходів з громадських парків та садів (для міст з населенням понад 100 тис. мешканців)		
42.	Обсяг утворених відходів сільського господарства рослинного походження	тис. т/рік	щорічно
43.	Обсяг утворених відходів сільського господарства тваринного походження	тис. т/рік	щорічно
44.	Обсяг відходів рослинного походження, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. т/рік	щорічно
45.	Обсяг відходів тваринного походження, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. т/рік	щорічно

* **Примітка:** Індикативні показники для відходів упаковки, батарей та акумуляторів, електричного та електронного обладнання, шин, відходів будівництва та знесення, відходів руйнувань, відходів мастил (олив), транспортних засобів, знятих з експлуатації будуть визначені після встановлення їх на державному рівні.

3. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля під час реалізації Регіонального плану свідчить, що загалом його реалізація повинна позитивно вплинути на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, земельних ресурсів, біорізноманіття, збереження об'єктів природно заповідного фонду, Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення, об'єкти культурної спадщини, ситуацію з відходами, а також здоров'я населення та інфраструктуру забезпечення його життєдіяльності.

Разом з тим, під час виконання Регіонального плану, в результаті моніторингу реалізації передбачених в ньому цілей, можуть бути виявлені впливи на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які мають прямі наслідки на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення. У такому випадку перелік індикаторів для моніторингу наслідків виконання Регіонального плану для довкілля, в тому числі здоров'я населення, буде доповнено відповідними індикаторами, які дозволять об'єктивно оцінити та відстежити зміни.

4. Методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати.

Під час реалізації Регіонального плану будуть відстежуватись екологічні загрози для довкілля шляхом спостережень та збору наявних статистичних та звітних даних про стан довкілля, наслідки для довкілля та здоров'я населення, які виникли в результаті реалізації передбачених Регіональним планом цілей та завдань.

Отримані показники будуть проаналізовані та об'єктивно оцінені шляхом порівняння наявних значень з вихідними значеннями, з нормативними значеннями (встановленими нормативно-правовими актами) та/або з цільовими значеннями визначеними у Звіті про стратегічну екологічну оцінку Регіонального плану.

5. Періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та порівняння із цільовими значеннями.

Відповідно до вимог статті 17 Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку“ замовник у межах компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення та один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному вебсайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Вимірювання показників, проведення їх аналізу та порівняння із цільовими значеннями буде здійснюватися один раз на рік.

Відповідальними суб'єктами за проведення моніторингу виконання Регіонального плану є Управління екології та природних ресурсів Черкаської обласної державної адміністрації (крім управління побутовими відходами) та Департамент будівництва Черкаської обласної державної адміністрації (в частині управління побутовими відходами).

Відповідальні виконавці щороку до 1 лютого року, що настає за звітним періодом інформують про хід виконання Регіонального плану Управління екології та природних ресурсів Черкаської обласної державної адміністрації, яке до 25 лютого узагальнену інформацію подає Черкаській обласній державній адміністрації.

Черкаська обласна державна адміністрація щороку до 1 березня року, що настає за звітним періодом подає центральним органам виконавчої влади (зазначеним у п. 20 Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 667) інформацію про хід виконання Регіонального плану в частині досягнення локалізованих цільових показників Регіонального плану та розміщує таку інформацію на своєму офіційному вебсайті.

6. Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, включають: моніторинг як процес систематичного збирання ключових кількісних даних для визначення прогресу в досягненні встановлених цільових показників та попередженні небажаних результатів, здійснюється за принципами достовірності, добросовісності, відповідності та актуальності інформації та обов'язкового врахування.

РОЗДІЛ 10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)

Враховуючи географічне розташування Черкаської області оцінка транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, не передбачається.

Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію

У процесі розробки Звіту про стратегічну екологічну оцінку було проведено попередню комплексну оцінку можливих впливів на всі компоненти навколишнього природного та соціального середовища, що можуть виникати в процесі реалізації Регіонального плану управління відходами у Черкаській області до 2034 року.

Регіональний план спрямований на досягнення національних цілей управління відходами на території Черкаської області з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення наявних та попередження виникнення нових викликів, що мають відношення до сфери управління відходами із забезпеченням мінімізації навантаження на довкілля, здоров'я населення та якість життя.

Регіональний план охоплює всю територію Черкаської області і розроблений на період 10 років.

Затвердження та реалізація Регіонального плану сприятиме досягненню цілей державної політики у сфері регіонального розвитку, охорони довкілля, управління відходами, а також цілей та завдань стратегічних документів, що визначають пріоритети розвитку на державному та регіональному рівнях.

У Звіті про СЕО висвітлені екологічні аспекти, пов'язані з системою управління відходами та можливі ризики для навколишнього середовища та здоров'я населення в даній сфері та ризики, пов'язані з реалізацією Регіонального плану. При цьому проаналізовано проблеми та ризики впливу стосовно кожного виду відходів, що дає чітке розуміння можливих впливів та наслідків.

З метою поліпшення ситуації у сфері управління відходами та впровадження комплексної системи управління ними, для мінімізації ризиків для довкілля, заходами Регіонального плану передбачено виконання комплексу заходів, спрямованих на зменшення забруднень довкілля та впливу на здоров'я населення, а також соціально-економічних заходів, спрямованих на підвищення якості життя.

Розробка Регіонального плану здійснювалася відповідно до Порядку розроблення, погодження та затвердження регіональних планів управління відходами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 667, з урахуванням місцевих особливостей та європейських підходів з питань управління відходами.

У Звіті про СЕО розглянуто зобов'язання у сфері охорони довкілля та запобігання негативному впливу на здоров'я населення, що встановлені на міжнародному, державному та регіональному рівнях, що стосуються Регіонального плану, а також шляхи врахування таких зобов'язань. Застосування при розробленні Регіонального плану вимог українського законодавства, що стосується сфери управління відходами, дозволило врахувати відповідні зобов'язання національного рівня.

У звіті про стратегічну екологічну оцінку здійснено оцінку ймовірного впливу реалізації Регіонального плану на складові довкілля (кліматичні зміни та викиди парникових газів, атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси та ґрунти, культурна спадщина, інфраструктура, здоров'я населення, рівень життя та благополуччя), аналіз позитивних і негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, та очікувані результати. Очікується, що реалізація Регіонального плану матиме лише опосередкований вплив на здоров'я населення через прямі впливи на складові довкілля.

Для аналізу всіх можливих наслідків та можливості затвердження Регіонального плану було проаналізовано виправдані альтернативи та обґрунтовано доцільність прийняття Регіонального плану.

Порівняння альтернативних варіантів проводилося з урахуванням екологічних, економічних та соціальних факторів.

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки розглянуто та вивчено наявні альтернативи та їх вплив на навколишнє середовище:

Варіант № 1 – „Варіант нульової альтернативи“ – розглядався гіпотетичний сценарій за яким Регіональний план не затверджується.

Варіант № 2 – „Затвердження альтернативного проєкту „Регіонального плану управління відходами в Черкаській області до 2034 року“, який передбачає реалізацію заходів, які не чинять жодного негативного впливу на довкілля, навіть незначного.

Варіант № 3 – „Затвердження Регіонального плану управління відходами в Черкаській області до 2034 року“ з врахуванням системи управління відходами відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року та Національному плану управління відходами до 2033 року“, який визнано як найбільш прийнятним, оскільки дозволить визначити пріоритетні напрямки та заходи, спрямовані на створення умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу до управління відходами на регіональному рівні, та передбачатиме зменшення обсягів утворення відходів, збільшення обсягу їх переробки та повторного використання, а також впровадження європейських принципів управління відходами, створення ефективної системи управління всіма категоріями відходів.

Регіональний план передбачає, зокрема, виконання таких заходів:

✓ створення нових об'єктів інфраструктури управління відходами (будівництво об'єктів оброблення відходів, сміттесортувальних

та сміттєперевантажувальних станцій, встановлення сміттєсортувальних ліній, створення пунктів роздільного збирання та підготовки до повторного використання побутових відходів, будівництво полігонів побутових відходів, за потреби, інші об'єкти оброблення відходів для окремих видів відходів);

- ✓ покращення системи збирання, сортування, видалення та повторного використання відходів;

- ✓ інші необхідні заходи щодо удосконалення системи управління відходами залежно від результатів аналізу поточної ситуації та визначених пріоритетів (закриття, реконструкція або переоснащення і належне технічне облаштування існуючих полігонів побутових відходів);

- ✓ підвищення обізнаності щодо ефективного управління відходами серед населення області.

Заходи включені до Регіонального плану передбачають зменшення обсягів утворення відходів, здійснення операцій у сфері управління відходами із додержанням санітарних та екологічних норм, підвищення ефективності використання природних ресурсів та запобігання негативному впливу на стан навколишнього природного середовища.

Моніторинг наслідків виконання РПУВ для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, проводитиметься згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272).

Моніторинг базується на розгляді та контролі виконання цільових показників (індикаторів) Регіонального плану та їх досягнення. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності Регіонального плану є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме його виконання. При цьому необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх постійний аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку в майбутньому.

Реалізація Регіонального плану, за умови дотримання екологічних та нормативних вимог, має сприяти зменшенню антропогенного навантаження на довкілля. Поєднання зусиль, спрямованих на виконання та дотримання умов Регіонального плану із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме підвищення рівня добробуту, здоров'я населення області та досягнення вищих стандартів життя.

Водночас, на територіях в зоні впливу нових об'єктів інфраструктури системи управління відходами можливі додаткові впливи на довкілля, які будуть оцінюватися при підготовці окремих проєктів із включенням відповідних заходів щодо попередження, мінімізації та компенсації негативного впливу.

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що:

1. Регіональний план управління відходами в Черкаській області до 2034 року спрямований на створення та забезпечення належного функціонування комплексної системи управління відходами в області, що дозволить оперативно реагувати на негативні зміни, забезпечити підтримання комфортних та безпечних умов життя населення та мінімізувати навантаження на довкілля, зумовленого утворенням відходів, шляхом дотримання ієрархії управління потоками відходів з урахуванням економічних можливостей бюджетів всіх рівнів.

2. Цілі Регіонального плану узгоджуються з поставленими екологічними цілями визначеними на міжнародному, державному та регіональному рівнях.

3. Реалізація рішень Регіонального плану не призведе до появи нових негативних наслідків для довкілля та сприятиме покращенню санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екологічної ситуації на території області.

4. Ймовірність того, що реалізація Регіонального плану призведе до негативних впливів на довкілля або здоров'я населення, відсутня.

5. Для зменшення, запобігання впливу та пом'якшення можливих короточасних негативних наслідків виконання цілей та завдань Регіонального плану передбачено впровадження низки заходів, що передбачають посилення контролю за утворенням та обробкою відходів, використанням екологічно безпечних технологій переробки та утилізації відходів, в тому забезпечення належного поводження з небезпечними відходами.

6. Пропозиції, які були надані членами робочої групи з розроблення Регіонального плану та громадськістю, враховані під час розробки Регіонального плану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Закони України, постанови Кабінету Міністрів України

1. Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища“.
2. Закон України „Про управління відходами“.
3. Закон України „Про основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року“.
4. Закон України „Про екологічну мережу України“.
5. Закон України „Про основи містобудування“.
6. Закон України „Про охорону земель“.
7. Закон України „Про природно-заповідний фонд України“.
8. Закон України „Про рослинний світ“.
9. Закон України „Про землеустрій“.
10. Закон України „Про водовідведення та очищення стічних вод“.
11. Закон України „Про систему громадського здоров’я“.
12. Закон України „Про стратегічну екологічну оцінку“.
13. Постанова від 01.08.2006 № 1045 „Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах“.
14. Постанова від 05.12.2023 № 1278 „Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами“.
15. Постанова від 17.09.2024 № 1067 „Про затвердження Порядку надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів та висновку на транскордонне перевезення відходів“.

Кодекси України

16. Земельний кодекс України.
17. Водний кодекс України.
18. Лісовий кодекс України.

Державні будівельні та санітарні норми і правила

19. Галузеві будівельні норми „Підприємства сортування та перероблення твердих побутових відходів. Вимоги технологічного проектування“ (наказ Мінжитлокомунгоспу від 21.02.2011 № 14).
20. Державні санітарні норми та правила утримання територій населених місць (наказ Міністерства охорони здоров’я України від 17.03.2011 р. № 145).
21. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів (наказ Міністерства охорони здоров’я України від 19.06.1996 № 173).
22. Державні санітарні норми та правила „Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров’я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів“ (наказ Міністерства охорони здоров’я України від 31.10.2024 № 1827).
23. Порядок розроблення, погодження та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів (наказ Міністерства регіонального розвитку,

будівництва та житлово-комунального господарства України від 23.03.2017 № 57).

24. Правила експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами (наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04.05.2012 № 196).

25. Правила експлуатації полігонів побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.12.2010 № 435).

26. Правила компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках (наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.06.2023 № 489).

27. Правил приймання стічних вод до систем централізованого водовідведення та Порядку визначення розміру плати, що справляється за понаднормативні скиди стічних вод до систем централізованого водовідведення (наказ Мінрегіону України від 01.12.2017 № 316).

28. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України (наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 № 105).

29. Методика роздільного збирання побутових відходів (наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 № 1130).

30. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України (наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24.12.2001 № 226).

31. Правила розроблення робочих проєктів землеустрою (постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 86).

32. Державні будівельні норми В.2.4-2:2005 „Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування“.

33. Державні будівельні норми В.1.1-31:2013 „Захист територій, будинків і споруд від шуму“.

34. Державні будівельні норми Б.2.2-5:2011 „Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій“ (зі змінами).

35. Державні будівельні норми В.2.5-74:2013 „Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування“ (зі змінами).

36. Державні будівельні норми В.2.5-75:2013 „Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування“ (зі змінами).

37. Державні будівельні норми Б.2.2-12:2019 „Планування і забудова територій“.

Методичні рекомендації

38. Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування (наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296).

39. Методичні рекомендації щодо врахування кліматичного компонента в документах державного планування та під час здійснення стратегічної екологічної оцінки (наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 31.10.2024 № 1382).

40. Методичні рекомендації з визначення морфологічного складу твердих побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 16.02.2010 № 39).

41. Методичні рекомендації з організації збирання, перевезення, перероблення та утилізації побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 07.06.2010 № 176).

42. Методичні рекомендації з прибирання території об'єктів благоустрою населених пунктів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 07.07.08 № 213).

43. Методичні рекомендації із забезпечення ефективного відведення поверхневих вод (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 23.12.2010 № 470).

44. Методичні рекомендації щодо безпечного управління компонентами (складовими) небезпечних відходів у складі побутових відходів (наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.08.2013 № 423).

45. Методичні рекомендації щодо збирання відходів електричного та електронного обладнання, що є у складі побутових відходів (наказ Мінрегіону від 22.01.2013 № 15).

Стратегії, програми, плани

46. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 рок (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 року № 820-р).

47. Національний план управління відходами до 2033 року (схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р).

48. Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021 – 2027 роки (затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII).

49. Обласна програма охорони навколишнього природного середовища на 2021 – 2027 роки (затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 19.02.2021 № 5-23/VIII зі змінами).

50. Програма економічного і соціального розвитку Черкаської області на 2025 рік (затверджена рішенням Черкаської обласної ради від 24.01.2025 № 27-16/VIII).

Виконавець Звіту про стратегічну екологічну оцінку
головний спеціаліст відділу
земельних та водних ресурсів,
заповідної справи Управління
екології та природних ресурсів
Черкаської обласної державної
адміністрації

Наталія Стоноженко